

ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΔΙΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΙΕΡΑΣ ΣΥΝΟΔΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Έτος 64 – Τεύχος 5

«Σταυρός φύλαξ πάσης τῆς οἰκουμένης»

Σεπτέμβριος - Ὀκτώβριος 2015

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΠΡΟΝΟΙΑ του Μακ. Αρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καί πάσης Ἑλλάδος κ. ΙΕΡΩΝΥΜΟΥ
ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑ: Κλάδου Ἐκδόσεων τῆς Ἐπικοινωνιακῆς καί Μορφωτικῆς
Ἰγηρεσίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος
ΕΚΔΟΤΗΣ: Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Κηφισίας κ. Κύριλλος
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΣΥΝΤΑΞΗΣ: Ἀλέξανδρος Ἰ. Κατσιάρας

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ 2014-2015 ΜΕ ΔΙΕΘΝ ΘΗΤΕΙΑ: πρωτοπρ. Κωνσταντῖνος Καραϊσαρίδης, καθηγητής Θεολογικῆς Σχολῆς Α.Π.Θ., ἀρχιμ. Δαμασκηνός Πετροῦκος, πρωτοπρ. Ἀντώνιος Καλλιγέρης, πρωτοπρ. Χριστόδουλος Μπίθας, πρωτοπρ. Δημήτριος Θεοφίλου, καθηγ. Γεώργιος Φίλιας, – ΥΠΕΥΘΥΝΗ ὙΛΗΣ: Λίτσα Ἰ. Χατζηφώτη. – ΕΙΚΑΣΤΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: Ἀλέξανδρος Κατσιάρας. – ΔΙΟΡΘΩΣΕΙΣ ΚΕΙΜΕΝΩΝ: Λίτσα Ἰ. Χατζηφώτη, Κων. Χολέβας καί Βασίλειος Τζέρπος. – ΣΤΟΙΧΕΙΟΘΕΣΙΑ - ΕΚΤΥΠΩΣΗ - ΒΙΒΛΙΟΔΕΣΙΑ: Ἀποστολική Διακονία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Ὑπεύθυνος Τυπογραφείου: Χ. Κωβαῖος, Ἰασίου 1 – 115 21 Ἀθήνα, Τηλ.: 210-7272.356 – Fax 210-7272.380. Τιμή τεύχους 1 € (γιά ὄσους δέν τό δικαιῶνται δωρεάν).

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ:

Ἰωάννου Γενναδίου 14, 115 21, ΑΘΗΝΑ Τηλ: 210 72.72.253, Fax: 210 72.72.251
e-mail: efimerios@ecclesia.gr

Σχέδιο ἐξωφύλλου καί ἐσωτερική διακόσμηση: Δημητρίου Πολίτη.

Προμετωπίδα: Ἐξαποστειλάριον Ἑορτῆς Ὑψώσεως Τιμίου Σταυροῦ.

Τό Περιοδικό «Ἐφημέριος» δέν εὐθύνεται γιά τό γλωσσικό ἰδίωμα τῶν ἀρθρογράφων του.

ΠΑΡΑΚΛΗΣΗ: Τά κείμενα τῶν συνεργατῶν νά μήν ὑπερβαίνουν τίς 350 λέξεις ὅσον ἀφορᾷ στήν πρώτη σελίδα καί τίς 450 λέξεις γιά κάθε μία ἀπό τίς σελίδες πού ἔπονται.

Δέν γίνονται δεκτά δημοσιευμένα κείμενα.

ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

Έτος 64

Σεπτέμβριος - Οκτώβριος 2015

Τεύχος 5

Περιεχόμενα

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΚΑΤΣΙΑΡΑ	
Εισοδικόν	3
ΣΕΒ. ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΕΩΣ κ. ΑΝΘΙΜΟΥ	
Έπί τῶν ὤμων ὁ ἐπιστήθιος	4
ΜΙΑΤΙΑΔΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ	
Έσπερινός τῆς γιορτῆς τῆς Ὑψώσεως τοῦ Τιμίου Σταυροῦ	
Α' Ἀνάγνωσμα: Έξ. 15:22-16:1	6
ΣΤΑΥΡΟΥ ΓΙΑΓΚΑΖΟΓΛΟΥ	
Ὁ Σταυρός τοῦ Χριστοῦ καί τό μυστήριό τῆς σωτηρίας	9
ΠΡΩΤ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΙΟΥ	
Ὁ σταυρός τοῦ Χριστοῦ ὡς παρησία τῶν ἀνθρώπων.	13
ΠΡΩΤ. ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΘΕΟΦΙΛΟΥ	
Ἡ ποιμαντική τοῦ Χριστοῦ καί ὁ σύγχρονος Χριστιανός	15
π. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΚΑΡΙΩΤΟΓΛΟΥ	
Βασικά θέματα τῆς κατήχησης. Ὁ σταυρικός χαρακτήρας τῆς κατήχησης . . .	17
ΑΡΧΙΜ. ΙΕΡΩΝΥΜΟΥ ΝΙΚΟΛΟΠΟΥΛΟΥ	
Ὁ Σταυρός τό ὑπέρτατο σύμβολο ἀνατροπῆς	19
ΑΡΧΙΜ. ΧΕΡΟΥΒΕΙΜ ΒΕΛΕΤΖΑ	
Θεοῦ δύναμις καί Θεοῦ σοφία	21
ΠΡΩΤ. ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΔΟΡΜΠΑΡΑΚΗ	
Κυριακή μετά τήν Ὑψωσιν τοῦ Τιμίου Σταυροῦ	23
ΠΡΩΤ. ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΓΕΩΡΓΟΠΟΥΛΟΥ	
Οἱ μάρτυρες τοῦ Ἰεχωβά καί ὁ Τίμιος Σταυρός	25
ΑΓΓΕΛΙΚΗΣ ΧΑΤΖΗΩΑΝΝΟΥ	
Ἡ εὔρεση τοῦ Τιμίου Σταυροῦ ἀπό τήν ἀγία Ἑλένη	27
ΠΡΩΤ. ΣΠΥΡΙΔΩΝΟΣ ΛΟΝΤΟΥ	
Τό συγκρότημα τοῦ φρικτοῦ Γολγοθά	30
ΙΑΣΟΝΟΣ ΚΕΣΣΕΝ	
«Σέ Νυμφίε μου ποθῶ...» Ἕνας διάλογος μέ τόν Ἐσταυρωμένο στήν Κρητική Τέχνη	34
ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΜΠΟΥΜΗ	
Ἡ ὕψωση τοῦ Τιμίου Σταυροῦ	37
ΠΡΩΤ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΚΑΛΛΙΑΝΟΥ	
«Σύ μου σκέπη κραταία...» (Ἱεροί στοχασμοί γύρω ἀπό τήν τοῦ Τιμίου Σταυροῦ θείαν Ὑψωσιν)	40
Ἐπικοινωνία	42
Βιβλιοπαρουσίαση	46
Ἐφημεριακά	48

Ἡ ἡμέρα τῆς ἐπαίσχυντης Σταυρώσεως, κατά τὴν ὁποία ὁ Κύριός μας συγκαταριθμήθηκε ἀνάμεσα στοὺς ληστές (thieves), εἶναι ἡ ἡμέρα «τῆς δόξης». «Σήμερα γιορτάζουμε, γιατί ὁ Κύριός μας καρφώθηκε πάνω στὸν Σταυρό», κατά τὴν πετυχημένη διατύπωση τοῦ ἁγ. Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου. Τὸ ξύλο τοῦ Σταυροῦ εἶναι ἓνα «ἀείποτε ἔνδοξον ξύλον», τὸ ἴδιο τὸ ξύλο (δένδρο) τῆς Ζωῆς, «μέ τὸ ὁποῖο ἡ φθορά καταλύεται», «μέ τὸ ὁποῖο ὁ θρῆνος τοῦ θανάτου ἐξαφανίζεται». Ὁ Σταυρός εἶναι τὸ «σημεῖο τῆς σωτηρίας», ἓνα σημεῖο δυνάμεως καὶ νίκης. Δέν εἶναι ἀπλῶς ἓνα σύμβολο, ἀλλὰ ἡ ἴδια ἡ δύναμη τῆς σωτηρίας, «τό θεμέλιο τῆς σωτηρίας», ὅπως λέγει ὁ Χρυσόστομος – «ὑπόθεσις τῆς σωτηρίας». Ὁ Σταυρός εἶναι τὸ σημεῖο τῆς Βασιλείας. «Τὸν ὀνομάζω Βασιλέα, γιατί Τόν βλέπω σταυρωμένο, γιατί ταιριάζει σ’ ἓνα Βασιλέα νά πεθαίνει γιά τοὺς ὑπηκόους Του», ὅπως λέγει καὶ πάλι ὁ ἁγ. Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος. Ἡ Ἐκκλησία γιορτάζει τίς ἡμέρες τοῦ Σταυροῦ καὶ τίς τιμᾶ μέ μεγαλοπρέπεια – ὄχι μόνο ὡς θρίαμβο τῆς ταπεινώσεως καὶ τῆς ἀγάπης, ἀλλὰ καὶ ὡς νίκη τῆς ἀθανασίας καὶ τῆς ζωῆς. «Ὡς ζωὴν τῆς κτίσεως ἡ Ἐκκλησία προσαγορεύει τὸν Σταυρόν Σου, Κύριε». Γιατί ὁ θάνατος τοῦ Χριστοῦ εἶναι ἡ νίκη κατά τοῦ θανάτου, ἡ καταστροφή τοῦ θανάτου, ἡ ἐξαφάνιση τῆς θνητότητας καὶ τῆς φθορᾶς.

(Ἀπό τὸ βιβλίο τοῦ π. Γεωργίου Φλορόφσκι: *Δημιουργία καὶ ἀπολύτρωση*. Μτφρ. Π.Κ. Πάλλης, Ἐκδόσεις Π. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 1983, σσ. 156-159)

Σεβαστοί πατέρες, καλό νέο εκκλησιαστικό έτος!

Ὁ Σταυρός τοῦ Κυρίου εἶναι ἓνα μυστήριον, γι' αὐτό ὅ,τι καί νά γράψουμε πάντοτε θά εἶναι λίγο καί προσεγγίζεται μόνο σέ ἀναφορά μέ τό πρόσωπο τοῦ Χριστοῦ. Ἀποτελεῖ κομβική πράξη, τοῦ μυστηρίου τῆς θείας οἰκονομίας, ἀλληλένδετη μέ τίς προηγούμενες καί τίς ἐπόμενες, οἱ ὁποῖες προορισμό ἔχουν τήν ὀλοκλήρωση τοῦ μυστηρίου τῆς σωτηρίας μας, δηλαδή τῆς θεώσεως καί ἀναστάσεως τοῦ κτιστοῦ ἐν Χριστῷ, εὐδοκία τοῦ Πατρὸς καί διά τοῦ ἁγίου Πνεύματος.

Ἡ ὀρθόδοξη Ἐκκλησία ἔχουσα ἐπίγνωση τοῦ ἐσχατολογικοῦ προορισμοῦ της δέν ἀνεζήτησε τήν ταυτότητά της στόν ὑπερτονισμό τοῦ Σταυροῦ, τόν ὁποῖο βίωσε ὡς σύμβολο κατά τοῦ θανάτου, τῆς Ἀναστάσεως καί ἐσχατολογικοῦ θριάμβου τοῦ Κυρίου. Γι' αὐτό σύμφωνα μέ τόν ὕμνον τήν στιγμή πού προσκυνοῦμε τόν τίμιον Σταυρό, ἐκείνη ἀκριβῶς τήν στιγμή θυμόμαστε τήν ἁγία Του Ἀνάσταση.

Ἀντίθετα στήν Δύση ἡ Ἐκκλησία ἐπέμεινε νά βλέπει σέ μεγάλο βαθμό τήν Θυσία τοῦ Χριστοῦ τόν Σταυρό, τόν Γολγοθά ὡς τό κέντρο τῆς ἀποστολῆς της καί περισσότερο τόν ζεῖ ὡς σύμβολο Δικαιοσύνης, μέ ἀποτέλεσμα νά ἀγωνιᾷ γιά τήν παρουσία τοῦ κακοῦ μέσα στήν ἱστορία καί νά πασχίζει νά μεταβάλλει τίς κοινωνικές δομές, κάτι πού ἀγγίζει ἰδιαίτερα τόν ἀνθρώπινο συναισθηματισμό.

Αὐτό ὅλο ἀποτυπώθηκε ἰδιαιτέρως καί στήν δυτική τέχνη ἡ ὁποία εἶναι ὑπερβαλλόντως ἀναπαραστατική καί φυσιοκρατική (ἐξ οὗ καί ἀναπαράσταση τῆς Γέννησης καί Σταύρωσης) σέ ἀντίθεση μέ τήν ὀρθόδοξη εἰκονογραφία πού παρουσιάζει τά γεγονότα τῆς θείας οἰκονομίας μέσα ἀπό τό πρῖσμα τῶν ἐσχάτων.

Σέ αὐτό τό πνεῦμα στήν Δύση ὁ Σταυρός προβάλλεται πάντοτε μέ τό σῶμα τοῦ Χριστοῦ στούς ναούς των καί σέ ἀτομικούς χώρους, γεγονός πού πέρασε τούς τελευταίους αἰῶνες καί σ' ἓνα βαθμό καί στόν ὀρθόδοξο κόσμο. Μέχρι τότε τό σῶμα τοῦ Χριστοῦ παριστάνονταν πάνω στόν σταυρό μόνο στήν εἰκόνα τῆς Σταυρώσεως, σέ ὅλες τίς ἄλλες περιπτώσεις, ὁ Σταυρός προβαλλόταν καί λιτανεύεται χωρίς τό σῶμα τοῦ Χριστοῦ, ὅπως στήν ἑορτή τῆς Ὑψώσεως ἢ τό Εὐαγγέλιο εἰσοδεύεται τίς Κυριακές πάντοτε ἀπό τήν πλευρά πού παριστάνεται ἡ Ἀνάσταση κ.λπ.

Βέβαια, ἴσως ἰσχυριστεῖ κάποιος ὅτι αὐτά εἶναι λεπτομέρειες, ἀλλά συχνά οἱ λεπτομέρειες κρύβουν τήν εἰδοποιό διαφορά. Σηματοδοτοῦν συχνά κάποιες λεπτομέρειες λειτουργικές καί δογματικές, ἀνάλογη στάση ζωῆς καί προβληματική ἀντίληψης περί Θεοῦ, ἀνθρώπου καί κτίσεως.

Ἀλέξανδρος Κατσιάρας
Διευθυντής Σύνταξης

Σεβ. Μητροπολίτη Ἀλεξανδρουπόλεως κ. Ἀνθίμου

Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ ἐξωράισε τόν κόσμο, ὅμως δέν τόν φτιασίδωσε. Παραδέχτηκε τίς καταστάσεις τῆς ζωῆς, μετάλλαξε τήν τραχύτητά τους χωρίς νά τίς χρυσώσει. Γιά παράδειγμα, τόν θάνατο: τόν τραγούδησε, τόν ἀνθοστόλισε, τόν μετονόμασε σέ «ἔξοδο» σέ «κοίμηση», ὅμως τόν παραδέχεται ὡς βίαιο χωρισμό καί τόν περιγράφει μέ θρήνους καί ὄδυρμούς.

Τό ἴδιο συμβαίνει καί μέ τόν Τίμιο Σταυρό. Τόν στολιρίζει μέ ἄνθη καί βασιλικούς, τόν προβάλλει στό στήθος μας μέ χρυσό καί πετράδια, δεμένο σέ διάφορα σχήματα καί καλλιτεχνικές τεχνικές. Τόν τοποθετεῖ στίς κορυφές τῶν ναῶν καί τῶν τέμπλων. Τόν κεντάει στά ἄμφια καί στά ἱερά καλύμματα. Καταστρώνει τά ἀρχιτεκτονικά τῶν ναῶν πάνω στό σχῆμα του καί εὐλογεῖ μ' αὐτόν τά σημεῖα τοῦ τετραπέρατου κόσμου.

Ὅμως ὁ Σταυρός τοῦ Κυρίου μας δέν εἶναι παρά τό ματωμένο ξύλο τῆς ντροπῆς καί τοῦ πόνου πάνω στό ὁποῖο πέθανε γυμνός, κρεμασμένος σάν κακοῦργος ὁ Γιός τῆς Παρθένου.

Οἱ Χριστιανοί ὀφείλουμε νά μὴν τό λησμονοῦμε ποτέ αὐτό, ἀκόμα κι ἂν δέν εἶναι τόσο εὐδιάκριτο μέσα «στόν ἔνδοξό μας βυζαντινισμό». Ἡ Ὁρθόδοξη ἀγιογραφία δείχνει τό Χριστό καθαρό, γαλήνιο καί καλοχτενισμένο πάνω στό Σταυρό, σάν νά κοιμᾶται, ἐνῶ ἡ ἐπιγραφή ἐπάνω ἀπό τό κεφάλι του διαλαλεῖ τόν «Βασιλιά τῆς Δόξης». Ποτέ δέν ἀπεικόνισε τήν πραγματικότητα πού ἦταν πιό κοντά στά «Πάθη» τοῦ Mel Gibson, ἐπειδὴ ἡ Ἐκκλησία ἐνδιαφέρεται γιὰ τήν αἰτία πού ὁδήγησε τό Θεό νά πάθει, προκειμένου νά θεραπεύσει τό μεγάλο τραῦμα, τόν ἄνθρωπο.

Οἱ κληρικοί φέρουμε τό σύμβολο τοῦ Σταυροῦ ἐπάνω μας, ἀπό τήν κορυφή τῆς μίτρας μέχρι τήν ἀκρόρεια τοῦ διακονικοῦ στιχαριοῦ καί γι' αὐτό, καθὼς εἰσοδεύουμε στούς Ναούς, οἱ χριστιανοί μας σκύβουν τό κεφάλι τους μπροστά μας.

Ἡ καθημερινή παρουσία τοῦ ἱερέως στόν κόσμο μας εἶναι τό πέρασμα μιᾶς λιτανείας τοῦ Σταυροῦ ἢ τοῦ Ἐπιταφίου ἀπό τό κέντρο μιᾶς πόλης, τῆ Μεγάλη Ἐβδομάδα. Προκαλεῖ δάκρυα σέ λίγους, συστολή στούς περισσότερους, σεβασμό σέ ὄλους, ἀκόμα καί στούς ἀδιάφορους. Ἴσως νά δαιμονίζει καί κάποιους, λίγους εὐτυχῶς.

Ὁ Χριστός μᾶς ἄφησε μόνο μιᾶ προτροπή μετά τήν Ἀνάστασή Του, «νά χαιρόμαστε», μᾶς διαβεβαίωσε ὅτι τελικά Ἐκεῖνος εἶναι ὁ νικητής τοῦ κόσμου καί τῆς ἱστορίας, ὅμως, συγχρόνως μᾶς προετοίμασε γιὰ τόν πόνο καί τήν θλίψη πού θά συναντήσουμε στή ζωή μας.

Ἡ χαρά καί ἡ λύτρωση ὡς πνευματικές καταστάσεις, εἶναι τό ἀμάγαλμα τοῦ ἀγῶνα μας ἐναντίον τοῦ πόνου.

Ὁ Πέτρος ἤξερε τόν Δάσκαλό του, ὅμως τόν γνώρισε στ' ἀλήθεια, μόνο ὅταν «ἐκλαυσε πικρῶς». Ἐνας διανοητής ἔλεγε: «τό μάτι πού δέν δάκρυσε, ποτέ δέν σᾶς ἀντίκρισε, ὡ οὐράνιες δυνάμεις». Ἐξ ἄλλου τί εἶναι τό ὄμορφο μαργαριτάρι; εἶναι τό αἷμα, τό σάλιο καί τό δάκρυ τοῦ στρειδιοῦ. Καί ἡ γλυκόλαλη φλογέρα; ἕνα ξύλο πού τρυπήθηκε μέ μαχαίρι. Καί τό πιάτο ὅπου τρῶμε; μιὰ χουφτα χῶμα πού ψήθηκε σέ φούρνο. Τελικά «τό καλό» ἐξαγοράζεται μέ πόνο καί «τό ἄριστο» μέ πολύ πόνο.

Ἐέρουμε τή φράση: «νά δώσεις αἷμα γιά νά λάβεις πνεῦμα». Πόσο ὅμως εἴμαστε διατεθειμένοι νά βιώσουμε ἕνα τέτοιο γεγονός!

Υπάρχουν ἄνθρωποι ἀνάμεσά μας, πού ὅλη τους ἡ ζωή εἶναι Γολγοθᾶς. Ὅταν τούς βλέπω, νιώθω συστολή καί ντρέπομαι πού γιά μένα ὁ Σταυρός εἶναι ἕνα κόσμημα περιτέχνο στό στήθος.

Πολλές φορές κήρυξα γιά τό Σταυρό καί τόν πόνο. Ὅμως τά λόγια μου ἦταν τόσο θεωρητικά, σάν φιλοσοφικός μῦθος. Κάποιος μοῦ εἶπε: «ἀπό τόν τρόπο πού κηρύττεις, φαίνεται ὅτι δέν πόνεσες ποτέ..!».

Σήμερα οἱ κληρικοί διαφεντεύουμε «τόν κόσμο μας», ἔχουμε τήν καταξίωση τῆς κοινωνίας μας, τήν ἀναγνώριση τῶν συνανθρώπων μας, παίρνουμε τό μισθό μας.

Αὔριο ὅμως; Ἄν κάποια ἀπό τά παραπάνω λείψουν; Εἴμαστε ἔτοιμοι νά ζήσουμε καί νά ὁμολογήσουμε τό Εὐαγγέλιο, ὅχι μέ λόγια ἀλλά μέ τίς ζωές μας ἐδαφισμένες στίς συνειδήσεις τοῦ κόσμου καί συκοφαντημένες στή μικρή ἢ τήν μεγάλη κοινωνία μας; Ἴσως ἀδύναμοι, ἴσως στό περιθώριο καί χωρίς μισθό;

Πόσο εἴμαστε ἔτοιμοι νά περιφέρουμε τό Σταυρό τοῦ Χριστοῦ ὅχι στό στήθος μας, ἀλλά στούς ὤμους μας, ἀλέθοντας στά δόντια μας τόν βουβό μας πόνο;

Ἡ Ἁγία Γραφή διδάσκει «έτοιμάστηκα καί δέν ταράχτηκα».

Ποιό νά ἔναι ἄραγε τό θέλημα τοῦ Θεοῦ γιά μᾶς; Μιά ἐβραϊκή παροιμία λέει: «ὁ Θεός γράφει ἴσια μέ στραβές γραμμές». Ποιό νά ἔναι ἄραγε τό γράψιμό του γιά τή δική μας ζωή;

Τήν προσωπική ζωή, ἀλλά καί τήν ἐκκλησιαστική μέσα στή ραγδαία μεταλλασσόμενη αὐτοκτονική ἐλλαδική κοινωνία; Πού περίεργα μέχρι τώρα δέν μᾶς ἄγγιξε!

Μέ ὅσα συμβαίνουν γύρω μας καί μέ τήν ἀκράδαντη βεβαιότητα ὅτι ἡ Ἐκκλησία δοξάζεται μέσα σέ πειρασμούς καί σέ διώξεις, ὑποπτεύομαι ὅτι ὁ Χριστός, φωνάζει σέ ὅλους μας, ποιός δέν τό ἀκούει; ὅσους ἔχουμε συναίσθηση τοῦ βάρους πού ἔχει τό πετραχῆλι στό λαιμό μας:

«Σίμων Σίμων, ἰδοῦ ὁ σατανᾶς ἐξητήσατο ὑμᾶς τοῦ σινιᾶσαι ὡς τόν σῖτον, ἐγώ δέ ἐδεήθην περί σου ἵνα μή ἐκλίπη ἡ πίστις σου, καί σύ πότε ἐπιστρέψας στήριξον τούς ἀδελφούς σου».

Ἑσπερινός τῆς γιορτῆς τῆς Ὑψώσεως τοῦ Τιμίου Σταυροῦ Α' Ἀνάγνωσμα: Ἐξ. 15:22-16:1

Μιλτιάδη Κωνσταντίνου
Κοσμήτορος τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Α.Π.Θ.

Ο ΠΡΩΤΟΣ μῆνας τοῦ λειτουργικοῦ ἔτους τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας σηματοδοτεῖται ἀπό γιορτή ἀφιερωμένη στό πῖο ἀμφιλεγόμενο ἀπό τά σύμβολά της, στόν Σταυρό τοῦ Χριστοῦ. Καί εἶναι πράγματι ἀμφιλεγόμενο σύμβολο ὁ σταυρός, ἀφοῦ ὁ ἴδιος ὁ ἀπόστολος Παῦλος, ὁ ὁποῖος κατέστησε τόν σταυρό κέντρο τῆς θεολογίας του, δέν θά διστάσει νά παραδεχτεῖ ὅτι τό κήρυγμα γιά τή σταυρική θυσία τοῦ Ἰησοῦ εἶναι γιά τούς λογικά σκεπτόμενους ἀνθρώπους “μωρία” (Α' Κορ. 1:18). Ἡ ὁρολογία πού χρησιμοποιεῖ στήν προκειμένη περίπτωση ὁ ἀπόστολος εἶναι χαρακτηριστική. Μιλᾷ γιά τόν «λόγο τοῦ σταυροῦ», γνωρίζοντας τό ἰδιαίτερο βᾶρος πού ὁ συγκεκριμένος ὅρος ἔχει τόσο γιά τούς Ἰουδαίους ὅσο καί γιά τούς Ἕλληνας. Γιά τούς Ἰουδαίους ὁ ὅρος λόγος, στήν ἐβραϊκή του ἐκδοχή, δηλώνει, μεταξύ ἄλλων, τήν ἔκφραση τοῦ θελήματος τοῦ Θεοῦ καί, ἐπομένως, ταυτίζεται μέ τόν Νόμο καί τή Σοφία τοῦ Θεοῦ, ἐνῶ γιά τούς Ἕλληνας ὁ ἴδιος ὅρος δηλώνει τήν αἰτία πού βρῖσκεται πίσω ἀπό τήν τάξη τοῦ σύμπαντος καί τό πλεονέκτημα τῆς φιλοσοφικῆς σκέψης νά κατανοεῖ αὐτήν τήν τάξη. Μιλώντας, λοιπόν, ὁ Παῦλος γιά «λόγο τοῦ σταυροῦ» προκαλεῖ τόσο τή θρησκευτική ὅσο καί τή λογικοκρατική σκέψη τῆς ἐποχῆς του. Κανείς σοβα-

ρός ἄνθρωπος δέν θά σκεφτόταν ποτέ νά κάνει ἔμβλημα τοῦ τό σύμβολο τῆς ἀτίμωσης καί τοῦ θανάτου, ὅπως ἦταν τήν ἐποχή ἐκείνη ὁ σταυρός. Αὐτός ὁ ἀτιμωτικός θάνατος τοῦ Ἰησοῦ πάνω στόν σταυρό κατανοεῖται ἀπό τούς χριστιανούς ὡς ἡ ὑπέρτατη θυσία πού χάρισε νέες, ἄγνωστες μέχρι τότε, δυνατότητες ζωῆς στήν ἀνθρωπότητα. Ἔτσι, ὁ σταυρός ἐγίνε γιά τούς μαθητές τοῦ Χριστοῦ ἀπό σύμβολο θανάτου σύμβολο ζωῆς καί σύμβολο τῆς δυνάμεως τοῦ Θεοῦ, γιατί ἀποκαλύπτει τή δύναμη τοῦ Θεοῦ νά σώσει τόν κόσμο. Καθώς, λοιπόν, ὁ σταυρός τοῦ Χριστοῦ ἀποτελεῖ τό κέντρο ὀλόκληρης τῆς Ἱστορίας τῆς θείας οἰκονομίας, τόσο τά βιβλικά ἀναγνώσματα τοῦ Ἑσπερινοῦ ὅσο καί ἡ ὑμνολογία τῆς γιορτῆς ἀναφέρονται σέ προτυπώσεις τῆς Π. Διαθήκης γιά τόν Σταυρό. Τό πρῶτο ἀπό τά ἀναγνώσματα αὐτά ἀποτελεῖ ἡ περικοπή Ἐξο. 15:22 – 16:1, πού ἔχει ὡς θέμα ἓνα ἐπεισόδιο ἀπό τήν πορεία τῶν Ἰσραηλιτῶν στήν ἔρημο. Ἄν ἡ διάβαση τῆς Ἐρυθρᾶς Θάλασσας ἀποτελέσει γιά τόν Ἰσραήλ μιά θανάσιμη ἀπειλή, ἀπό τήν ὁποία σώθηκε μέ τή θαυμαστή ἐπέμβαση τοῦ Θεοῦ, ἡ πορεία του στήν ἔρημο ἔκρυβε ἐξ ἴσου θανάσιμους κινδύνους ἀπό τήν ἔλλειψη τροφῆς καί νεροῦ. Μόλις τρεῖς ἡμέρες πορείας ἀποδείχτηκαν ἀρκετές γιά νά ξεχάσει ὁ

λαός τις εὐεργεσίες τοῦ Θεοῦ καί νά ἀρχίσει τις διαμαρτυρίες πρὸς τόν Μωυσῆ, καθὼς τό νερό τῆς πηγῆς πού βρῆκαν εἶχε πικρή γεύση καί δέν ἦταν πόσιμο. Τό ὄνομα «Μερρά», πού δόθηκε στήν περιοχή, προέρχεται ἀπό τή μεταγραφή μέ ἑλληνικούς χαρακτήρες τῆς ἀντίστοιχης ἑβραϊκῆς λέξης πού σημαίνει «πικρία». Ὅμως ὁ Θεός δέν ἐγκαταλείπει τόν λαό του παρά τήν ἔλλειψη ἐμπιστοσύνης πού αὐτός ἐπιδεικνύει ἀπέναντί του. Ὑποδεικνύει στόν Μωυσῆ νά βυθίσει στά πικρά νερά τῆς πηγῆς ἓνα κομμάτι ξύλο, καί ἀμέσως τό νερό γίνεται πόσιμο. Μέ τήν εὐκαιρία τῆς νέας αὐτῆς σωτηριώδους ἐπέμβασης του ὁ Θεός ὑπενθυμίζει στόν λαό του τις ὑποχρεώσεις του ἀπέναντί του, ἐπισημαίνοντας ταυτόχρονα τόν ἱαματικό χαρακτήρα τῶν θείων παρεμβάσεων στήν ἀνθρώπινη Ἱστορία: «... γιατί ἐγώ εἶμαι ὁ Κύριος ὁ Θεός σας πού σᾶς γιατρεύει» (Ἐξο. 15:26). Προφανῶς αὐτή ἡ θεραπευτική τῶν ἀνθρωπίνων σφαλμάτων χάρις τοῦ Θεοῦ, πού στήν παρούσα συνάφεια ἐνεργεῖται μέσα ἀπό ἓνα ξύλο, συνδέει συνειρμικά τό ξύλο τῆς Μερρά μέ τό ξύλο τοῦ Σταυροῦ καί ἀποτελεῖ ἓναν ἀπό τούς λόγους τῆς ἐπιλογῆς τῆς συγκεκριμένης περικοπῆς ὡς ἀναγνώσματος γιά τή γιορτή τῆς Ὑψώσεως τοῦ Σταυροῦ. Ἡ σχετική μέ τή γιορτή ὑμνολογία βρίσκει καί ἓνα ἄλλο κοινό σημεῖο ἀνάμεσα στά δύο ξύλα: μετατρέποντας ὁ Μωυσῆς μέ τό ξύλο τῆς Μερρά τά πικρά νερά τῆς πηγῆς σέ γλυκά προεικονίζει τή μεταστροφή τοῦ εἰδωλολατρικοῦ κόσμου πού θά καταστεῖ δυνατή μέ τό ξύλο τοῦ Σταυροῦ: «Πικρογόνους μετέβαλε ξύλω Μωυσῆς πηγᾶς ἐν ἐρήμῳ πάλαι, τῷ Σταυρῷ πρὸς τήν εὐσέβειαν τῶν ἐθνῶν προφαίνων τήν μετάθεσιν».

Ἀνάλογα ἰσχύουν καί γιά κάθε ξύλο πού ἀναφέρεται στήν Π. Διαθήκη καί τό ὁποῖο συσχετίζεται στήν ὑμνολογία τῆς ἡμέρας μέ τό ξύλο τοῦ σταυροῦ. Ὅρισμένα παραδείγματα εἶναι ἐνδεικτικά. Τό ξύλο τοῦ δένδρου τῆς ζωῆς πού βρισκόταν στό μέσον τοῦ παραδείσου (Γεν. 2:9) προεικονίζει «Τό φυτευθέν ἐν Κρανίου τόπῳ ξύλον τῆς ὄντως ζωῆς, ἐν ᾧ εἰργάσατο σωτηρίαν ὁ τῶν αἰώνων Βασιλεύς». Ἀκόμη, ὁ σταυρός ἀκυρώνει τις συνέπειες τῆς πτώσης πού προκάλεσε τό δένδρο τῆς γνώσης τοῦ καλοῦ καί τοῦ κακοῦ (Γέν. 2:9,16· 3:1-5), καθὼς «... ξύλω γάρ ἔδει τό ξύλον ἰάσασθαι ...», ἐνῶ τό ραβδί τοῦ Ἄαρων «εἰς τύπον τοῦ μυστηρίου παραλαμβάνεται» ὅπως «τῷ βλαστῷ προκρίνει τόν ἱερέα» (Ἀρι. 17:1-10), ἔτσι ὁ σταυρός ἀναδεικνύει τόν Ἰησοῦ σέ μέγα ἀρχιερέα.

Προτυπώσεις ὅμως τοῦ σταυροῦ βρίσκουν οἱ ὑμνογράφοι ὄχι μόνο στά ξύλινα ἀντικείμενα, ἀλλά σέ διάφορες κινήσεις, στάσεις, κ.λπ, πού ἐρμηνεύονται κατά ἀνάλογο τρόπο. Ἔτσι, «Προτυπῶν τόν σταυρόν σου Χριστέ ὁ πατριάρχης Ἰακώβ, τοῖς ἐγγόνις τήν εὐλογίαν χαρίζόμενος, ἐπί ταῖς κάραις ἐναλλάξ τάς χεῖρας ἐπέθηκε...» (πρβλ. Γέν. 48:8-20). Στις ἀκτές τῆς Ἐρυθρᾶς Θάλασσας, «Σταυρόν χαράξας Μωσῆς ἐπ' εὐθείας ράβδῳ, τήν Ἐρυθράν διέτεμε...» (Ἐξο. 14:21-29), ἐνῶ στήν ἔρημο, «Ἀνέθηκε Μωυσῆς ἐπί στήλης ἄκος φθοροποιῦ λυτήριον καί ἰοβόλου δῆγματος· καί ξύλω τύπῳ σταυροῦ τόν πρὸς γῆν συρόμενον ὄφιν προσέδησεν, ἐγκάρσιον ἐν τούτῳ θριαμβεύσας τό πῆμα...» (Ἀρι. 21:4-9). Τέλος, «Ἱερῶς προστοιβάζεται ὁ τετραμερῆς λαός προηγούμενος τῆς ἐν τύπῳ μαρτυρίου σκηνῆς, σταυροτύποις τάξεσι κλειζόμενος», ὁπότε ἀκόμη καί ἡ

στρατοπέδευση τῶν Ἰσραηλιτῶν σταυροειδῶς γύρω ἀπό τή Σκηνή τοῦ Μαρτυρίου (Ἄρι. 2:3-31), κατανοεῖται ὡς τύπος τοῦ σταυροῦ τοῦ Κυρίου. Ὁλόκληρος, ἄλλωστε, ὁ κανόνας τῆς γιορτῆς, ποίημα τοῦ Κοσμᾶ τοῦ Μελωδοῦ (ἡ αἰ.), ἔχει ὡς θέμα του τίς προτυπώσεις τοῦ Σταυροῦ στήν Π. Διαθήκη.

Ἡ ἀνωτέρω μέθοδος προσέγγισης τῆς Ἁγίας Γραφῆς, σύμφωνα μέ τήν ὁποία τά περιγραφόμενα στήν Π. Διαθήκη γεγονότα δέν κατανοοῦνται ἀπλῶς ὡς ἱστορικοῦ ἐνδιαφέροντος γεγονότα τοῦ παρελθόντος ἀλλά ὡς προτυπώσεις γεγονότων τοῦ παρόντος καί τοῦ μέλλοντος καί, ἐπομένως, ξεχωριστῆς σημασίας γιά τή σωτηρία, χρησιμοποιήθηκε ἤδη ἀπό τούς ἀποστόλους. Ἔτσι, γιά τήν Ἐκκλησία, ἡ Π. δέν κατανοεῖται πλέον ὡς ἕνα ἰουδαϊκό βιβλίον, στό ὁποῖο ἀπλῶς ἐξαγγέλλεται ὁ Μεσσίας, ἀλλά ὡς ἕνα χριστιανικό βιβλίον, πού μαρτυρεῖ γιά τόν Λόγον τοῦ Θεοῦ, ὁ ὁποῖος ἐνεργεῖ μέσα στήν ἀνθρώπινη Ἱστορία. Ὁ ἴδιος Λόγος τοῦ Θεοῦ, στόν ὁποῖο ἀναφέρεται ἡ Κ. Διαθήκη, ἐνεργεῖ μέσα στήν Ἱστορία ἀπό τήν πρώτη στιγμή τῆς δημιουργίας καί γι' αὐτόν γίνεται λόγος καί στήν Π. Διαθήκη. Στόχος, ἐπομένως, μιᾶς ὀρθόδοξης ἐρμηνείας τῆς Γραφῆς εἶναι τό νά ἀναγνωρίσει στήν Π. Διαθήκη Ἐκεῖνον ὁ ὁποῖος χαρακτηρίζεται ὡς «ὁ ὢν καί ὁ ἦν καί ὁ ἐρχόμενος» (Ἄπ. 1:4). Ἄλλωστε, στόν χῶρον τῆς Ὀρθοδοξίας ἡ Γραφή κατανοήθηκε πάντοτε ὡς τμῆμα μιᾶς εὐρύτερης παράδοσης, ἡ ὁποία παραμένει ζωντανή καί ἀδιάσπαστη ἀπό τήν ἐποχή τοῦ Ἀβραάμ. Κάθε φορά πού οἱ ἀρχαῖοι ἐκκλησιαστικοί συγγραφεῖς ἐπικαλοῦνται τή μαρτυρία τῆς Γραφῆς, δέν παραπέμπουν σέ κάποια ἀντικειμενικά ἀξιόπιστη πηγῆ, ἀλλά στή ζωντανή πα-

ράδοση τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ, τῆς ὁποίας αἰσθάνονται ὅτι ἀποτελοῦν συνέχεια. Τό «κατά τάς Γραφάς» κατανοεῖται ὡς βιωματική γνώση πού παραλαμβάνεται καί παραδίδεται. Αὐτή ἡ γνώση «κατά τάς Γραφάς» ὅμως δέν θά μπορούσε νά ἔχει κῦρος ἔξω ἀπό τόν χῶρον τῆς παραλαβῆς καί τῆς παράδοσης, δηλαδή τῆς Ἐκκλησίας. Τό ἀποφασιστικό, ἐπομένως, κριτήριον γιά τήν αὐθεντικότητα ἑνός βιβλικοῦ κειμένου ἀποτελεῖ ἡ μαρτυρία τῆς κοινότητος, ἡ ὁποία παρέδωσε τό συγκεκριμένο κείμενο, καθῶς πίσω ἀπό κάθε βιβλικό κείμενο οἱ ἐκκλησιαστικοί συγγραφεῖς βλέπουν μιᾶ κοινότητα, ἡ ὁποία βίωσε τήν ἀποκάλυψη τοῦ Θεοῦ μέσα στήν ἱστορία τῆς καί διατήρησε τήν ἐμπειρία τῆς αὐτῆ ζωντανῆ μέσα στήν προφορική τῆς παράδοση πρῖν τήν καταγράψει καί στή συνέχεια ἡ ἴδια αὐτή κοινότητα ἀναγνωρίσει αὐτήν τήν καταγραφή ὡς αὐθεντική μαρτυρία τῆς ἐμπειρίας τῆς. Ἔτσι, ἡ τυπολογική ἐρμηνεία, μέ τόν συνειδητά ὑποκειμενικό της χαρακτήρα καί τήν εὐελιξία τῆς, θά μπορούσε νά ἀποτελέσει χρήσιμο ἐργαλεῖο γιά τή μελέτη τῆς Βίβλου σήμερα, καθῶς ἀφήνει πολύ περισσότερο ἐλεύθερο χῶρον γιά μιᾶ πῖο πνευματική προσέγγιση τῶν βιβλικῶν κειμένων ἀπό ὅ,τι οἱ ἀντικειμενικές μέθοδοι τῆς ἱστορικοκριτικῆς ἔρευνας καί ἀνταποκρίνεται καλύτερα στίς ἀνάγκες τῆς κοινότητος πού ἀναγνωρίζει τό συγκεκριμένο κείμενο ὡς Ἁγία Γραφή τῆς. Αὐτό, βέβαια, προϋποθέτει τήν ὑπαρξή μιᾶς ζωντανῆς κοινότητος, ἡ ὁποία βρίσκεται σέ συνεχῆ διαλεκτική σχέση μέ τήν παράδοση καί τίς Γραφές τῆς, καθῶς μόνο στό πλαίσιο μιᾶς τέτοιας κοινότητος εἶναι δυνατόν νά γίνεται λόγος γιά ὀρθόδοξη ἐρμηνεία.

Ὁ Σταυρός τοῦ Χριστοῦ καί τό μυστήριό τῆς σωτηρίας

Σταύρου Γιαγκάζογλου

Δρος Θεολογίας

Διευθυντοῦ τοῦ Περιοδικοῦ Θεολογία

ΚΑΤΑ τή βιβλική καί πατερική θεολογία, τό μυστήριό τῆς ἐνανθρωπήσεως ἐκπληρώνεται προοδευτικά ἀπό τή γέννηση στό σωτήριο πάθος καί στήν ἀνάσταση τοῦ Χριστοῦ. Μετά τήν ἐκ νεκρῶν ἀνάσταση ἡ οἰκονομία τοῦ Θεανθρώπου καθίσταται πλέον «ἐντελής» καί σωτήρια: «τότε γάρ καί πάντα γέγονεν ἔτοιμα τά πρός τήν σωτηρίαν τήν ἡμετέραν». Ὁ Σταυρός καί ἡ ἀνάσταση εἶναι τά κορυφαῖα ἐκεῖνα γεγονότα, γιά τά ὁποῖα κάνει λόγο καί ἔχει ὑπ' ὄψιν τοῦ ὁ Χριστός ἐξ ἀρχῆς. Ἡ ἀνθρωπότητα πού προσλαμβάνει ὁ Υἱός, ἄν καί καθαρή καί ἀμόλυντη ἀπό κάθε ἀμαρτία, εἶναι θνητή καί παθητή. Ὁ Χριστός «καί τήν ἐσχάτην καταδίκην τῆς ἡμῶν φύσεως ἐξ ἀρχῆς εὐθύς ἔτι κυφορούμενος καταδέχεται», ἀφοῦ ἐκούσια ὑπόκειται στά λεγόμενα φυσικά καί ἀδιάβλητα πάθη, πού ἀπέκτησε τό γένος τῶν ἀνθρώπων μετά τήν ἔκπτωσή του ἀπό τήν ὄντως ζωή¹. Ἦδη κατά τό βάπτισμα καί τήν προφητική μαρτυρία τοῦ Ἰωάννη, πού προκαταγγέλλει «τήν ὑπέρ ἀφέσεως τῶν ἀμαρτιῶν ἡμῶν αὐτοῦ θυσίαν καί σφαγὴν», ὁ Ἰησοῦς δέν εἶναι μόνον ὁ ἀγαπητός Υἱός ἀλλά συνάμα καί ὁ «Ἀμνός τοῦ Θεοῦ», ὁ ὁποῖος φέρει πᾶνω του τήν ἀμαρτία τοῦ κόσμου². Ἀλλά πῶς ὁ ἀναμάρτητος σηκώνει τό βάρος τῆς ἀμαρτίας τοῦ κόσμου;

Ἡ πρόσληψη τῆς θνητότητας ἀποτελεῖ καίριο χαρακτηριστικό τῆς Χριστολογίας. Ὁ Υἱός, πού ἔγινε ἀληθινός ἄνθρωπος, προσλαμβάνει ἐκούσια καί ὄχι ἀναγκαστικά ὅ,τι ἀκριβῶς συνιστᾶ τήν ὄντολογία τοῦ κτιστοῦ, τή φθορά καί τόν θάνατό του, γιά νά μεταγγίσει τήν ἀφθαρσία καί ζωή, «ἵνα υἱός ἀνθρώπου γενόμενος καί τῆς θνητότητος μεταλάβων, υἱοῦς Θεοῦ τοὺς ἀνθρώπους ἀπεργάσῃται, κοινωνοὺς ποιήσας τῆς θείας ἀθανασίας»³. Δίχως τήν κοινωνία αὐτή μέ τό ὑπαρκτικό πρόβλημα τοῦ ἀνθρώπου, πού κορυφώνεται στή σταυρική συγκατάβαση, θά ἦταν τελικῶς «φεναικισμός καί σκηνή τό τῆς οἰκονομίας μυστήριον», κατά τήν τολμηρή ἔκφραση τοῦ ἀγίου Ἰωάννη Δαμασκηνοῦ⁴. Κατά τόν ἅγιο Γρηγόριο Παλαμᾶ, «εἰ δέ καί σῶμα μὴ θνητόν καί παθητόν ὁ τοῦ Θεοῦ Λόγος ἀνέλαβε, πῶς ἄν ἠπατήθη, πῶς ἄν ἐδυνήθη προσβαλεῖν ὁ αὐτόχρομα φθόνος;»⁵. Ἐξ ἴσου, ὅμως, ἀποφασιστική προϋπόθεση τοῦ χριστολογικοῦ γεγονότος συνιστᾶ τό μυστήριό τῆς ἐλευθερίας τοῦ Θεανθρώπου. «Εἰ γάρ σῶμα παθητόν περιέκειτο, ἀλλά τότε ἔπραττε τοῦτο καί ἔπασχε τά οἰκεῖα ἡνίκα ὑπό τῆς συνημμένης συνεχωρεῖτο παντοδυνάμου δυνάμεως»⁶. Τοῦτο σημαίνει ὅτι τά φυσικά πάθη τῆς ἀνθρωπότητας τοῦ Χριστοῦ δέν προηγούνταν ἀπό

τή θέλησή του. Ἐλεύθερα ὡς Θεός πα-
ραχωροῦσε στήν ἀνθρώπινη φύση του νά
πάσχει, καί ἐλεύθερα ὡς ἄνθρωπος,
ταυτίζοντας τό ἀνθρώπινο μέ τό θεῖο
θέλημα, εἶχε οἰκειωθεῖ τή θνητότητα καί
τίς συνέπειες πού αὐτή ἐπιφέρει. Μία
τέτοια θεώρηση ὑπερβαίνει τόσο τή μη-
χανιστική ἀντίληψη τῆς ἀναμαρτησίας
τοῦ Χριστοῦ ὅσο καί ἐκείνη πού, κατά
τήν προσπάθειά της ν' ἀποφύγει τόν
κίνδυνο τοῦ δοκητισμοῦ, ἐκλαμβάνει τόν
Χριστό ὡς ἔκθετο κατά κάποιον τρόπο
στόν πειρασμό τῆς ἁμαρτίας⁷. Πρέπει
ὁμως νά τονισθεῖ, ὅτι ἡ ἐλευθερία τῆς
ἀνθρωπότητας τοῦ Χριστοῦ εἶναι ὄντο-
λογική ὡς ἐκούσια σύμπτωση καί βέβαιη
αὐτοεγκατάλειψη στό θεῖο θέλημα καί
ὄχι ἡ ἠθική καί ἀμφιταλαντευόμενη
«ἐλευθερία» τοῦ διλήμματος μιᾶς
ὑπάρξεως, ἡ ὁποία ἐπιλέγει μεταξύ δε-
δομένων, γιά νά ἐπιβεβαιώσῃ τήν
ὑπαρκτική αὐτονομήσῃ της. Ἡ ἀνθρω-
πότητα τοῦ Χριστοῦ δέν ἔχει τίποτε τό
ἀναγκαστικό, ὄχι μόνο διότι τό φυσικό
θέλημά της εἶναι συνάμα καί αὐτεξού-
σιο, ἀλλά κυρίως γιατί ἐνυποστασιάζε-
ται, ἀποκτᾷ ὄντολογική ταυτότητα, στό
πρόσωπο τοῦ Υἱοῦ καί Θεοῦ. Ὅ,τι
ὑπῆρχε ὡς ἀναγκαιότητα καί ἁμαρτία
γιά τούς ἄλλους ἀνθρώπους, στόν Χρι-
στό ἔγινε γεγονός ἐλευθερίας καί ἀγά-
πης. Ἡ ἀναμάρτητη ζωή του ὑπῆρξε
πρόκληση γιά τίς δυνάμεις τοῦ κακοῦ
καί τῆς φθορᾶς. Ὁ διάβολος ἀντιλήφθη-
κε ὅτι ὁ Ἰησοῦς ἔχει σῶμα παθητό ὅταν,
ἀφοῦ νήστευσε στήν ἔρημο, πείνασε κα-
τόπιν: «Τότε δὴ πρῶτον θαρρήσας καί
προσβαλὼν ὁ ἀρχέκακος τόν πειρασμόν
ἐνήνεγκεν εἴσοδον εὐρεῖν σπεύδων κατά
τοῦ πνεύματος»⁸. Ἡ σύγκρουση τοῦ Θε-
ανθρώπου μέ τό κράτος τῶν δαιμόνων

συνεχίζεται καί μετὰ τήν ἐν Πνεύματι
ἀπόκρουση τῶν πειρασμῶν στήν εὐαγ-
γελική διδασκαλία καί θαυματουργία,
καί κορυφώνεται στό σταυρικό πάθος.
«Ἐκὼν δέ δι' ἡμᾶς σαρκί παθὼν ὡς
ἄνθρωπος καί σταυρωθεὶς καί θανὼν καί
ταφεὶς»⁹. Δέν ὀδήγησε ἀναγκαστικά τόν
Ἰησοῦ ἡ κακία τοῦ διαβόλου καί τῶν
ἀνθρώπων στόν σταυρικό θάνατο. Ὁ
Χριστός ἦλθε γιά νά ὑπομείνῃ ἐλεύθερα
τόν θάνατο. «Ὁ δέ Κύριος ἡδύνατο μέν
καί ταύτας αὐτοῦ τάς ἐπιβουλάς δια-
κρούσασθαι, ἀλλ' οὐκ ἠθέλησεν, ἠθέλησε
δέ μᾶλλον ὑπελθεῖν τό πάθος ὑπέρ
ἡμῶν, δι' ὃ καί θεάνθρωπος γέγονεν. Εἰ
μή γάρ ἄνθρωπος ἦν, οὐκ ἦν δυνατόν
παθεῖν· εἰ δέ μή Θεός, ἀπαθήσῃ κατά τήν
θεότητα διαμένων, οὐκ ἂν ὑπέρ ἡμῶν
ὑπέστη σαρκί τόν θάνατον, δι' αὐτοῦ τήν
ἀνάστασιν, μᾶλλον δέ ἐξανάστασιν καί
ἀθανασίαν, ἡμῖν χαριζόμενος· οὐδ' ἂν
ἐπιστεύθη δύνασθαι μέν μή παθεῖν, ἐκὼν
δέ παθεῖν προελόμενος, ὡς ἡμᾶς ἐλευ-
θεροῦν καί ἀνυψοῦν μέλλουσαν δεικνύς
τήν οἰκίαν ταπεινώσιν»¹⁰.

Κατά τόν ἅγιο Γρηγόριο Παλαμᾶ, ὁ
Σταυρός τοῦ Χριστοῦ προσημαίνεται
«μυστικῶς ἐκ γενεῶν ἀρχαίων» καί
πολλοί «πρό νόμου καί μετὰ νόμον»
προπάτορες ὑπῆρξαν κατά πρόληψιν
μάρτυρες καί μύστες τοῦ μυστηρίου
αὐτοῦ, ἀφοῦ διά τῆς δυνάμεώς του συμ-
φιλιώθηκαν μέ τόν Θεό¹¹. «Τοῦτο δέ
ἐστίν ὁ τοῦ Χριστοῦ Σταυρός, ἡ τῆς
ἁμαρτίας κατάργησις». Τό ἔργο τῆς
ἐνανθρωπήσεως, τό ὁποῖο ὑπηρέτησε ἡ
χορεία τῶν φίλων καί δικαίων τοῦ Θεοῦ,
ἔγινε δραστικό καί σωτήριο γεγονός διά
τοῦ Σταυροῦ. Γιά τήν ἐμπειρία τῆς Ἐκ-
κλησίας, ὁ λόγος, τό μυστήριο καί ὁ τύ-
πος τοῦ Σταυροῦ ἐνοποιοῦνται ἐν Χρι-

στῶ ἄρρηκτα, ὥστε καί μόνο του τό σύμβολο τῆς δόξας καί τρόπαιο τῆς ἐλευθερίας τοῦ ἀνθρωπίνου γένους ἀνακεφαλαιώνει καί παριστάνει σύνολη τήν ἔνσαρκη οἰκονομία τοῦ Σωτήρος: «καί τό κατ' αὐτήν ἅπαν ἐμπεριέχων μυστήριον καί πρός πάντα τείνων τά πέρατα καί πάντα περιλαμβάνων τά ἄνω καί τά κάτω τά περίξ τά μεταξύ»¹². Δίχως τόν τρόπο τοῦ Σταυροῦ, πού σήμανε τήν ἐκούσια θυσιαστική ἀπελευθέρωση ἀπό τήν αἰχμαλωσία στή φθορά καί στόν διάβολο, δέν ἦταν δυνατό νά καταστεῖ ἐπωφελής καί σωτήρια γιά τούς ἄλλους ἀνθρώπους οὔτε ἡ διδασκαλία οὔτε ἡ θαυματουργία τοῦ Ἰησοῦ. «Οὐκοῦν θυσίας ἦν χρεῖα τῆς τόν ἀνωτάτω Πατέρα καταλλαττούσης ἡμᾶς καί ἀγιαζούσης, μεμολυσμένους ὄντας τῇ πρός τόν πονηρόν κοινωνία»¹³. Τή θυσία πού εἶχε ἀνάγκη ἡ ἀνθρωπότητα, ὥστε νά ἐπανακτήσει τή σχέση της μέ τόν Θεό καί Πατέρα, ἀναλαμβάνει νά ἐπιτελέσει «ἐθελουσίως» ὁ μόνος ἀναμάρτητος. Ὁ Χριστός ὑπέμεινε ἐλεύθερα τόν θάνατο, τόν ὁποῖο δέν χρωστοῦσε, χάρι τῶν ἀνθρώπων πού τόν δοκιμάζουν ἀναγκαστικά, ἐξ αἰτίας τῆς πτώσεως. «Διά τοῦτο ὁ μόνος ἀμόλυντος ἀνεφάνη Χριστός καί προσφοράν ἑαυτόν καί ἀπαρχήν προσήνεγκε τῷ Πατρί ὑπέρ ἡμῶν, ἵνα οἱ πρός τοῦτον ὀρῶντες καί τούτῳ πιστεύοντες καί διά τῆς πρός αὐτόν ὑπακοῆς αὐτῷ κολλῶμενοι δι' αὐτοῦ ἐμφανισθῶμεν τῷ προσώπῳ τοῦ Θεοῦ καί ἰλασμοῦ τυχόντες ἀγιασθῶμεν ἅπαντες. Καί τοῦτό ἐστιν, ὃ φησιν ἐν εὐαγγελίοις ὁ Κύριος, “ὑπέρ αὐτῶν ἐγώ ἀγιάζω ἑμαυτόν, ἵνα καί αὐτοί ὧσιν ἡγιασμένοι ἐν ἀληθείᾳ” [Ἰω, 17,19]»¹⁴.

Ἡ πρόην νικημένη φύση, «διά τοῦ πά-

θους καί τῆς σαρκός» τοῦ Θεανθρώπου, μέ δικαιοσύνη καί σοφία ὑπερνικᾷ τήν ἀδικία καί δολιότητα τοῦ διαβόλου. Ἄντί τῆς σατανικῆς ἀθανασίας, πού ἰσοδυναμεῖ μέ τόν αἰδιο θάνατο, ὁ Σταυρός τοῦ Χριστοῦ προξενεῖ τήν ἴαση καί ἀπελευθέρωση ἀπό τόν διπλό θάνατο τοῦ σώματος καί τῆς ψυχῆς. Ἡ ἀνθρωπότητα, πού ἔπαθε καί πέθανε στόν Σταυρό, ὑπῆρξε ἀδιαιρέτως συνημμένη μέ τήν ὑπόσταση τοῦ Θεοῦ καί Λόγου: «Ὡστε, εἰ καί τοπικῶς ἡ ψυχή τοῦ σώματος κεχώριστο, ἀλλ' ὑποστατικῶς διά τοῦ Λόγου ἦνωτο»¹⁵. Ὁ θάνατος τῆς ἀνθρωπότητας τοῦ Χριστοῦ, ἐνῶ προκάλεσε τόν χωρισμό τῆς θεανδρικής ψυχῆς ἀπό τό ἄχραντο σῶμα, δέν ὑπῆρξε παρά προσωρινή ὑπνωση. Γιατί ὄχι μόνο δέν προκάλεσε διαφθορά καί διάλυση στό σῶμα, ἀλλά καί ἡ τριήμερη νέκρωση καί ταφή ἔδωσε τήν εὐκαιρία στόν μόνο ἐλεύθερο ἀπό τά δεσμά τοῦ θανάτου Χριστό νά κατέλθει στόν ἄδη «ὡς πνεύματι ζῶντι [...] καί φωτί περιεστράπτοντι θείῳ καί δύναμιν ζωοποιόν κεκτημένῳ ἵνα φωτίση τούς ἐν σκότει καθημένους καί ζωοποιήση κατά πνεῦμα τούς εἰς αὐτόν ἐκεῖ πιστεύσαντας»¹⁶.

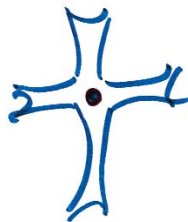
Ὁ Χριστός κατά τόν ἀνθρώπινό του βίο, ἐπιδεικνύοντας πλήρη ὑπακοή καί ἐγκατάλειψη στό θέλημα τοῦ Πατρός, πού ἀποκορυφώνεται στόν Σταυρό, «ἐπεὶ δέ κατά γνώμην τοῦ Πατρός ὑπέστη τό πάθος», ἀντέστρεψε τή θανάσιμη πορεία τῆς ἀδαμικῆς παρακοῆς καί αὐτονόμησης. Ὁ ἐκούσιος θάνατός του δέν συνιστᾷ ἀναγκαιότητα, πού ἐπέβαλε ὁ χωρισμός ἀπό τή θεία ζωή, ἀλλά ἀπάρνηση τῆς αὐτοτέλειας καί ὀλοκληρωτική παράδοση στήν εὐδοκία τοῦ Θεοῦ καί Πατρός, ὅπως τήν πραγματοποιοί-

εἰ μέ τήν ἐλεύθερη καί ἀγαπητική κένω-
σή του «ὁ μέχρι σαρκός συγκαταβάς,
καί σαρκός θανάτου καί θανάτου σταυ-
ροῦ» Υἱός¹⁷. Ἡ ἀνάσταση δέν προέρχε-
ται πάντως ἀπό τή σχέση τοῦ Ἰησοῦ μέ
μία ἀπρόσωπη ιδιότητα τῆς θεότητος.
Τό μυστήριον τῆς σωτηρίας ἐνεργεῖται
τριαδοκεντρικά καί κατά τήν ἀναστάσι-

μη ἀποκορύφωσή του. Ὁ Θεός καί Πα-
τήρ διά τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, τό ὁποῖο
συνέχει ἐξ ἀρχῆς καί ζωοποιεῖ μέ τόν
μυστικό τρόπο του τό δεσποτικό σῶμα,
ἀλλά καί ὁ ἴδιος ὁ ἀπαθής Λόγος, πού
προσωπικά διακρατεῖ ἄρρηκτα τήν προ-
σληφθεῖσα ἀνθρώπινη φύση, συνεργοῦν
στήν ἀνάσταση καί ζωοποίησή της¹⁸.

ΥΠΟΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Βλ. Ὁμιλία ΝΗ', 7. Ὁμιλία Η', 8. 2. Βλ. Ὁμιλία Ιζ', 14. 3. *Αὐτόθι*, 19. Κατά τόν π. Γ. Φλω-
ρόφσκυ, «ἄλλο εἶναι τό ὅτι ὁ Χριστός “προσέλαβε” ἀνθρώπινην φύσιν, καί ἄλλο τό ὅτι εἶναι “ὁ
ἀμνός τοῦ Θεοῦ ὁ αἴρων τήν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου”. Τήν ἁμαρτίαν δέν τήν ἤρε μέ τήν ἐνσάρκω-
σή Του. Αὐτό δέν ἦτο ἕνα ἀναγκαῖον ἐπακόλουθον τῆς φύσεώς Του, ἀλλά ὁ ἄθλος τῆς θελήσεώς
Του. [...] Αἶρει δέ αὐτήν κατά τοιοῦτον τρόπον, ὥστε νά μή καταντᾶ “δική του” ἁμαρτία, νά μή
καταλύη τό ἄμωμον τῆς φύσεως καί τῆς θελήσεώς Του. Τήν αἶρει ἐκουσίως καί διά τοῦτο τό
“αἶρειν τήν ἁμαρτίαν” ἔχει σωτηριώδη δύναμιν, ἐπειδή εἶναι μία ἐλεύθερα κίνησις ἀγάπης καί συ-
μπόνοιας. Βλ. Γ. ΦΛΩΡΟΦΣΚΥ, Ἐνατομία προβλημάτων τῆς πίστεως, σ. 56. 4. Βλ. Ἰωάννου Δα-
μασκηνοῦ, Ἐκδοσις ἀκριβῆς 28 (72) PG 94, 1100B. Πρβλ. Γρηγορίου Θεολόγου, Ἐπιστολή 101,
PG 37, 181C-184A: «Τό γάρ ἀπόσληπτον, ἀθεράπευτον· ὃ δέ ἦνται τῷ Θεῷ τοῦτο καί σώζε-
ται». 5. Ὁμιλία Ιζ', 27. 6. *Αὐτόθι*, 28. 7. Βλ. Π. Τρεμπέλα: *Δογματική Β'*, Ἀθήναι 1975, σσ. 70-74. 8. Ὁμιλία Ιζ', 28. 9.
Ὁμολογία, 2 (Β', 495) Ὁμιλία Η', 8. 10. Ὁμιλία Ιζ', 30. 11. Βλ. Ὁμιλία ΙΑ', 1-15. 12. *Αὐτόθι*, 25.
13. Ὁμιλία Ιζ', 21. Ἡ βιβλική εἰκόνα τοῦ «λύτρου» καί τῆς «καταλλαγῆς», πού θέλει νά σημά-
νει τήν ἐλεύθερη κενωτική πρωτοβουλία τοῦ Θεοῦ, προσέλαβε στή δυτική θεολογία τῆς ἀπολυ-
τρώσεως, ἀπό τόν Αὐγουστίνου καί τόν Ἄνσελμου ὡς τόν Λούθηρου καί τόν Καλβίνου, τήν ἔννοια τοῦ
δικανικοῦ ἀνταλλάγματος καί τῆς τιμωρίας γιά τήν ικανοποίηση τῆς ὀργισμένης θείας δικαιοσύ-
νης καί τήν ἐξιλέωση τῆς ἁμαρτωλῆς ἀνθρωπότητος μέσῳ τῆς θυσίας τοῦ Μονογενοῦς. Κατά τόν
Γρηγόριον Θεολόγο, «τίς ὁ λόγος, μονογενοῦς αἷμα τέρπειν Πατέρα, ὅς οὐδέ Ἰσαάκ ἐδέξατο πα-
ρά τοῦ πατρός προσφερόμενον, ἀλλ' ἀντηλλάξατο τήν θυσίαν, κριόν ἀντιδούς τοῦ λογικοῦ θύμα-
τος; Ἡ δὴλον ὅτι λαμβάνει μέν ὁ Πατήρ, οὐκ αἰτήσας, οὐδέ δεηθείς, ἀλλά διά τήν οἰκονομίαν καί
τό χρῆναι ἀγιασθῆναι τῷ ἀνθρωπίνῳ τοῦ Θεοῦ τόν ἀνθρωπον· ἔν' αὐτός ἡμᾶς ἐξέληται, τοῦ τυ-
ράννου βία κρατήσας, καί πρός ἑαυτόν ἐπαναγάγη διά τοῦ Υἱοῦ μεσιτεῦσαντος [...] Τά μέν δὲ
Χριστοῦ τοιαῦτα, καί τά πλείω σιγῇ σεβέσθω». Βλ. Γρηγορίου Θεολόγου, Ὁμιλία ΜΕ, PG 36,
653B. 14. Ὁμιλία Ιζ', 22. 15. Βλ. Ἰωάννου Δαμασκηνοῦ, Ἐκδοσις ἀκριβῆς 27 (71), PG 94, 1097B.
16. Ὁμιλία Ιζ', 26. Βλ. Ὁμιλία ΙΖ', 11. Πρβλ. Α' Πέτρο. 3.18· 4.6. 17. Βλ. Τριάδες 1,3,7 (Α', 458-
459). 18. Λόγος ἀποδεικτικός Β', 44 (Α', 118).

59. Ὁ σταυρός τοῦ Χριστοῦ ὡς παρρησία τῶν ἀνθρώπων

Πρωτ. Κωνσταντίνου Παπαθανασίου
Ἐφημ. Ἱ.Ν. Κοιμ. Θεοτόκου Παλαιοῦ Φαλήρου, Ἱ.Μ. Νέας Σμύρνης

Η ΕΜΕΛΙΩΔΕΣ στοιχείο τῆς πίστεως τῶν χριστιανῶν εἶναι τό κήρυγμα γιά τόν σταυρικό θάνατο τοῦ Χριστοῦ. Ὁ πρῶτος καί μέγας θεολόγος τῆς χριστιανικῆς πίστεως, ὁ ἀπ. Παῦλος, τονίζει ὅτι σκοπός του δέν ἦταν νά κάνει νά γνωρίσουν οἱ πιστοί τῆς Κορίνθου κάτι ἄλλο, παρά μόνο τόν Ἰησοῦ Χριστό, καί μάλιστα σταυρωμένον (1 Κορ. 2:2). Γιά τήν πρωτοχριστιανική Ἐκκλησία ἦταν ἀπόλυτα κομβικό στοιχείο, ὅτι τό Εὐαγγέλιο κατανοεῖται μέ κέντρο τόν σταυρωμένο Χριστό· ὁ ἀναστημένος Κύριος εἶναι ἡ συνέχεια μέ τόν σταυρωμένο Μεσσία. Μέσα ἀπό τόν σταυρό τοῦ Χριστοῦ ἀποκαλύπτεται ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ· συνιστᾷ κίνηση ἀπό πάνω πρός τά κάτω, κι ὄχι πράξις ἐξίλασμοῦ πού ἡ ἀνθρωπότητα προσφέρει σ' ἕναν θυμωμένο Θεό ἢ ἀπαίτηση γιά τήν ἱκανοποίηση τῆς θείας δικαιοσύνης. Γι' αὐτό ἀκολούθησε στή χριστιανική λατρεία ἡ εὐχαριστιακή ἀποδοχή τῆς θείκῃς αὐτῆς πράξης τῆς σωτηρίας, ὁ δέ σταυρός ἀπό ἐπονεϊδιστος ἀπέβη «αἷτιος μυρίων ἀγαθῶν» (Ἱ. Χρυσόστομος, PG 61,82c).

Στήν ἐπιστολή Α' Ἰωάννου, διαπιστώνουμε πρωτότυπη ἀντίληψη γιά τά ἀγαθά πού προκύπτουν ἀπό «τό αἷμα Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Υἱοῦ αὐτοῦ» (1:7). Τό αἷμα πού πρόσφερε μέ τόν θάνατό του ὁ Ἰησοῦς, τόν ὁποῖο ἀπέστειλε ὁ Θεός

Πατέρας καί θυσιάστηκε (ἱλασμός· 2:2· 4:10), μᾶς καθαρίζει ἀπό κάθε ἁμαρτία, μᾶς ἐλευθερώνει ἀπό τίς ἁμαρτίες μας. Ἐάν συνδυαστεῖ τό γεγονός αὐτό μέ τόν σκοπό τῆς συγγραφῆς τῆς ἐπιστολῆς, τότε ὅσοι πιστεύουν στόν ὄνομα τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ θά ἔχουν αἰώνια ζωή (5:13). Ἐνῶ ὁ Ἰησοῦς θυσιάστηκε γιά ὅλου τοῦ κόσμου τίς ἁμαρτίες, ἡ βεβαιότητα γιά τήν αἰώνια ζωή δίδεται σ' ἐκείνους πού πιστεύουν στόν ὄνομα τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ.

Διασαφηνίζοντας ὁ Θεολόγος Ἰωάννης τή σκέψη του ὑπογραμμίζει, ὅτι ὁ σταυρός τοῦ Χριστοῦ δέν συντελεῖ μόνο στήν κοινωνία μέ τόν Θεό, στήν ἀγάπη τῶν ἀδελφῶν μας, ἢ στήν ἀπόκτηση ἄλλων πνευματικῶν χαρισμάτων, ἀλλά ἀποτελεῖ ἐν τέλει αἰτία «παρρησίας» ἀπέναντι στόν Θεό. Προκαλεῖ ἐντύπωση ὅτι ὁ ὅρος αὐτός χρησιμοποιεῖται τόσο στό κατά Ἰωάννην, ὅσο καί στήν Α' Ἰωάννου μέ ἰδιαίτερη συχνότητα σέ σχέση μέ τήν ὅλη χρήση του στήν ΚΔ. Κι ὅπως ἐπισημαίνει ὁ R. Brown, ἡ ὁμοιότητα στή μορφή τῶν δύο αὐτῶν κειμένων δείχνει σάν ὁ Ἰησοῦς τοῦ Δ' Εὐαγγελίου νά ὁμιλεῖ ὡς συγγραφεύς τῆς ἰωάννειας αὐτῆς ἐπιστολῆς. Ὁ ἱερός συγγραφεύς τῆς ἐπιστολῆς μιμεῖται τόσο τόν Ἰησοῦ ὥστε ὅταν αὐτός ὁμιλεῖ, νά ἀκούει κάποιος τή φωνή τοῦ Ἰησοῦ.

Ἡ λέξις παρρησία ὡς σύνθετο οὐσιαστικό ἀπό τό πᾶν (ὄλα) καί ρῆσις (λόγος) ὑποδηλώνει θάρρος, τόλμη, γενναιοότητα, ἀφοβία, ἀνδρεία, εὐτολμία κ.ἄ. Ὅταν κάποιος διακατέχεται ἀπό παρρησία, αἰσθάνεται τήν ἐλευθερία τοῦ λόγου καί ἔχει τό θάρρος τῆς γνώμης, χωρίς τόν φόβο συνεπειῶν ἢ τιμωρίας. Ὁ ἅπ. Ἰωάννης προτρέπει τοὺς χριστιανούς νά ἔχουν παρρησία ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ γιά τά αἰτήματά τους· ὅταν ἡ καρδιά μας παύει νά μᾶς κατηγορεῖ, ἀποκτοῦμε θάρρος ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ (1 Ἰω. 3:21)· «καί αὕτη ἐστίν ἡ παρρησία ἣν ἔχομεν πρός αὐτόν, ὅτι ἐάν τι αἰτώμεθα κατά τό θέλημα αὐτοῦ, ἀκούει ἡμῶν (5:14).

Πέραν ὅμως αὐτῶν, ὁ σταυρός τοῦ Χριστοῦ ὡς ἔκφραση ἀγάπης τοῦ Θεοῦ πού ἐγκολπώνονται οἱ πιστοί γιά νά ἔχουν κοινωνία μεταξύ τους, τοὺς παρέχει καί παρρησία μελλοντική καί ἐσχατολογική· «ὅταν φανερωθῇ ἔχομεν παρρησίαν καί μή αἰσχυρθῶμεν ἀπ' αὐτοῦ ἐν τῇ παρουσίᾳ αὐτοῦ (2:28· 4:17). Παροτρύνονται οἱ πιστοί νά ζήσουν μέ τέτοιο τρόπο τώρα, ὥστε νά μπορέσουν νά ἔχουν παρρησία μπροστά στόν Χριστό κατά τή Δευτέρα Παρουσία του. Μιά τέτοια παρρησία φαίνεται ἐκ πρώτης ὄψεως ἐκτός τόπου. Δέν συμβαδίζει καθόλου μέ τήν ταπεινοφροσύνη πού πρέπει κανεῖς νά δείχνει ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. Ἀλλά αὐτό προσφέρεται ἀπό τώρα ὡς δωρεά τῆς σταυρικής θυσίας τοῦ Χριστοῦ καί τῆς συσταυρωμένης ἐν ἀγάπῃ ζωῆς τῶν πιστῶν. Ἐνῶ φαίνεται σάν νά ἀπαιτεῖ κάποιος τό νά σωθεῖ ἢ νά δικαιο-

ωθεῖ κατά τήν τελική κρίση, ἡ ἰωάννεια αὐτή παρρησία προϋποθέτει ἀγαθή συνείδηση, πίστη, ἀγάπη καί τή ζωή τοῦ Πνεύματος.

Ἀπό τήν ἱστορία γνωρίζουμε ὅτι ἡ παρρησία ὡς ἐλεύθερη ἔκφραση γνώμης συνιστοῦσε προσόν στήν πολιτική ζωή τῆς ἀρχαίας Ἀθήνας, τῆς δημοκρατικῆς ζωῆς τῆς πόλης. Ἀλλά καί οἱ φιλόσοφοι ἐπίσης βασιζόνταν στήν παρρησία καί μεταχειρίζονταν μέ παρρησία τοὺς φίλους καί τοὺς μαθητές τους. Μέ τόλμη καί παρρησία δίδαξε καί ὁ Ἰησοῦς, ἄν κι ἀπό τό πλῆθος κανέναν δέν μιλοῦσε γι' αὐτόν φανερά, γιὰτί φοβοῦνταν τοὺς Ἰουδαίους (Ἰω. 7:26· 18:20· 7:13). Τά ἀγαθὰ ἀπό τόν σταυρό τοῦ Χριστοῦ εἶναι στό παρόν ἡ παρρησία πού συνδεδεμένη μέ τήν οἰκειότητα πού μοιράζονται οἱ πιστοί μεταξύ τους. Ὁ Ἰησοῦς τοὺς ἔχει καλέσει σέ αὐτή τή σχέση τῆς στενῆς φιλίας καί καλοῦνται στό μέλλον νά δεῖξουν παρρησία μπροστά στόν Χριστό, ὅταν θά ἐπιστρέψει. «Τό καύχημα ἡμῶν ὁ σταυρός, καί τό κεφάλαιον τῶν ἀγαθῶν ἀπάντων, καί ἡ παρρησία καί ὁ στέφανος ἅπας» (1. Χρυσόστομος, PG 58,538b).

Πράγματι, εἶναι τολμηρό νά καλεῖ ὁ Θεός κάποιον φίλο. Ἀλλά διαθέτουμε αὐτή τήν παρρησία ὡς χαρά καί βεβαιότητα, ὅχι ἐπειδὴ τήν ἔχομε κερδίσει ἢ ἐπετεύχθη ἀπό ἐμᾶς· ὁ Θεός μᾶς τήν ἔχει δώσει. Γι' αὐτό, ἀφοῦ ὁ σταυρός εἶναι ἡ σφραγίδα γιά κάποιον πού ἔχει ἀναστηθεῖ, ἡ παρρησία εἶναι καί θά εἶναι τό σημάδι γιά ἐκείνον πού εἶναι σέ κοινωνία μέ τόν σταυρωμένο Χριστό.

Γιά περαιτέρω μελέτη: R. E. Brown, *The Epistles of John* (Anchor Bible, 30; Garden City, NY: Doubleday, 1982). M. Gorman, «Paul's gospel: The good news of Christ crucified and raised», *Apostle of the crucified Lord: A theological introduction to Paul and his letters* (Grand Rapids, Mich.: Eerdmans, 2004), 98-114. G. L. Parsenius, *First, Second, and Third John* (Paideia; Grand Rapids, Mich.: Baker Academic, 2014).

Ἡ ποιμαντική τοῦ Σταυροῦ καί ὁ σύγχρονος Χριστιανός

Πρωτοπρ. Δημητρίου Θεοφίλου
Ἵπ. Δρος Θ., ἐφημερίου Ἱ.Ν. Ἁγίου Χαραλάμπους καί
Ἁγίων Ἀποστόλων Πέτρου καί Παύλου Ἱετίας Φωκίδας

*Σταυρός ὁ φύλαξ πάσης τῆς οἰκουμένης, σταυρός ἡ ὠραιότης τῆς Ἐκκλησίας,
σταυρός βασιλέων τό κραταίωμα, σταυρός πιστῶν τό στήριγμα,
σταυρός ἀγγέλων ἡ δόξα, καί τῶν δαιμόνων τό τραῦμα.
Ἐξαποστειλάριο τῆς ἑορτῆς τῆς Ὑψώσεως τοῦ Τιμίου Σταυροῦ*

Η ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΗ προσέγγιση τοῦ Σταυροῦ, διά μέσου τοῦ πόνου, τοῦ πάθους, τῆς ἀσθένειας, τῆς οἰκονομικο-κοινωνικῆς καταστροφῆς καί τοῦ θανάτου, δέν ἀποτελεῖ καί τήν εὐκολότερη ὑπόθεση γιά τόν ποιμένα - ἐφημέριο, ὁ ὁποῖος καλεῖται συχνά ἀπό δυσμενῆ κοινωνική θέση, νά τά ἀντιμετωπίσει, μέσα ἀπό τήν καθημερινότητα τῆς ποιμαντικῆς διακονίας του.

Τί σημαίνει ὅμως νά σηκώσουμε τόν σταυρό μας; καί πῶς θά μπορούσε ὁ ἱερέας-ποιμένας νά γίνεῖ ἕνας μικρός Κυρηναῖος, ἐνισχύοντας στό σῆκωμα τοῦ σταυροῦ, τόν κάθε ἐνορίτη του;

Ὁ Χριστός θυμίζει στό κάθε πιστό μαθητή του, πῶς καλεῖται νά σηκώσει τόν δικό του προσωπικό σταυρό. Τί μπορεί ὅμως νά σημαίνει αὐτό; Ποῖος εἶναι αὐτός ὁ σταυρός; Ἀφοῦ γιά τόν καθένα ὁ σταυρός εἶναι προσωπικός, διαφορετικοῦ βάρους καί μεγέθους, ἀλλά εἶναι βέβαιο πῶς γιά τόν καθένα ἀπ' ἐμᾶς, ὁ Θεός ἔχει ἐτοιμάσει τόν δικό του συγκεκριμένο σταυρό, σύμφωνα μέ τίς δικές του ἰδιωτικές πνευματικές ἀνάγκες, ἀλλά καί ἀντοχές.

Αὐτό πού ἔχει μεγάλη σημασία, εἶναι νά καταλάβουμε ποιός τελικά εἶναι ὁ δικός μας σταυρός, γνωρίζοντας μέσα ἀπό πνευματικές διαδρομές, πῶς τελικά σηκώνουμε τόν σταυρό ἐκεῖνον, πού μᾶς προτείνει ὁ Θεός, καί ὄχι κάποιους ἄλλους φαντασιακά ἰδιο-κατασκευασμένους, εἰκονικούς σταυρούς. Ἡ ἀνθρώπινη ζωή εἶναι γεμάτη ἀναπάντεχα καί ἀπρόοπτα γεγονότα, τά ὁποῖα ἐνδέχεται νά προκαλέσουν πόνο ἀφόρητο καί θλίψη ἀπερίγραπτη. Θά μπορούσε κάποιος νά ἀναφέρει πλειάδα, καταστάσεων καί γεγονότων, πού διακρίνονται γιά τό σταυρικό τους περιεχόμενο. Ὅπως εἶναι ἕνας ἀποτυχημένος γάμος, ἡ ἀνεπιτυχῆς ἐπιλογή ἐπαγγέλματος, σοβαρές ἀσθένειες, ἡ περιφρόνηση, ἡ ἀτιμία, ἡ ἀπώλεια τῆς περιουσίας, ἡ συκοφαντία καί ὅλα γενικά τά κακά πού μᾶς βρίσκουν στό διάβα τῆς ζωῆς, ὡς πειρασμοί ἢ δοκιμασίες, μέ τή μικρή ἢ μεγαλύτερη συνδρομή καί συμμετοχή μας. Ὅλα τοῦτα καί πολλά ἄλλα ἀποτελοῦν τό σταυρό μας.

Μπροστά σέ τέτοιες κρίσιμες ἀνθρώπινες στιγμές, ὅπου ἡ ὀδύνη πλημμυρί-

ζει και ο πόνος περισσεύει στις ζωές των ανθρώπων, η εκκλησία καλείται διαμέσου της δοκιμασμένης στο χρόνο ποιμαντικής πρακτικής της, με ευθύνη, στοργή και αγάπη, να περιθάλλει πνευματικά αλλά όπου χρειάζεται και βιολογικά, τον κακοπαθημένο συνάνθρωπο.

Ο σύγχρονος ιερέας-ποιμένας καλείται να συνδράμει θεραπευτικά, στην αγωνία, τον πόνο και την οδύνη του ανθρώπου, να στέρξει ώστε να μετατραπεί ή άπιστία σε πίστη και ή απελπισία σε αναστάσιμη ελπίδα και προσμονή της έσχατολογικής Βασιλείας. Η ποιμαντική του τώρα, είναι απαραίτητο από την μία να πατάει στέρεα στη παράδοση εύρισκόμενη ταυτόχρονα σε μία διαρκή ειλικρινή διαλεκτική σχέση, με την πίστη «παλεύοντας με τό Θεό» (κατά Εύδοκίμωφ), και από την άλλη να έχει αναφορές στην ανθρώπινη επιστημοσύνη, ή οποία αποτελεί κοινό απόκτημα σύμπασας της ανθρωπότητας, δίχως ή εκκλησία, να την παραχωρεί στους όποιους τυχοδιωκτικούς άγνωστιστές-θετικιστές, οι όποιοι επιδιώκουν να θεωρούν τον επιστημονικό χώρο ως ιδιωτικό αποκλειστικά δικό τους, ανεξέλεγκτο «τσιφλίκι».

Η θεραπευτική διάσταση της εκκλησιαστικής ποιμαντικής είναι αδήριτη ανάγκη να ακουμπάει σταθερά στο ευαγγέλιο, να συνδέεται άρρηκτα με τον βίο και την πολιτεία των αγίων της μακραίωνης εκκλησιαστικής παράδοσης, και παράλληλα να χρησιμοποιεί εργαλεία, ό,τιδήποτε θα μπορούσε να της ήταν χρήσιμο, από τό χώρο της θύραθεν

έπιστήμης. Οι σταυροί της σύγχρονης ανθρωπότητας διακρίνονται για την μεγάλη ποικιλία και πρωτοτυπία τους, είναι σταυροί οδύνης, αίσχυνης, τρόμου. Θά ήταν σημαντικό ό σημερινός ιερέας-ποιμένας να κατορθώσει να βοηθήσει θεραπευτικά και αγαπητικά, τον «σταυρωμένο» συνάνθρωπο.

Ο σύγχρονος Χριστιανός περιμένει ύποστήριξη, ένθάρρυνση, ένίσχυση και βοήθεια, για να μπορέσει όχι μόνο να σηκώσει τον σταυρό του, αλλά και να τον φτάσει έως τον προσωπικό του Γολγοθά (κρανίου τόπο), όπου εκεί επάνω θά σταυρωθεί, αναμένοντας την ανάσταση. Είναι πολύ εύκολο και άνεξοδο, να σηκώσει για λίγο χρόνο κάποιος τό σταυρό του και στή συνέχεια να τον πετάξει κάτω, παραιτούμενος.

Μαθαίναμε για πολλές δεκαετίες πώς άν βρισκόμαστε κοντά στην εκκλησία, θά μάς «πήγαιναν όλα δεξιά», δέν θά αντιμετώπιζαμε καμία δυσκολία, και τό «εϊσιτήριο του παραδείσου» θά ήταν περίπου κομμένο στο όνομά μας, απλά με μή καταχωρημένη την ήμερομηνία αναχώρησης. Όλες αυτές οι φαντασιακές αυταπάτες εύτυχως για όλους μας κατέρρευσαν, όταν από την δεκαετία του '70 και μετά ή έλληνική θεολογία άλλαξε προσανατολισμό, και από τίς γλυκανάλατες προτεσταντικές βεβαιότητες και δυτικότροπες άξιομισθίες επανήλθε στην άποφατικό της οικείο περιβάλλον της πατερικής θεολογίας, με τό όποιο είχε συμπορευτεί άντάμα για αιώνες, μέσα στην ιστορική διαχρονία.

40. Βασικά θέματα τῆς κατήχησης Ὁ σταυρικός χαρακτήρας τῆς κατήχησης

π. Ἀλεξάνδρου Σ. Καριώτογλου
Δρος Θεολογίας

Η Α ΜΠΟΡΟΥΣΑΜΕ νά τό ἔχουμε ἐπιση-
μάνει ἀπό τήν ἀρχή τῶν ἄρθρων μας
γιά τήν κατήχηση. Ὅμως μέ ἀφορμή τό
ἀφιέρωμα τοῦ τεύχους αὐτοῦ στό Σταυ-
ρό εἶναι μία εὐκαιρία νά τό διαπραγμα-
τευτοῦμε σύντομα, στό σημεῖο αὐτό πού
βρισκόμαστε. Τό σημαντικό καί πρω-
ταρχικό ἔργο τῆς κατήχησης ὑπῆρξε θε-
μελιώδης προσπάθεια τῶν Ἀποστόλων
καί ὄλων τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας.
Αὐτό σημαίνει ὅτι εἶναι καί βασικό μέλη-
μα τῶν κληρικῶν καί συνεργατῶν τῆς
Ἐκκλησίας μέχρι σήμερα.

Εἶναι ἔντονη ἡ αἴσθηση πού ἔχουν ὄλοι
οἱ Ἀπόστολοι γιά τόν σταυρικό χαρα-
κτήρα, πού φέρει τό κατηχητικό καί ἱε-
ραποστολικό τους ἔργο. Στά λόγια τοῦ
Ἀπ. Παύλου ἐκπροσωπεῖται ὁ βαρῦς
σταυρός, τόν ὁποῖο ἔχουν ἐπωμισθεῖ, γιά
νά γίνει κατανοητό τό κήρυγμα τοῦ
σταυρωμένου καί ἀναστημένου Ἰησοῦ,
γιά νά κατηχηθοῦν ἄνθρωποι, «τά στά-
χυα τά ὄριμα, ἔτοιμα κιόλας γιά τό θε-
ρισμό» (Ἰω. 4,35). Μέ τρόπο δυναμικό
περιγράφει ὁ Παῦλος αὐτό πού ὄλοι οἱ
Ἀπόστολοι αἰσθάνονται: «Μοῦ φαίνεται
ὁμως πῶς ὁ Θεός σ' ἐμᾶς τούς ἀποστό-
λους ἔδωσε τήν ἐλεεινότερη θέση, σάν νά
εἴμαστε καταδικασμένοι νά πεθάνουμε
στήν ἀρένα. Γιατί γίναμε θέαμα γιά τόν
κόσμο, γιά ἀγγέλους καί γι' ἀνθρώπους»
(Α' Κορ. 4,9). Εἶναι ἡ πρώτη μορφή
σταυροῦ στήν κατήχηση. Ὁ κατηχητής
δέν ἔχει ἓνα ἀξίωμα τόσο ἀποδεκτό ἀπό

τόν κόσμο, ἀκόμα κι ἀπό τούς κατηχού-
μενους, ὅπως ἀποδεικνύουν οἱ φατρίες
καί οἱ ἐπικρίσεις πολλῶν χριστιανικῶν
καί μή ὁμάδων μέσα στήν πρώτη Ἐκκλη-
σία καί τόν κόσμο, τότε καί μέχρι σήμε-
ρα. Νοιώθει νά εἶναι καταδικασμένος νά
πεθάνει στήν ἀρένα τῆς μιζέριας, τοῦ
ὀρθολογισμοῦ καί τῶν πιό παράξενων
ἐρωτήσεων τῶν κατηχούμενων. Κι ὅταν
δέν ικανοποιοῦν οἱ ἀπαντήσεις στά ἐρω-
τήματα τότε γίνεται θέαμα, ἀκόμα κι ἂν
οἱ ἀπαντήσεις εἶναι οἱ σωστότερες πού
θά μπορούσε νά δώσει. Κι ὁ Παῦλος
συνεχίζει: «Ἐμεῖς παρουσιαζόμαστε
μωροί γιά χάρη τοῦ Χριστοῦ, ἐνῶ σεῖς
εἶστε σοφοί χάρη στό Χριστό· ἐμεῖς
εἴμαστε ἀδύναμοι, ἐνῶ ἐσεῖς εἶστε δυνα-
τοί· ἐμεῖς εἴμαστε περιφρονημένοι, ἐνῶ
σεῖς εἶστε τιμημένοι!» (Α' Κορ. 4,10).
Κατηχοῦν οἱ ἀπόστολοι καί οἱ κατηχητές
καί νοιώθουν μωροί, ἀδύναμοι καί περι-
φρονημένοι. Νά θέλεις νά κατηχήσεις καί
νά σέ θεωροῦν βλάκα, ἄρρωστο καί νά
σέ περιφρονοῦν, αὐτός εἶναι ὁ σταυρός
τῆς κατήχησης. Γιατί; Ὅταν τό κοσμικό
φρόνημα ἐπικρατεῖ στίς ψυχές τῶν
ἀνθρώπων, τότε θεωρεῖται τρέλα νά ἐπι-
μένει ὁ κατηχητής νά μεταδώσει τήν πί-
στη του σέ ἀγνοοῦντες τήν ἀλήθεια.
Περπάτημα σ' ἀγκάθια τό ἔργο τους. Οἱ
Ἀπόστολοι καί οἱ Πατέρες ὁμως δοκι-
μάστηκαν κι ἀλλιῶς: «Ὡς αὐτή τήν ὥρα
πεινᾶμε, διψᾶμε, γυρνᾶμε μέ κουρέλια,
ξυλοδαρμένοι, ἀπό τόπο σέ τόπο χωρίς

σπίτι, και μοχθοῦμε νά ζήσουμε δουλεύοντας μέ τά ἴδια μας τά χέρια. Στούς ἐμπαιγμούς ἀπαντᾶμε μέ καλά λόγια, στούς διωγμούς μέ ὑπομονή» (Α΄ Κορ. 4,11). Ὁ λόγος αὐτός, τόν ὁποῖο δέν μποροῦμε και τόσο νά ἐννοήσουμε, ἴσως και νά φανταστοῦμε, ἐπειδή φροντίζουμε νά ὠραιοποιήσουμε τέτοιες εἰκόνες, ὅπως και τή στιγμή τῆς Σταύρωσης τοῦ Σωτήρα, μέ πῆγε αὐθόρμητα στήν εἰκόνα πού βίωσα ἀπό μικρό παιδί στό χωριό μου. Ἐνας γέροντας κληρικός ὁ παπα-Λεόντιος, μορφή ἐξωκοσμική, μέ τριμένο ράσο, ξυπόλητος και ἕναν τροβά στόν ὦμο, γεμάτο ἐκκλησιαστικά βιβλία. Ἐρχόταν στό χωριό, ὅπως και σέ κάθε χωριό, ἔστεκε στήν πλατεῖα, ἄνοιγε τήν Παρακλητική, τό Τριῶδιο, τό Πεντηκοστάριο και κήρυττε. Δέν ἦταν πάντα ἀποδεκτός ὁ λόγος του, ἐπειδή ἀναφερόταν και σέ δύσκολες και προβληματικές καταστάσεις πού ἀφοροῦσαν στήν κοινότητα και στή χώρα ἀκόμα, γι' αὐτό και κάποιιο καλοθελητές τόν «ξυλοφόρωναν» δεόντως. Τό ἔργο τῆς κατήχησης ἦταν φορτωμένο μέ τίς στερήσεις του, τούς ἐμπαιγμούς του, τούς ξυλοδαρμούς του, τούς πάσης φύσεως σταυρούς πού ὑπέμενε μέ καρτερία, πίστη και προσήλωσι στό κατηχητικό του ἔργο. Στό νησί τῆς Σάμου τόν θυμοῦνται ἀκόμα σήμερα ὡς τόν φλογερό ἱερομόναχο. Συγκινήθηκα ὅταν, λειτουργώντας στό χωριό μου, μοῦ ἔφεραν στήν προσκομιδῆ ἕνα ψυχόχαρτι, ὅπου ἀνάμεσα στά ὀνόματα ὑπῆρχε και τό δικό του «Λεοντίου ἱερομονάχου». Κι ὁ Παῦλος προσθέτει ἀκόμα ἕναν σταυρό: «Καταντήσαμε σάν τά σκουπίδια ὄλου τοῦ κόσμου, ὡς αὐτήν τήν ὥρα θεωρούμαστε τά ἀποβράσματα τῆς κοινωνίας» (Α΄ Κορ. 4,13). Στό περι-

θώριο λοιπόν, ὅπως κι ὁ Μεγάλος Κατηχητής, ὁ Σωτήρας Χριστός, γιά νά ὀδηγηθεῖ στό Σταυρό «ὑπέρ τῆς τοῦ κόσμου σωτηρίας». Ἐνας κατηχητής εἶναι ἔτοιμος νά μπεῖ στό περιθώριο, νά γίνε σκουπίδι γιά νά ὀδηγήσει αὐτούς πού διδάσκονται νά νοιώσουν «σάν βασιλιάδες μέσα στό βασίλειο τοῦ Θεοῦ» (Α΄ Κορ. 48).

Μία σταχυολόγησι τῶν σταυρῶν στή κατήχησι ἔγινε μέχρι στιγμῆς μέ βάση τή σκέψη τοῦ Ἁπ. Παύλου. Θά ἦταν ὅμως παράλειψι, ἂν δέν ἀναφέραμε μία μικρή λεπτομέρεια πού ἀποδεικνύεται ἰδίως στίς μέρες μας ἕνα ἀπό τά βασικότερα ἀγκάθια-σταυρούς στό κατηχητικό ἔργο. Εἶναι τό θέμα τῆς γλώσσας, τοῦ τρόπου δηλαδή ἐπικοινωνίας μέ τούς κατηχούμενους, θέμα πού ἀπασχόλησε ἰδιαίτερα τούς Ἀποστόλους και τούς Πατέρες. Παρά τό ὅτι τό χάρισμα τῆς γλωσσολαλίας σήμερα δέν ὑφίσταται, ὁ Παῦλος μᾶς περιγράφει ἕνα δύσκολο θέμα στή διαδικασίᾳ τῆς κατήχησης: «Γιατί, πραγματικά, ἂν εὐλογεῖς τό Θεό στή γλώσσα τοῦ πνεύματος, πῶς θά μπορέσει αὐτός πού δέν καταλαβαίνει αὐτή τή γλώσσα νά πει τό «ἄμήν» στήν προσευχή τῆς εὐχαριστίας πού εἶπες; Ἐφοῦ δέν καταλαβαίνει τί λές. Ἐσύ μπορεῖ νά λές μία ὠραία προσευχή εὐχαριστίας, ὁ ἄλλος ὅμως δέν κερδίζει τίποτα. Εὐχαριστῶ τό Θεό γιατί περισσότερο ἀπό ὄλους σας ἔχω τό χάρισμα τῶν γλωσσῶν. Ἄλλά στήν ἐκκλησία προτιμῶ νά λέω πέντε λόγια κατανοητά γιά νά καθοδηγήσω και ἄλλους στήν πίστη, παρά μύρια λόγια πού κανεῖς δέ θά καταλάβει.

Ἡ κατήχησι εἶναι ἕνας Σταυρός πού πρέπει νά ἀποδεχτοῦμε, ὅπως τόν καταδέχτηκε ὁ Κύριος και μᾶς ἔδειξε τήν ὁδό τῆς σωτηρίας.

Ὁ Σταυρός τό ὑπέρτατο σύμβολο ἀνατροπῆς

Ἄρχ. Ἱερωνύμου Νικολοπούλου
Α' Γραμματέως τῆς Ἱερᾶς Συνόδου
τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

ΑΝΑΤΡΟΠΗ! Νεωτερικός ὄρος μέ μεγά-
λη ἀπήχηση, καθὼς ἀναβιώνει πολ-
λές φορές διαψευθεῖσες ἐλπίδες γιὰ
κατάργηση τῆς κάθε ἀδικίας, τῆς κάθε
μορφῆς ὑποταγῆς, τῆς κάθε ἀνισότητος
στόν κόσμο μας. Κι ὅπως εἶναι ἀνεξίτηλη
ἢ ἀνάμνηση ἀπὸ τὴν προδοσία ὀρα-
μάτων, ὑποσχέσεων καὶ διεκδικήσεων
στὶς ἀνά τὸν πλανήτη καὶ κατὰ περι-
όδους καταγραφόμενες σχετικὲς προσ-
πάθειες, καθὼς παλαιότερη συνθημα-
τολογία παραπέμπει σὲ λαϊκὴ ἀπογοή-
τευση, ἔρχεται στὶς μέρες μας ὁ ὄρος
αὐτός γιὰ νὰ ὑποδηλώσει τὸ διαρκῶς
διεκδικούμενο· τὴν πάλη γιὰ ἐξαφάνιση
τοῦ ἀνελεύθερου κατεστημένου μέ τὴ
γλυκιὰ ἐλπίδα τῆς ἀνατολῆς ἐνός καλύ-
τερου, πιὸ δίκαιου κόσμου γιὰ ὅλους
τούς ἀνθρώπους ὅπου γῆς.

Ἡ μεγάλη ἀνατροπὴ ὁμως, στὴν
ἱστορία τῆς ἀνθρωπότητος συνέβη! Δέν
ἔφερε ἀπλῶς τὰ πάνω κάτω, ἀλλὰ τὰ
διατηρεῖ σὲ ἀνατρεπτικὴ λογικὴ πού
καθιστᾶ καταγέλαστο ὡς περιττὸ ὅ,τι-
δήποτε ἄλλο ἀντιπροβάλλεται ὡς νεώ-
τερο, ἐπαναστατικὸ ἢ πρωτότυπο. Ἡ
ἀνατροπὴ αὐτὴ εἶναι ὁ Σταυρός τοῦ
Χριστοῦ.

Ἄν καὶ ἡ ἑορτὴ τοῦ Τιμίου Σταυροῦ
ἡμερολογιακὰ παρήλθε, ἡ Ἐκκλησία
ἐπιμένει νὰ ζεῖ στόν ἀπόηχό της. Καὶ
τοῦτο διότι ὁ Τίμιος Σταυρός δέν εἶναι
ὅποιοδήποτε σύμβολο, ἀλλὰ τὸ Σύμ-
βολο. Γι' αὐτὸ καὶ δέν σταματᾶ ποτέ νὰ
προβάλλεται, καθὼς εἶναι ἡ καθημε-

ρινότητά μας, ἡ διαρκὴς ἀπαντοχὴ μας
καὶ τὸ ὄπλο μας. Ἔτσι, κάνουμε τὸν
Σταυρό μας, ὄχι τυπικὰ καὶ βιαστικὰ,
ἀλλὰ μέ συναίσθηση καὶ προσευχητικὴ
διάθεση τὴν κάθε στιγμή τῆς ἡμέρας. Ἡ
Ἐκκλησία μας, κηρῦσσοντας τὸ ἰσχυρὸ
καὶ ψυχωφελές τοῦ Συμβόλου, ὄχι μόνο
ἔχει θεσπίσει τίς εἰδικὲς μέσα στό ἔτος
ἑορτές, τῆς Παγκοσμίου Ὑψώσεως τοῦ
Τιμίου καὶ Ζωοποιοῦ Σταυροῦ ἢ τῆς
Σταυροπροσκυνήσεως, ἀλλὰ συνεχῶς προ-
βάλλει τὸν Τίμιο Σταυρὸ σὲ συνάρτηση μέ
τὸ πρόσωπο τοῦ Χριστοῦ μας, τόσο κατὰ
τὴ Μ. Πέμπτη, τὴ Μ. Παρασκευὴ καὶ τὴν
Ἀναστάσιμη περίοδο, ἀλλὰ καὶ κάθε
Τετάρτη καὶ Παρασκευὴ, ὅποτε ἡ
ὕμνολογία βρίθκει εἰδικῶν ἀναφορῶν στό
τρισμακάριστο Εὐλο.

Στό σημεῖο αὐτὸ ὑπάρχει μία σημαν-
τικότερη παρατήρηση. Μόνον κατὰ τὴν
Μ. Πέμπτη ὁ Χριστός βρῖσκεται ἐπάνω
στόν Σταυρὸ γιὰ τὴν ἀπόδοση τῆς
εἰκόνας τῆς Σταυρώσεως. Ὅλες τίς ἄλλες
φορὲς ὁ Σταυρός εἶναι χωρὶς τὸν Χριστό
ἐπάνω. (Ὁ Σταυρός ὅπως ἡ ὀρθόδοξη
λειτουργικὴ, δογματικὴ καὶ ἀσκητικὴ
Παράδοση προβάλλει διαρκῶς, ἰδίως
ὁμως κατὰ τὴν ἑορτὴ τῆς Παγκοσμίου
Ὑψώσεως τοῦ Τιμίου καὶ Ζωοποιοῦ
Σταυροῦ.) Παράξενο! Τὰ πάντα ἡ
Ἐκκλησία μας τὰ προβάλλει μέ τὸν
Χριστό γιὰ νὰ τὰ χριστοποιήσει, ἀλλὰ τό-
κατ' ἐξοχὴν ὄπλο τοῦ θριάμβου τοῦ
Χριστοῦ, τὸν Τίμιο Σταυρὸ, τὸν
προβάλλει χωρὶς τὸν Χριστό!

Ὁ Παῦλος (Γαλ. 6, 11-18) καυχᾶται γιὰ αὐτόν τόν Σταυρό τοῦ Κυρίου μας καὶ ὄχι γιὰ τόν Σταυρωμένο Κύριό μας! Γιατί καυχᾶται γιὰ τόν σκέτο Σταυρό; Γιατί ἡ Ἐκκλησία μας, σέ ἀντίθεση μέ τή Ρωμαιοκαθολική, προβάλλει μόνο τόν Σταυρό καί ὄχι καί τόν Ἐσταυρωμένο Χριστό; Γιατί αὐτός ὁ Σταυρός μόνος του εἶναι τό εὐγλωττότερο κήρυγμα, τό σπουδαιότερο μήνυμα, ἡ μεγαλύτερη ἐλπίδα! Ὁ κενός Σταυρός παραπέμπει στήν Ἀνάσταση, στήν ἀνικανότητα τοῦ θανάτου νά κρατήσῃ δέσμια τήν πηγὴ τῆς ζωῆς, στή βέβαιη ἐλπίδα τῆς κοινῆς ἀναστάσεως ὄλων μας!

Τό σπουδαῖο δέν εἶναι ὅτι ὁ Χριστός καρφώθηκε στόν Σταυρό κι ἔχυσε τό αἷμα Του γιὰ μᾶς, ἀλλά ὅτι ἂν καί ἔγινε αὐτό, ὁ θάνατος δέν μπόρεσε νά Τόν νικήσῃ! Τό πρωτοφανές δέν εἶναι ὅτι διὰ τοῦ Σταυροῦ κατάφεραν οἱ ἐχθροί Του νά Τόν ἀτιμάσουν, νά Τόν προσβάλουν, νά Τόν ἐμπαίξουν κι Αὐτός ὑπέμεινε, ἀλλά ὅτι Αὐτός ἔτσι δοξάσθηκε! Τό ἀξιοθαύμαστο δέν εἶναι ὅτι ὁ μεγαλύτερος ἀνατροπεύς τῶν αἰώνων ὑπομένει τήν ἐξόντωσή του, ἀλλά ὅτι διὰ τῆς ἐξοντώσεως αὐτῆς ἀνατρέπει τά πάντα καί στά ἐπίγεια καί στά ἐπουράνια! Γι' αὐτό ὁ Σταυρός εἶναι τό καύχημα ὄλων ὅσοι θέλουμε νά λεγόμεστε καί νά εἴμαστε Χριστιανοί. Γιατί καταργεῖ τόν καθωσπρεπισμό ὄσων «θέλουσιν εὐπροσωπῆσαι ἐν σαρκί», ὄσων «συσχηματίζονται τῷ αἰῶνι τούτῳ» καί ζοῦν κολλημένοι στό «ἐδῶ καί τώρα» ἀγνοώντας τήν προοπτική τῆς αἰωνιότητος. Ὁ Σταυρός εἶναι τό σύμβολο τῆς μεγάλης ἀνατροπῆς, ἀφοῦ ἀπό ὄργανο θανάτου ἔγινε τό ξύλο τῆς ζωῆς, ἀπό ἔσχατη ταπεινώση ἔγινε ἡ μέγιστη δόξα, ἀπό μέσο ὕβρεως ἔγινε πηγὴ ἀγιασμοῦ καί θέωσης. Αὐτά

καί ἄλλα περισσότερα, ἀνείπωτα καί ἀσύλληπτα γιὰ τόν ἀνθρώπινο νοῦ συμβαίνουν, ὑπὸ ἓναν ὄρο! Τῆ «στοίχηση». Καί μάλιστα «στοίχησι τῷ κανόνι»!

Ὁ Σταυρός τοῦ Χριστοῦ γίνεται ἀφορμὴ καύχησης γιὰ ὄσους κατακολουθοῦν συμμορφώνοντας τῆ ζωῆ τους στόν κανόνα «τῆς καινῆς κατὰ Χριστόν πολιτείας καί κτίσεως», δηλαδή ὅτι συμμορφώνονται καί ἀκολουθοῦν κανόνα συμπεριφορᾶς καί διδασκαλίας, ὄχι δικῆς τους ἐπινόησης, ἀλλὰ καθορισμένο καί προδιαγεγραμμένο ἀπὸ τόν ἴδιο τόν Θεό! Ποίος εἶναι αὐτός ὁ κανόνας στόν ὁποῖο πρέπει νά «στοιχηθούμε»; Δέν ἔχουμε παρά νά κοιτάξουμε τόν ἄδειο Σταυρό τοῦ Χριστοῦ, ὁ ὁποῖος εἶναι ἄδειος γιατί μᾶς περιμένει!

Ὁ Σταυρός πού προβάλλεται ὡς σημεῖο καύχησης, προβάλλεται συνάμα καί ὡς τρόπος ζωῆς! Κι ἂν προβάλλεται κενός, χωρὶς τόν Ἐσταυρωμένο, αὐτό δέν γίνεται μόνο ὡς ὁμολογία τῆς Ἀναστάσεώς Του, ἀλλὰ καί ὡς πρόσκληση νά σταυρωθούμε ἀκολουθώντας τήν ἴδια μέ τόν Χριστό πεπατημένη! Μέ τῆ βέβαιη ἐλπίδα ὅτι κι ἐμεῖς θά «πάθουμε» τό ἴδιο, θά συσταυρωθούμε γιὰ νά συναναστηθούμε! Θ' ἀνατρέψουμε τό φίλαυτο θέλημά μας γιὰ ν' ἀνατραπῆ ἢ κόλαση πού ζοῦμε! Θά τρέψουμε εἰς τὰ ἄνω τό νοῦ καί τήν καρδιά μας γιὰ νά μετατραποῦν σέ ἡγεμόνα νοῦ καί ἀγαπῶσα καρδιά! Θά τραποῦμε εἰς τὰ ἄνω, ὄχι γιὰ νά ἀποφύγουμε τὰ κάτω, ἀλλὰ γιὰ νά γίνουν ὅλα ἄνω κάτω, ὅπως στόν ἄδη μετά τό πέρασμα τοῦ Χριστοῦ, στόν ἀπόλυτο θρίαμβό Του!

Ὁ Σταυρός εἶναι τό ὑπέρτατο σύμβολο ἀνατροπῆς, γιατί προσκαλεῖ στή θυσία τοῦ ἴδιου μας τοῦ ἑαυτοῦ γιὰ νά πραγματοποιηθῆ τό «ὡς ἐν οὐρανῷ καί ἐπὶ τῆς γῆς».

Θεοῦ δύναμις καί Θεοῦ σοφία

Ἄρχιμ. Χερουβεΐμ Βελέτζα
Ἱεροκήρυκος Ἱ.Μ. Κερκύρας

ΕΡΟΤΑΖΕΙ σήμερα ἡ ἀγία μας Ἐκκλησία τὴν Ὑψωση τοῦ Τιμίου Σταυροῦ καί ὁ ἀπόστολος Παῦλος μᾶς λέει ὅτι «ὁ λόγος ὁ τοῦ σταυροῦ τοῖς μὲν ἀπολλυμένοις μωρία ἐστὶ, τοῖς δὲ σωζομένοις ἡμῖν δύναμις Θεοῦ ἐστὶ» (Α΄ Κορ. 1.18). Ἀπολλυμένοις ὀνομάζει ὅσους δὲν ἔχουν πιστέψει ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χριστός εἶναι ὁ σαρκωθεὶς Υἱὸς τοῦ Θεοῦ καί λυτρωτὴς τοῦ κόσμου, καί ἐπομένως δὲν ἔχουν γευτεῖ τὴ χάρη καί τὴ χαρὰ τῆς ἐν Χριστῷ ζωῆς. Γι' αὐτὸ καί προσθέτει τὸ προφητικὸ τοῦ Ἱερεμίας, ὅτι «θά ἀπωλέσω τὴ σοφία τῶν σοφῶν καί τὴν σύνεση τῶν συνετῶν θά ἀθετήσω» (Ἱερ. 29.14). Στὴ σοφία τοῦ κόσμου ἀντιπαραβάλλει τὴν πίστη, γι' αὐτὸ καί καταλήγει λέγοντας ὅτι ἐπειδὴ οἱ μὲν Ἰουδαῖοι ἐπιζητοῦν κάποιο θαῦμα, ἐνῶ οἱ ἐθνικοὶ φιλοσοφοὶ ἀναζητοῦν τὴ σοφία, ἐμεῖς κηρύττουμε Χριστόν ἐσταυρωμένο, ὁ ὁποῖος γιὰ τοὺς μὲν Ἰουδαίους εἶναι σκάνδαλο καί γιὰ τοὺς ἐθνικοὺς μωρία, γιὰ ὅσους ὁμως ἔχουν κληθεῖ καί πιστέψει, εἶναι Θεοῦ δύναμη καί Θεοῦ σοφία.

Οἱ ἀμφιβολίες ἀπέναντι στὸν Σταυρὸ ὀφείλονται στὴν ἔλλειψη πίστεως ὅτι ὁ Χριστός εἶναι ὁ Υἱὸς καί Λόγος τοῦ Θεοῦ, ὁ ὁποῖος προσέλαβε τὴν ἀνθρώπινη φύση, «μορφὴν δούλου λαβών» (Φιλιπ. 2.7), ἔπαθε, σταυρώθηκε καί ἀναστήθηκε γιὰ τὴ δική μας σωτηρία. Μά πῶς εἶναι δυνατόν, ἀναρωτιοῦνται οἱ Ἰουδαῖοι, οἱ ὁποῖοι ἔχουν συνηθίσει τὸν Θεό

νά ποιεῖ θαυμάσια καί τέρατα καί νά ἐπιβάλλεται στοὺς ἀνθρώπους τῆς Π. Διαθήκης, πολλές φορές ἀκόμα καί μέ ἀπειλές, πῶς εἶναι δυνατόν ὁ Θεός τῆς δικαιοσύνης νά δέχεται τέτοια ἀτίμωση; ἼΑρα δέν γίνεται νά εἶναι Θεός. Ὁμοίως καί οἱ φιλοσοφοῦντες, ἔχοντας μάθει νά ζυγίζουν τὰ πάντα μέ τὴ λογική, ἀποροῦν πῶς ἓνας πάνσοφος Θεός δέν μπόρεσε νά ἀποτρέψει τέτοιο ἀποτρόπαιο ἔγκλημα καί δέν βρῆκε ἄλλο τρόπο νά καθοδηγήσει τὸν κόσμο, ἀλλὰ μόνος του προέβη σὲ αὐτοκτονική ἀπερισκεψία; ἼΑρα δέν γίνεται νά εἶναι Θεός.

Τὰ ἐρωτήματα αὐτὰ προβάλλουν καί σήμερα, τόσο ἀπὸ τοὺς ἐκτός Ἐκκλησίας, ὅσο καί ἀπὸ πολλοὺς ἀπὸ ἐμᾶς πού λεγόμαστε χριστιανοί, ὡστόσο δέν ἔχουμε μέσα μας βεβαία πίστη. Ἡ πίστη δέν ἔχει ἀνάγκη τὸ θαῦμα, οὔτε τὴ λογική ἐξήγηση. Ἐάν ἐπιχειρήσουμε νά πείσουμε μέ συλλογισμοὺς πῶς ἔγινε ὁ Θεός ἄνθρωπος, καί πῶς εἰσῆλθε στὴν μήτρα τῆς ἀειπαρθένου Μαρίας, καί πῶς ἔπαθε γιὰ ἐμᾶς, τότε μᾶλλον θά γελάσουν μαζί μας ὅσοι δέν ἔχουν πίστη. ἼΑκόμα καί γιὰ τὰ φυσικά πράγματα εἶναι δύσκολο νά πείσουμε ὅσους δέν ἔχουν πείρα. Ὅσο καί νά προσπαθήσουμε, π.χ. νά ἐξηγήσουμε σὲ τυφλὸ τί εἶναι τὸ φῶς καί πῶς βλέπουμε, τὸ πιθανότερο εἶναι νά παρανοήσει καί νά μᾶς λοιδορήσει.

Σκάνδαλο καί μωρία λοιπόν ὁ Σταυ-

ρός. Πώς ἂν ἦταν Θεός δέχτηκε νά σταυρωθεῖ καί δέν γλίτωσε τόν ἑαυτό του; Πώς δέν κατέβηκε ἀπό τόν Σταυρό, ὥστε ὅλοι νά πιστέψουν στήν παντοδυναμία Του; Πώς ἀφοῦ φάνηκε ἀνίσχυρος, ἀναστήθηκε καί ἔσωσε ὅλο τό ἀνθρώπινο γένος; ἜΑμα ἔχουμε πίστη ὅτι ὄντως ὁ Χριστός εἶναι ὁ Υἱός τοῦ Θεοῦ, τότε τά μάτια μας μποροῦν νά δοῦν ὅτι ἡ Ἀνάσταση εἶναι μεγαλύτερο θαῦμα καί μεγαλύτερη σοφία ἀπό τήν ἀποφυγή τοῦ Σταυροῦ. Τό νά ἀποφύγει τόν θάνατο πολύ μικρότερο ἀπό τό νά καταργήσει μέ τόν θάνατό Του «τόν τό κράτος ἔχοντα τοῦ θανάτου, τουτέστιν τόν διαβολόν» (Ἐβρ. 2.14).

ἜΑς μή ἀναρωτιόμαστε λοιπόν γιατί ὁ Χριστός δέν ἀπέφυγε τόν Σταυρό, ἢ πῶς γίνεται νά σώζει τόν κόσμον, ἐνῶ δέν ἔσωσε τόν ἑαυτό Του. Δέν ἀπέφυγε τόν Σταυρό, γιατί βιαζόταν νά συμπλακεῖ μέ τόν θάνατο καί νά τόν κατατροπώσει. Δέν κατέβηκε ἀπό τόν Σταυρό ὄχι γιατί δέν μποροῦσε, ἀλλά ἐπειδή δέν ἤθελε. ἜΑν δέν μπόρεσαν νά Τόν κρατήσουν οἱ πύλες καί τά δεσμά τοῦ ἜΑδῃ, θά μπορούσαν νά Τόν κρατήσουν τά καρφιά ἐπάνω στόν σταυρό; Αὐτή εἶναι ἡ σοφία καί ἡ δύναμη τοῦ Θεοῦ, ἡ ὁποία δέν ἐπιβάλλεται ἀλλά ἐνεργεῖ ἀπό ἄπειρη ἀγάπη καί φιλανθρωπία. Καί πάλι, τό νά πιστεύει κανεῖς στόν Χριστό σταυρωθέντα καί ταφέντα, καί νά εἶναι βέβαιος ὅτι αὐτός ἀναστήθηκε καί κάθεται ἐκ δεξιῶν τοῦ Πατρός ἐργαζόμενος διηνεκῶς τή σωτηρία μας, δέν εἶναι ἀποτέλεσμα φιλοσοφικῶν συλλογισμῶν οὔτε κάποιου συνταρακτικοῦ θαύματος, ἀλλά πίστης.

ἜΑν στρέψουμε τήν προσοχή μας μέσα μας, θά διαπιστώσουμε ὅτι πολλές φορές συμβαίνει νά ἀπιστοῦμε, ἄλλοτε ζητώντας ἀπό τόν Θεό νά κάνει κάποιο θαῦμα, καί ἄλλοτε φάχγοντας λογική ἐξήγηση γιά πράγματα πνευματικά, ἀκόμα καί τῆς καθημερινῆς μας ζωῆς. Νομίζουμε ὅτι δουλειά τοῦ Θεοῦ εἶναι νά κάνει θαύματα, ἢ νά θεραπεύει τήν περιέργειά μας. Θεωροῦμε ὅτι ἐπειδή εἴμαστε «καλοὶ χριστιανοί» ὁ Θεός ὀφείλει νά μᾶς γλιτώνει ἀπό τήν πενία, τή θλίψη, τίς ἀσθένειες, ἢ νά μᾶς δίνει ἀπαντήσεις στά ἐρωτήματα πού στρέφονται πάντα γύρω ἀπό τόν ἑαυτό μας. ἜΑλίμονο, ἐάν ἡ τύφλωση τῶν ἐκ γενετῆς τυφλῶν καί ἡ ἀδυναμία τους νά δοῦν τό φῶς εἶναι συγχωρητέα, ἐμεῖς ὅταν ἐθελοτυφλοῦμε καί σκοτίζουμε τόν νοῦ καί τήν καρδιά μας καί ἀπιστοῦμε, ποιά ἄραγε δικαιολογία μποροῦμε νά ἔχουμε;

ἜΟ Θεός ἔγινε ἄνθρωπος καί σταυρώθηκε καί ἀναστήθηκε γιά νά μᾶς σώσει ἀπό τά δεσμά τοῦ θανάτου, τοῦ διαβόλου, τῆς ἁμαρτίας. ἜΑκόμα καί ὅταν ἔκανε θαύματα, αὐτά εἶχαν τήν πίστη ὡς ἀφετηρία καί ὄχι ὡς σκοπό, γιατί ὁ σκοπός γιά τόν ὁποῖο ὁ Θεός θαυματουργεῖ εἶναι ἡ σωτηρία μας καί ὄχι ὁ ἐντυπωσιασμός ἢ ἡ ἀνταμοιβή μας. ἜΑς μή ἐπιζητοῦμε θαῦμα, ἀλλά τή σωτηρία, πού εἶναι ἀποτέλεσμα πίστεως στόν Κύριο ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστό καί μετανοίας. ἜΑς γίνουμε μιμητές τοῦ Σταυροῦ καί τοῦ Πάθους, σταυρώνοντας τόν παλαιό ἄνθρωπο, γιά νά γευτοῦμε καί τήν Ἀνάσταση. ἜΑμήν.

Κυριακή μετά τήν Ὑψωσιν τοῦ Τιμίου Σταυροῦ

Πρωτ. Γεωργίου Δορμπαράκη
Ἱεραῶς Μητροπόλεως Δημητριάδος καί Ἀλυρουῦ

«Ὁ δέ νῦν ζῶ ἐν σαρκί, ἐν πίστει ζῶ τῇ τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ τοῦ ἀγαπήσαντός με
καί παραδόντος ἑαυτὸν ὑπὲρ ἐμοῦ» (Γαλ. 2, 20).

Ο ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ Παῦλος συχνά στίς ἐπι-
στολές του προβάλλει τά προσωπι-
κά του βιώματα ἀπό τή σχέση του μέ
τόν Χριστό προκειμένου νά διδάξει καί
νά καθοδηγήσει τούς πιστούς στούς
ὁποίους ἀπευθύνεται. Μία τέτοια ἀλή-
θεια πού συνιστᾶ προσωπικό του βίωμα
προβάλλει καί στήν ἐπιστολή του πρός
Γαλάτας. Συνεχόμενος ἀπό τήν ἀγωνία
γιά τή σωτηρία τους, μπροστά στόν κίν-
δυνο ἀλλοιώσεως τοῦ εὐαγγελίου ἀπό
τούς Ἰουδαιοχριστιανούς, μαρτυρεῖ: «ὁ
δέ νῦν ζῶ ἐν σαρκί, ἐν πίστει ζῶ τῇ τοῦ
Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, τοῦ ἀγαπήσαντός με καί
παραδόντος ἑαυτὸν ὑπὲρ ἐμοῦ». Ἡ τω-
ρινή σωματική μου ζωή εἶναι ζωή βασι-
σμένη στήν πίστη μου στόν Υἱό τοῦ Θε-
οῦ, πού μέ ἀγάπησε καί πέθανε ἐκούσια
γιά χάρη μου.

β. 1. Ὁ ἀπόστολος εἶναι σαφής. Ἡ ζωή
πού ζεῖ τώρα, ἀφ' ὅτου γνώρισε τόν Χρι-
στό, εἶναι ζωή διαγραφῆς καί ὑπέρβασης
τοῦ παρελθόντος. Μπροστά στή ζωή μέ
τόν Χριστό πού εἶναι ὁ σκοπός ὅλων, τά
πάντα, ἀκόμη καί τά πιό σημαντικά, θε-
ωροῦνται ἕνα τίποτε. Θά τό πει μέ ἔντα-
ση σέ ἄλλο σημεῖο: Ὅλα τά θεωρῶ
σκουπίδια, προκειμένου νά κερδίσω τόν
Χριστό. «Ἦγοῦμαι πάντα σκύβαλα
εἶναι, ἵνα Χριστόν κερδήσω». Ὁ Χρι-
στός εἶναι Ἐκεῖνος πού τόν ἀγάπησε,

πρόσφερε τή ζωή Του γιά τόν ἴδιο, ὁ
ἴδιος βιώνει τήν ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ ὡς
συσταύρωση μέ Αὐτόν, συνεπῶς ἔχο-
ντας σχέση ταυτίσεως μέ Ἐκεῖνον.
«Χριστῶ συνεσταύρωμαι. Ζῶ δέ οὐκέτι
ἐγώ, ζῆ δέ ἐν ἐμοί Χριστός».

2. Δέν πρόκειται γιά ἕνα ἀτομικό βίω-
μα τοῦ ἀποστόλου. Ὁ κάθε πιστός ἀπό
τήν ὥρα τῆς βαπτίσεώς του εἶναι ὀργα-
νικά δεμένος μέ τόν Κύριο, ὡς τό μέλος
ἔναντι τοῦ σώματος καί τῆς κεφαλῆς,
λοιπόν ἀποτελεῖ πιά καί μία προέκταση
τοῦ Χριστοῦ, κλαδί στό δένδρο Ἐκεῖνου,
κατά τήν εἰκόνα πού ὁ Ἰδιος μᾶς ἀπε-
κάλυψε. «Ἐγώ εἰμι ἡ ἄμπελος, ὑμεῖς τά
κλήματα». Αὐτό πού λέει λοιπόν ὁ ἀπό-
στολος ἐκφράζει τό ἐκκλησιαστικό του
βίωμα: ὅ,τι ζεῖ μέσα στό σῶμα τοῦ Χρι-
στοῦ. Νιώθει ταυτισμένος μέ τόν Κύριο,
ἕνα μέ Αὐτόν, γιατί αὐτήν τή χάρη ἔδω-
σε ὁ Κύριος καί γι' αὐτό ἀκριβῶς ἦλθε
στόν κόσμο: «ἵνα πάντες ἐν ὧσιν», μέ
Ἐκεῖνον καί μεταξύ τους. «Ἐγώ ἐν
αὐτοῖς καί αὐτοί ἐν ἐμοί».

Κι ἴσως πρέπει νά σημειώσουμε ἐδῶ
τήν πλανεμένη ἀντίληψη κάποιων ψυχο-
λόγων, οἱ ὁποῖοι θεωροῦν τήν ταύτιση
αὐτή τοῦ χριστιανοῦ μέ τόν Χριστό ὡς
ψυχολογικό ἐνδιάμεσο, προκειμένου νά
προχωρήσουν στήν ἀπόκτηση τῆς δικῆς
τους ταυτότητας. Ἀλλά τοῦτο δέν συνι-

στᾶ ἓνα εἶδος βλασφημίας; Ἀκόμη δη-
λαδῆ καί τὰ πνευματικά γεγονότα νά
προσεγγίζονται κάτω ἀπό τόν ὀλοκλη-
ρωτισμό ἀνθρωπίνων ἀρχῶν; (ψυχολογι-
σμός). «Ὁ πνευματικός πάντα ἀνακρί-
νει», λέει ὁ ἀπόστολος Παῦλος, «αὐτός
δέ ὑπ' οὐδενός ἀνακρίνεται». Ποιός
εἶναι ἐκεῖνος πού μπορεῖ νά βάλει στό
«μικροσκόπιο» τοῦ περιορισμένου
ἀνθρωπίνου νοῦ ὅ,τι ἀποτελεῖ ἐνέργεια
καί χάρη τοῦ Θεοῦ; «Τίς ἔγνω νοῦν Κυ-
ρίου ἢ τίς σύμβουλος αὐτοῦ ἐγένετο;»

3. Κι ἀκριβῶς ὁ ἀπόστολος ἔρχεται νά
μᾶς διευκρινίσει τά στοιχεῖα τοῦ μυστη-
ριακοῦ καί πνευματικοῦ αὐτοῦ ἐκκλη-
σιαστικοῦ βιώματός του:

(1) ἡ ἐνότητα μέ τόν Χριστό προϋπο-
θέτει τόν θάνατο τοῦ «ἐγώ». «Ζῶ δέ
οὐκέτι ἐγώ», λέει, «ζῆ ἐν ἐμοί Χριστός». Δέν
μπορεῖ δηλαδή κανείς, ἔστω κι ἂν
εἶναι βαπτισμένος, νά παραμένει ἐν
Χριστῷ, ἐφ' ὅσον τό «ἐγώ» του εἶναι
ζωντανό καί ἐνεργό. Καί τί σημαίνει
«ἐγώ»; Ὅχι βεβαίως τή συναίσθηση τῆς
ἀτομικότητάς μας, ἀλλά αὐτό πού ἐξη-
γεῖ ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ: τή φιλαυτία καί
τόν ἐγωισμό, συνεπῶς τήν ἴδια τήν
ἁμαρτία. Τό «ἐγώ» ἐν προκειμένῳ ταυ-
τίζεται μέ τό ἁμαρτωλό φρόνημα καί
ὅ,τι ἔχει ὡς παρακλάδια: τή φιληδονία,
τή φιλαργυρία, τή φιλοδοξία.

(2) ἡ ἐνότητα μέ τόν Χριστό βιώνεται
πάντοτε «νῦν», τώρα. Αὐτό πού ζῶ τώ-
ρα, λέει ὁ ἀπόστολος, Ὅχι μόνο μέ τήν
ἐννοια τῆς ὑπέρβασης καί τῆς διαγραφῆς

τοῦ παρελθόντος, ἀλλά καί μέ τήν ἐννοια
τῆς ὑπέρβασης τοῦ πειρασμοῦ τοῦ μέλ-
λοντος. Μέ ἄλλα λόγια ὁ χριστιανός τή
χριστιανικότητά του τήν ζεῖ στό ἐδῶ καί
στό τώρα. Τό τώρα τοῦ δίνει ὡς εὐλογία
ὁ Θεός γιά νά ἐργάζεται τή μετάνοιά του
κι ὄχι τό χθές ἢ τό αὔριο. Καί:

(3) ἡ ἐνότητα μέ τόν Κύριο βιώνεται
«ἐν σαρκί». Κανείς δέν μπορεῖ νά εἶναι
χριστιανός ἔξω ἀπό τό σῶμα του ἢ πα-
ραθεωρώντας τό σῶμα του. Ἡ ἀνθρώπι-
νη ὑπαρξη κατανοεῖται μέ τρόπο ψυχο-
σωματικό, συνεπῶς μία χριστιανική ζωή
ἐκτός σώματος δέν συνιστᾶ χριστιανική
ζωή. Ὅταν ὁ ἴδιος ὁ Θεός γίνεται
ἄνθρωπος, προσλαμβάνοντας σῶμα καί
ψυχή, αὐτό σημαίνει ὅτι κανείς δέν μπο-
ρεῖ νά ὑπερβεῖ τή βάση αὐτή. Ἔτσι ἀφ'
ἐνός κατανοεῖ τήν ἐπιμονή τῆς Ἐκκλη-
σίας μας γιά τή συμμετοχή τοῦ σώματος
στήν πνευματική ζωή, μέ τίς διάφορες
νηστείες, τίς γονυκλισίες, τήν ἐν γένει
ἐγκράτεια, προκειμένου νά καταπολε-
μηθεῖ τό ἁμαρτωλό φρόνημα ὡς στροφή
πρός τά πάθη, ἀφ' ἑτέρου δέν γίνεται
ἀποδεκτή μία πνευματικότητα «ἐξωσω-
ματικῶν» ἐμπειριῶν. Οἱ διάφορες
«ἐξωσωματικές» ἐμπειρίες, ἐκεῖνες πού
ὅπως εἴπαμε παραθεωροῦν τό ἀνθρώπι-
νο σῶμα γιά νά παραπέμψουν σέ κά-
ποια εἶδη «πνευματικῆς» ζωῆς, δέν
ἐντάσσονται μέσα στήν ὀρθόδοξη χρι-
στιανική ἐκκλησιαστική παράδοση, γι'
αὐτό καί πρέπει νά ἀντιμετωπίζονται μέ
μεγάλη ἐπιφύλαξη καί προσοχή.

Οἱ μάρτυρες τοῦ Ἰεχωβᾶ καί ὁ Τίμιος Σταυρός

Πρωτ. Βασιλείου Ἀ. Γεωργόπουλου
Ἐπικ. Καθηγητοῦ Θεολογικῆς Σχολῆς Α.Π.Θ.

Ο ΤΙΜΙΟΣ Σταυρός τοῦ Κυρίου ἀποτελεῖ γιά κάθε χριστιανό, ἔκφραση ἀστείρευτης ἀγάπης τοῦ Θεοῦ γιά τό πλάσμα του (Ἰωάν. 3, 14-15. 12, 32-33. Κολ. 1, 20), καύχημα τῆς κατά Χριστόν ἀθλήσεώς του (Γαλ. 6, 14) καί ἀνίκητο ὄπλο κατά τῶν διαβολικῶν ἐπιβουλῶν. Ἐναφέρει μέ τή χαρακτηριστική του σαφήνεια καί ἀκρίβεια ὁ ἅγ. Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός ὅτι: «Πᾶσα μέν οὖν πρᾶξις καί θαυματουργία Χριστοῦ μεγίστη καί θεία καί θαυμαστή, ἀλλά πάντων ἐστι θαυμαστότερον ὁ τίμιος αὐτοῦ σταυρός»¹. Καί ὁ Μέγας Φώτιος συμπληρώνει: «Τρόπαιον ἐστίν ὁ σταυρός τοῦ Χριστοῦ κατά τοῦ διαβόλου ἰστάμενον· καί τροπαίων τό λαμπρότατον»². Ἀντίθετοι ὅμως στήν ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι διδασκαλία καί πρακτική τῆς Ἐκκλησίας μας εἶναι οἱ ἐχθροί τοῦ Σταυροῦ τοῦ Χριστοῦ (Φιλιπ. 3, 18). Σ' αὐτούς συγκαταλέγονται καί οἱ Μάρτυρες τοῦ Ἰεχωβᾶ. Δέν ὑπάρχει ἄλλη αἵρεση στόν κόσμο πού νά δείχνει τέτοια πρωτοφανῆ περιφρόνηση καί ἀπέχθεια πρός τόν Τίμιο καί ζωοποιό Σταυρό ἀπό τούς Μάρτυρες τοῦ Ἰεχωβᾶ. Στά ἔντυπά τους κατά τρόπο αὐθαίρετο, ἀνιστόρητο καί διαστρεβλωτικό ἄρνοῦνται τόν χαρακτήρα καί τήν παραδεδομένη μορφή τοῦ Τιμίου Σταυροῦ καί τόν ἐξεικονίζουσαν ὡς ἓνα κάθετο δοκάρι πάνω στό ὁποῖο κρεμάστηκε ὁ Χριστός. Ἐναφερόμενοι στό Σταυρό τόν

χαρακτηρίζουσαν καί τόν παρουσιάζουσαν ὡς κάθετο «πάσσαλο» καί «ξύλο βασιανισμοῦ» ἢ «ξύλο ἐκτέλεσης»³. Εἶναι, μάλιστα, τέτοια ἢ ἀποστροφή τους πού δέ δίστασαν νά ἀντικαταστήσουν τήν λέξη Σταυρός μέ τή φράση «ξύλο τοῦ βασιανισμοῦ». Ἐπιπλέον, γιά τούς Μάρτυρες τοῦ Ἰεχωβᾶ ἡ χρήση τοῦ σταυροῦ στή λατρεία θεωρεῖται εἰδωλολατρία⁴.

Ἡ παλαιότερη ὅμως ἱστορία, πρακτική καί διδασκαλία τῆς ἐταιρείας «Σκοπιὰ» εἶναι καί γιά τό θέμα τοῦ Τιμίου Σταυροῦ μιᾶ ἀτράνταχτη ἀπόδειξη, ὅτι ἡ ἐταιρεία παραπληροφορεῖ καί ἀλλάζει κατά καιρούς τίς διδασκαλίες της. Τοῦτο μαρτυρεῖται μέ ἐξαιρετική σαφήνεια ἀπό τό γεγονός ὅτι ὁ Τίμιος Σταυρός μέ τήν ἱστορική παραδοσιακή του μορφή ἐντός στέμματος ἀποτελοῦσε τό σῆμα ἀναγνώρισης τῶν Μαρτύρων τοῦ Ἰεχωβᾶ μέχρι τό 1931 καί εὐρίσκετο στό ἐξώφυλλο τοῦ περιοδικοῦ Σκοπιὰ⁵.

Ἐπιπλέον ἡ ἀντίφαση, ἢ παραπληροφόρηση καί ἡ ἀλλαγὴ τῶν θέσεων τῆς «Σκοπιᾶς» μαρτυρεῖται καί ἀπό τό βιβλίον πού εἶχε γράψει ὁ δεύτερος πρόεδρος τῆς ἐταιρείας καί διάδοχος τοῦ Κ. Ρῶσσελ, ὁ Ἰωσήφ Ρόδερφορντ (1869-1942) καί ἔχει τίτλο «Ἡ Κιθάρα τοῦ Θεοῦ», 1925. Στό ἐν λόγω βιβλίον, στήν ἐλληνική ἔκδοσή του, ὑπάρχει ὁ Ἐσταυρωμένος πάνω σέ Σταυρό στή παραδοσιακή του μορφή (βλ. σ. 124).

Στό ίδιο βιβλίο αναφέρει χαρακτηριστικά ὁ Ἰ. Ρόδερφορντ: «Ἡ ἀπολυτρωτική τιμὴ ἐπρομηθεύθη ἐπὶ τοῦ σταυροῦ. Ὁ σταυρός τοῦ Χριστοῦ εἶναι ὁ μέγας ἄξων τῆς ἀληθείας, ὁ ἄξων τῆς θείας τῶν πραγμάτων διατάξεως, ἀπό τοῦ ὁποῦ ἀκτινοβολοῦσιν αἱ ἐλπίδες τῶν ἀνθρώπων. Ὅταν δέ πάντες ἔλθωσιν εἰς ἐπίγνωσιν τοῦ γεγονότος τούτου, καί πάντες οἱ εὐπειθεῖς θά ἔχωσιν ὠφεληθῆ ἐκ τῆς ἀξίας τῆς ἀπολυτρωτικῆς θυσίας, τότε μεγάλη ἀγαλλίασις θά ἐπέλθῃ εἰς τό ἀνθρώπινον γένος (...). Τότε πάντες ἐπ' ἀληθείας θά δύνανται νά φάλλωσιν: Εἰς τόν σταυρόν τοῦ Χριστοῦ ἐγκραυχῶμαι: Ὅστις πυργοῦται ὑπέρ πάντα τά ναυάγια τοῦ χρόνου· Πᾶσα τῆς ἱερᾶς ἱστορίας ἡ αἴγλη συγκεντροῦται περίξ τῆς ὑπερόχου αὐτοῦ κορυφῆς» (σ. 154).

Τά γεγονότα μιλοῦν ἀπό μόνα τους. Τά σχόλια περιττεύουν. Ἀπλῶς ὕστερα ἀπό τέτοιου εἴδους ἀντιφάσεις ἀντιλαμβάνομαστε καλύτερα τίς ἐπισημάνσεις ἑνός Ἑλληνα πρώην Μάρτυρα τοῦ Ἰεχωβᾶ καί γιά δεκαετίες «ποιμένα» τῆς αἵρεσης στήν Θεσσαλονίκη, ὅταν ἀναφέρει ὅτι: «Ἡ Ἑταιρεία Σκοπιά ἀπαγορεύει αὐστηρά στά μέλη της κάθε βιβλική συζήτησι καί ἔρευνα τῶν διδασκαλιῶν της. Ὅποιος τολμήσει νά παραβῆ αὐτή τήν ἀρχή ἐκδιώκεται χωρίς ἔλεος, στιγματίζεται σάν στασιαστής καί ξεσηκώνει θανάσιμο μῖσος ἐναντίον του»⁶.

Ἡ ἱστορία τῆς μετοχικῆς ἐταιρείας «Σκοπιά» εἶναι ὁ πλέον ἐπιφανῆς καί ἀδιάψευστος μάρτυράς της γιά τό τί ὄντως εἶναι.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Βλ. Ἰ. ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΥ, Ἐκδοσις Ἀκριβῆς Ὁρθοδόξου Πίστεως 4, 11, PG 94,1128D.
2. Βλ. ἰ. ΦΩΤΙΟΥ, Ἀμφιλόχεια. Ἐρώτησις 24, 9, PG 101, 185 D.
3. Βλ. Vom verlorene Paradies zum wiedererlangten Paradies, (γερμ. ἔκδ. Μ.τ.Ι.), 1958, σ.141. Περ. Εὐπνα, 22-2-1975, σσ. 27-28. Τί διδάσκει πράγματι ἡ Ἁγία Γραφή; , ἔκδ. Μ.τ.Ι., 2005, σ. 52. Πρβλ. G. PAPE, Ich war Zeuge Jehovas, [8η ἔκδ.], Augsburg 1993, σ. 172.
4. Βλ. G. PAPE, Ich war Zeuge Jehovas, ὅπ.π., σ. 172.
5. Βλ. G. PAPE, Ich war Zeuge Jehovas, ὅπ.π., σ. 171. Πρωτ. Α. ΑΛΕΒΙΖΟΠΟΥΛΟΥ, Μάρτυρες τοῦ Ἰεχωβᾶ καί Ὁρθοδοξία, τόμος Γ', Ἀθήναι 1995, σσ. 102-103.
6. Βλ. Ε. ΑΝΤΩΝΙΑΔΗ, Διαψεύδονται οἱ προφητεῖες τῶν Μαρτύρων τοῦ Ἰεχωβᾶ, Θεσσαλονίκη 1984, σ. 8.

Ἡ εὕρεση τοῦ Τιμίου Σταυροῦ ἀπὸ τὴν ἁγία Ἑλένη

Ἀγγελικῆς Δ. Χατζηγιάννου
ὕπ. Διδάκτορος Θεολογίας ΕΚΠΑ

ΣΥΜΦΩΝΑ μὲ τὴν ἐκκλησιαστικὴ παράδοση ἢ εὕρεση τοῦ Τιμίου Σταυροῦ ὀφείλεται σὲ ἐνέργειες τῆς Ἁγίας Βασιλομήτορος Ἑλένης (248/9-328/9), κατόπιν ὑποδείξεων τοῦ ἀρχιεπισκόπου Ἱεροσολύμων Μακαρίου τοῦ Α' (314-333). Πολλοὶ μελετητές, κυρίως προτεστάντες, ὑποστηρίζουν ὅτι ὁ Τιμίου Σταυρός δὲν βρέθηκε ἀπὸ τὴν Ἁγία Ἑλένη καθὼς καμμία σύγχρονη ἱστορικὴ πηγὴ δὲν ἀναφέρει κάτι τέτοιο. Σημειώνουν ὅτι ὁ Εὐσέβιος Καισαρείας ἱστορικός καὶ ὑμνητὴς τοῦ ἔργου τοῦ Μ. Κωνσταντίνου (272-337) δὲν κάνει καμμία ἀναφορά γιὰ αὐτὸ τὸ γεγονός, ὅπως ἐπίσης καὶ ὁ Ἅγιος Κύριλλος Ἱεροσολύμων στὶς *Κατηχήσεις* του καὶ ἡ Αἰθερία στὸ περίφημο *Ὀδοιπορικὸ* της. Μὲ βάση αὐτὰ τὰ στοιχεῖα οἱ συγκεκριμένοι ἐρευνητές θεωροῦν πῶς ἡ παράδοση γιὰ τὴν εὕρεση τοῦ Τιμίου Σταυροῦ ἀπὸ τὴν Ἁγία Ἑλένη ἀποτελεῖ μῦθο. Ὡστόσο, ἡ παράδοση τῆς Ἐκκλησίας πού διασώζει τὴν πληροφορία, ὅτι δηλαδή ἡ εὕρεση τοῦ Τιμίου Σταυροῦ ὀφείλεται στὴν Ἁγία Ἑλένη, καταγράφεται ἀπὸ ἀρκετοὺς Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλὰ καὶ σπουδαίους ἐκκλησιαστικὸς συγγραφεῖς ἤδη ἀπὸ τὰ τέλη τοῦ Δ' αἰῶνος. Ἐνδεικτικὰ ἀναφέρουμε τὸν ἱστορικό Σωκράτη (ἀρχές τοῦ Ε' αἰῶνα), ὁ ὁποῖος ἀναφέρει ὅτι «ἡ βασιλέως μήτηρ Ἑλένη εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα παραγενομένη τὸν Σταυρόν τοῦ Χριστοῦ ἀναζητήσασα εὔρε»¹. Τὴν ἴδια πληροφορία καταγράφει καὶ ὁ Σωζομενός², ὁ Θεοδώ-

ρητος Κύρου³, ὁ Ἅγιος Σωφρόνιος Ἱεροσολύμων⁴, καθὼς καὶ δυτικοὶ Πατέρες καὶ ἐκκλησιαστικοὶ συγγραφεῖς, ὅπως ὁ Ἅγιος Ἱερώνυμος⁵, ὁ Ρουφῖνος⁶, ὁ Παυλῖνος ἐπίσκοπος Νόλας⁷, ὁ Ἅγιος Ἀμβρόσιος Μεδιολάνων⁸ κ.ἄ.

Τὸ γεγονός ὅτι ὁ Εὐσέβιος Καισαρείας δὲν ἀναφέρει τὰ σχετικὰ μὲ τὴν εὕρεση τοῦ Τιμίου Σταυροῦ ἀπὸ τὴν Ἁγία Ἑλένη ἴσως ὀφείλεται στὸ γεγονός ὅτι ἡ εὕρεση εἶχε πραγματοποιηθεῖ πολὺ πρόσφατα καὶ ἦταν γνωστὴ σὲ ὅλους καὶ ἔτσι ὁ Εὐσέβιος θεωρῆσε πῶς δὲν ἦταν ἀναγκαῖα ἡ καταγραφή της. Τὸ ἐπιχείρημα ὅτι ὁ Ἅγιος Κύριλλος Ἱεροσολύμων (313-386) στὶς *Κατηχήσεις* του δὲν κάνει καμμία ἀναφορά γιὰ εὕρεση τοῦ Τιμίου Σταυροῦ ἀπὸ τὴν Ἁγία Ἑλένη, ἄρα αὐτὸ σημαίνει πῶς ἐκείνη δὲν βρῆκε τὸν Σταυρὸ τοῦ Κυρίου, δὲν φαίνεται ἰδιαίτερα πειστικό. Ὁ Ἅγιος Κύριλλος ἐκφώνησε τόσο τὶς *Προβαπτισματικὲς*, ὅσο καὶ τὶς *Μυσταγωγικὲς* του *Κατηχήσεις* ἀπευθυνόμενος σὲ κατηχουμένους καὶ νεοφωτίστους μὲ σκοπὸ τὴν κατάρτισή τους στὴ χριστιανικὴ πίστη. Μὲ βάση αὐτὸ τὸ δεδομένο εἶναι φυσικὸ τὸ περιεχόμενο τῶν *Κατηχήσεων* νὰ μὴν ἔχει ἱστορικό, ἀλλὰ κατηχητικὸ χαρακτήρα, διότι αὐτὸς ἐξυπηρετοῦσε τὸν σκοπὸ τῆς συντάξεώς τους καὶ δὲν εἶναι παράδοξο ὅτι σὲ αὐτὲς δὲν καταγράφεται τὸ ἱστορικό γεγονός τῆς εὐρέσεως τοῦ Τιμίου Σταυροῦ. Ἡ Αἰθερία ἀπὸ τὴ δική της πλευρὰ στὸ περίφημο *Ὀδοιπορικὸ* της

καταγράφει τήν ἐμπειρία της ἀπό τήν προσκυνηματική επίσκεψη πού πραγματοποίησε στους Ἁγίους Τόπους καί περιγράφει τόπους καί ἀκολουθίες στίς ὁποῖες ἦταν παρούσα. Διασώζει βεβαίως καί διάφορες ἱστορικές πληροφορίες, ἀλλά τό ἔργο της δέν εἶναι μία ἀναλυτική ἱστορική καταγραφή, ἀλλά σημείωση προσωπικῶν ἐμπειριῶν. Ἔτσι, ἡ ἀποσιώπηση τοῦ γεγονότος τῆς εὐρέσεως τοῦ Τιμίου Σταυροῦ ἀπό τήν Ἁγία Ἐλένη μπορεῖ νά δικαιολογηθεῖ μέ βάση τόν σκοπό τῆς συγγραφῆς τοῦ Ὀδοιπορικοῦ.

Οἱ πρῶτες πηγές πού καταγράφουν τήν Ἁγία Ἐλένη νά πρωτοστατεῖ στήν ἀνεύρεση τοῦ Τιμίου Σταυροῦ χρονολογούνται 50 μέ 60 περίπου χρόνια μετά τό γεγονός. Ἄρα οἱ ὑπεύθυνοι τῆς Ἐκκλησίας τῶν Ἱεροσολύμων, ἀλλά καί ὁ λαός τῆς Ἁγίας Πόλεως, γνῶριζαν πολύ καλά, πολλοί ἀπό αὐτούς ἴσως ἦταν καί αὐτόπτες μάρτυρες, ποιός καί πότε βρῆκε τόν Τίμιο Σταυρό καί ὅπως εἶναι φυσικό δέ θά συνηγοροῦσαν ποτέ στή διάδοση μιᾶς ψευδοῦς πληροφορίας⁹. Μέ βάση τά παραπάνω εἶναι φανερό πώς ἡ παράδοση τῆς ἀνεύρεσεως τοῦ Τιμίου Σταυροῦ μέ τίς ἐνέργειες καί τήν ἐπιστάσια τῆς Ἁγίας Ἐλένης εἶναι πραγματικό ἱστορικό γεγονός καί διασώζεται ὄχι μόνο σέ διάφορα κείμενα, ἀλλά καί στήν ὕμνογραφία καί τήν εἰκονογραφία τόσο τῆς Ὁρθοδόξου, ὅσο καί τῆς Δυτικῆς χριστιανικῆς παραδόσεως.

Ἡ Ἁγία Ἐλένη ἔφθασε στά Ἱεροσόλυμα σέ ἡλικία 80 περίπου ἐτῶν μέ τήν ἐπιθυμία «πρό γάρ ὀλίγου τῆς τελευτῆς»¹⁰ νά προσκυνήσῃ τούς τόπους ὅπου γεννήθηκε, ἔδρασε, σταυρώθηκε καί ἀνέστη ὁ Σωτῆρας Χριστός¹¹. Φθάνοντας στήν πόλη τῶν Ἱεροσολύμων ἡ μητέρα τοῦ Μ. Κωνσταντίνου βρῆκε τόν τόπο τῆς Σταυ-

ρώσεως (δηλαδή τόν Γολγοθά), ἀλλά καί τόν τόπο τῆς ταφῆς τοῦ Χριστοῦ νά ἔχουν καλυφθεῖ ἀπό δύο εἰδωλολατρικά ἀγάλματα, ὁ μὲν Γολγοθᾶς ἀπό τό ἀγαλμα τῆς Ἀφροδίτης, ὁ δέ Πανάγιος Τάφος ἀπό τό ἀγαλμα τοῦ Διός καί μέ τά σχετικά μέ αὐτά ἱερά¹². Ὅταν ἡ Ἁγία Ἐλένη βρέθηκε στόν Γολγοθά «εὐθύς μὲν τόν μυσαρὸν ἐκείνον ναόν καταλυθῆναι καί χοῦν ἐκφορηθῆναι προσέταξε»¹³ προκειμένου νά προχωρήσῃ σέ ἀνασκαφικές ἐργασίες γιά τήν ἀναζήτηση τοῦ Τιμίου Σταυροῦ.

Μετά τήν πραγματοποίηση ἀνασκαφῶν βρέθηκαν «τρεῖς παρά τό μνημα τό Δεσποτικόν κατακεχωσμένοι σταυροί»¹⁴. Ὅλοι ἦταν βέβαιοι «ὅτι μὲν εἷς ἐκ τούτων ὁ τοῦ Δεσπότου ἡμῶν καί Σωτῆρος Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐτύγγανεν ὦν, οἱ δ' ἕτεροι τῶν σὺν αὐτῷ προσηλωθέντων ληστῶν, ἀναμφισβητήτως ἐπίστευον ἅπαντες»¹⁵ ὥστόσο «ἡγνόουν ... τόν τῷ Δεσποτικῷ πελάσαντα σώματι, καί τοῦ τιμίου αἵματος λιβάδα δεξάμενον»¹⁶. Τή λύση στό πρόβλημα πού προέκυψε προσέφερε ὁ ἀρχιεπίσκοπος Ἱεροσολύμων Ἅγιος Μακάριος, ὁ ὁποῖος ἦταν παρών στίς ἐργασίες: «Ἄλλ' ὁ σοφώτατος ἐκεῖνος καί θεῖος ὄντως Μακάριος», σημειώνει ὁ Θεοδώρητος Κύρου «ὁ τῆς πόλεως πρόεδρος, τοιῷδε πόρῳ τήν ἀπορίαν διέλυσε. Γυναικί γάρ περιφανεῖ νόσῳ κατεχομένη μακρᾷ ἕκαστον τῶν σταυρῶν ἐκείνων μετά προσευχῆς σπουδαίως προσενεγκῶν, ἔγνω τοῦ σωτηρίου τήν δύναμιν. Παραυτίκα γάρ οὕτως τῷ γυναικίω πελάσας τήν χαλεπήν ἐκείνην ἐξήλασε νόσον, καί τήν ἄνθρωπον ἀπέφηνεν ὑγιᾶ». Μέ αὐτό τόν θαυμαστό τρόπο ἡ Ἁγία Ἐλένη, ὁ ἀρχιεπίσκοπος Μακάριος καί οἱ παρευρισκόμενοι δια-

πίστωσαν ποιός από τούς τρεῖς σταυρούς πού εἶχαν βρεθεῖ ἦταν αὐτός στόν ὁποῖο σταυρώθηκε ὁ Χριστός. Μετά τήν ὀλοκλήρωση τῶν ἐργασιῶν καί τήν ἀνεύρεση καί τῶν ἡλῶν ἡ Ἁγία Ἐλένη «Οὕτω δὴ τοῦ βασιλέως ἡ μήτηρ μαθοῦσα τόπο θοοῦμενον τῶν ἡλῶν τά μέν εἰς τό βασιλικόν ἐνέλαβε κράνος, τῆς τοῦ παιδός κεφαλῆς προμηθουμένη, ἵνα τά τῶν πολεμίων ἀποκρούηται βέλη· τά δέ τῶ τοῦ ἵππου ἀνέμιξε χαλινῶ, καί ἀσφάλειαν μηχανωμένη τῶ βασιλεῖ...». Ἀπό τόν Τιμιο Σταυρό ἡ Ἁγία Ἐλένη ἀπέσπασε ἕνα τμήμα καί «μοῖραν μέν τινα τοῖς βασιλείοις ἀπένευμε», ἐνῶ «τό δέ λοιπόν, θήκην ἐξ ὕλης ἀργύρου ποιησαμένη, τῶ τῆς πόλεως δέδωκεν ἐπισκόπῳ, φυλάττειν παρεγγυήσασα ταῖς ἔπειτα γενεαῖς τά τῆς σωτηρίας μνημόσυνα».

Ὅμως ἡ Ἁγία Ἐλένη δέν περιορίσθηκε μόνο στή χρηματοδότηση καί στήν ἐπιβλεψη τῶν ἐργασιῶν γιά τήν ἀνεύρεση τοῦ Τιμίου Σταυροῦ. Μέ πλουσιοπάροχη χρηματική ὑποστήριξη πού ἔλαβε ἀπό τόν Μ. Κωνσταντῖνο προχώρησε καί στήν ἀνέγερση περικαλλοῦς ναοῦ στόν τόπο

τῆς Εὐρέσεως, ἡ ἀνέγερση τοῦ ὁποίου διήρκεσε δέκα ἔτη²¹. Ὁ νέος ναός περιελάμβανε ὄχι μόνο τόν τόπο τῆς Εὐρέσεως τοῦ Τιμίου Σταυροῦ, ἀλλά καί τόν Γολγοθᾶ καί τόν Πανάγιο Τάφο τοῦ Χριστοῦ καί ἐντός αὐτοῦ φυλασσόταν καί ὁ Τιμιος Σταυρός. Ὁ Εὐσέβιος Καισαρείας περιγράφει μέ πολλές λεπτομέρειες τόν νέο ναό καί ἀπό τήν περιγραφή του καθίσταται σαφές ὅτι τό κτιριακό συγκρότημα τοῦ Ναοῦ τῆς Ἀναστάσεως, ὅπως ὀνομάσθηκε ὁ νέος ναός, ἦταν μεγαλοπρεπές καί διακοσμημένο μέ χρυσό κάτι πού ἐπέτρεπε στόν ναό νά μοιάζει, ὅπως ὁ ἴδιος ἀναφέρει μέ «ἐξαστραπτον»²². Μέχρι καί σήμερα, καί παρά τήν πάροδο τόσων αἰώνων, τό Ἑλληνορθόδοξο Πατριαρχεῖο Ἱεροσολύμων τηρεῖ τήν ἐντολή τῆς Ἁγίας Ἐλένης καί ἐντός τοῦ Ναοῦ τῆς Ἀναστάσεως φυλάσσει τεμάχια τοῦ Τιμίου Σταυροῦ, ἐνῶ μικρό τμήμα Του βρίσκεται ἀποθησαυρισμένο στό Μικρό Σκευοφυλάκιο τοῦ Ναοῦ προσφέροντας εὐλογία καί ἀγιασμό σέ ὅλους τούς Ὀρθοδόξους πού προσέρχονται μετά πίστεως σέ αὐτό.

ΥΠΟΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Σωκράτους Ἐκκλησιαστική Ἱστορία, τόμος πρῶτος, κεφ. ιζ', PG 67, 117.
2. Σωζομένου Ἐκκλησιαστική Ἱστορία, τόμος δεύτερος, κεφ. κε', PG 67, 929.
3. Θεοδωρήτου Κύρου Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας, λόγος πρῶτος, PG 82, 960 κ.ἐξ.
4. Καλοκύρη Κ., *Τό ἀρχιτεκτονικό συγκρότημα τοῦ Ναοῦ τῆς Ἀναστάσεως καί τό θέμα τοῦ Ἁγίου Φωτός*, 1999, ἔκδ. University Studio Press, σ. 105.
5. Καλοκύρη Κ., ἔ.ἀ., σ. 105.
6. Rufini Aquileiensis Presbyteri, *Historia Ecclesiastica*, liber primus, PL 21, 475.
7. Καλοκύρη Κ., ἔ.ἀ., σ. 105.
8. Καλοκύρη Κ., αὐτόθι, σ. 105.
9. Καλοκύρη Κ., ἔ.ἀ., σ. 106.
10. Θεοδωρήτου Κύρου, Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας, λόγος πρῶτος, PG 82, 960.
11. Θεοδωρήτου Κύρου, αὐτόθι.
12. Σωκράτους Ἐκκλησιαστική Ἱστορία, τόμος πρῶτος, κεφ. ιζ', PG 67, 117.
13. Θεοδωρήτου Κύρου, αὐτόθι.
14. Θεοδωρήτου Κύρου, αὐτόθι.
15. Θεοδωρήτου Κύρου, αὐτόθι.
16. Θεοδωρήτου Κύρου, αὐτόθι.
17. Θεοδωρήτου Κύρου, αὐτόθι.
18. Θεοδωρήτου Κύρου, Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας, λόγος πρῶτος, PG 82, 960.
19. Θεοδωρήτου Κύρου, αὐτόθι.
20. Θεοδωρήτου Κύρου, αὐτόθι.
21. Μηλλιαρᾶ Καλλίστου ἀρχιμ.: *Οἱ Ἅγιοι Τόποι ἐν Παλαιστίνῃ καί τά ἐπ' αὐτῶν δίκαια τοῦ ἐλληνικοῦ ἔθνους*, Θεσσαλονίκη 2002, ἔκδ. University Studio Press, (φωτοαναστατική ἔκδοση), τόμ. 1ος, σ. 26.
22. Μηλλιαρᾶ Καλλίστου ἀρχιμ., ἔ.ἀ., σ. 23.

Τό συγκρότημα τοῦ φρικτοῦ Γολγοθᾶ

Πρωτοπρ. Σπυρίδωνος Ν. Λόντου
Ἐφημερίου Ἱ.Ν. Ζωοδόχου Πηγῆς ὁδ. Ἀκαδημίας
Ἵπ. διδάκτορας Θεολογίας Ε.Κ.Π.Α.

Ο ΓΟΛΓΟΘΑΣ εἶναι ὁ τόπος πού ἔλαβε χώρα ἡ Σταύρωση τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, «ὅς καί δείκνυται ἐν Αἰλίᾳ, πρὸς τοῖς βορείοις τοῦ Σιών ὄρους». Ἡ λέξη Γολγοθᾶς ἀποδίδεται στήν ἑλληνική ὡς «κρανίου τόπος».

Ὅπως μαρτυρεῖ ὁ Εὐαγγελιστής Ἰωάννης ὁ τόπος αὐτός ἦταν «πλησίον τῆς πόλεως», καί στό χῶρο του ὑπῆρχε κῆπος. Σύμφωνα μέ τόν συγγραφέα τῆς πρὸς Ἑβραίους ἐπιστολῆς, ὁ Γολγοθᾶς βρισκόταν «ἔξω τῆς πύλης» τῆς πόλης.

Τρεῖς θεωρίες ὑπάρχουν σχετικά μέ τήν ὀνομασία τοῦ τόπου ὡς Γολγοθᾶ: Ἡ πρώτη ἐξάγεται ἀπό τή παράδοση ὅτι ἐκεῖ βρισκόταν τό κρανίον τοῦ Ἀδάμ. Ἡ δεύτερη παράγεται ἀπό τήν ἄποψη ὅτι ἐκεῖ ἦταν δημόσιος χῶρος ἐκτελέσεων καί ἦταν γεμάτος ἀπό τά κρανία τῶν ἐκτελεσθέντων, ἐνῶ ἡ τρίτη θεωρία πηγάζει ἀπό τό γεγονός ὅτι ὁ χῶρος ἔμοιαζε μέ ἀνθρώπινο κρανίον.

Ἄν υἱοθετήσουμε τήν περιγραφή τοῦ Εὐσεβίου, αὐτή ταιριάζει μέ τή σύγχρονη ἀντίληψη γιά τήν ἔκταση τοῦ ὄρους Σιών. Ἐνας τοίχος πού κτίστηκε κατά τή πρώτη βυζαντινή περίοδο χωρίζε τό ὄρος ἀπό τήν πόλη. Στό τέλος τοῦ τρίτου αἰῶνα, ἡ περιοχὴ τῆς Σταύρωσης τοῦ Κυρίου θά μπορούσε κάλλιστα νά περιγραφῆ ὡς ἡ Αἰλία, ἀκριβῶς δίπλα ἀπό τίς βόρειες περιοχές τοῦ ὄρους Σιών.

Τό 135, ὅταν ὁ Αὐτοκράτορας Ἀνδριανός ἵδρυσεν τήν πόλη Αἰλία Καπιτωλίνα, ὁ Γολγοθᾶς ἐξαφανίστηκε κάτω ἀπό τή μᾶζα τοῦ νέου ναοῦ τῆς Ἀφροδίτης. Σύμφωνα μέ τά μέχρι στιγμῆς ἀρχαιολογικά καί ἄλλα εὐρήματα γιά τή μορφή τῆς Αἰλίας Καπιτωλίνης φαίνεται, ὅτι οἱ θέσεις τοῦ Γολγοθᾶ καί τοῦ Τάφου βρισκόνταν βόρεια τοῦ μεγαλύτερου ἀνοικτοῦ καί δημόσιου χώρου, τῆς ἀγορᾶς (Forum) τῆς πόλης, πραγματικά «ἐν μέσῃ πλατεία», ὅπως γράφει ὁ Μελίτων. Ὁ χῶρος αὐτός περιβαλλόταν ἀπό τέσσερις δρόμους καί συνέπιπτε μέ τό σημερινό Μουριστάν πού γειτνιάζει μέ τό συγκρότημα τοῦ Πανιέρου Ναοῦ τῆς Ἀναστάσεως.

Ἀργότερα, τήν ἐποχὴ τοῦ Μ. Κωνσταντίνου, ἐγινε ἡ διαμόρφωση τοῦ χώρου στήν περιοχή τοῦ Γολγοθᾶ (325-335), ἀναδείχθηκε ὁ Τάφος καί τό κτιριακό συγκρότημα τοῦ Ναοῦ τῆς Ἀναστάσεως ἐγκαινιάστηκε τό 335. Τά ἔργα αὐτά φαίνεται ὅτι κάλυψαν τήν κοιλότητα - «Σπήλαιον τοῦ Ἀδάμ», τό ὅποιο ἦλθε στό φῶς σχετικά πρόσφατα. Ὁ Ἰσπανός ἀρχαιολόγος F. Diez, ἐξετάζοντας τά εὐρήματα τῆς ἀνατολικῆς πλευρᾶς τοῦ Γολγοθᾶ, ὅπου βρίσκεται τό ἀναφερόμενο στίς πηγές «Σπήλαιον τοῦ Ἀδάμ», ἀποφαινεται ὅτι ἡ λατρεία τῆς Χριστιανικῆς Κοινότητος τῆς Ἱερουσαλὴμ στόν χῶρο τῆς Σταύρωσεως ἀρχίζει ἤδη ἀπό

τόν 1^ο αιώνα. Ἡ ἀναφερθεῖσα κοιλότητα - σπήλαιο μέσα στήν παρειά τοῦ βράχου ἔπρεπε νά χρησίμευε ἀρχικά ὡς τάφος, ὅπως καί οἱ ἄλλες παρόμοιες καί διάσπαρτες μέσα στό λατομεῖο. Ὑστερα ὁμως τή Σταύρωση, μετατράπηκε σέ λατρευτικό χῶρο - παρεκκλήσιο.

Ἄν καί τό θέμα τῆς αὐθεντικότητας τῆς θέσης τῶν κορυφαίων προσκυνημάτων τῆς Σταυρώσεως καί τῆς Ταφῆς ἔχει πλέον ἀποσαφηνισθεῖ, ἡ τοπογραφία τῆς ἐν τούτοις δέν μπορεῖ νά ἀναπαρασταθεῖ στήν πληρότητά της, παρά ἐνδεικτικά καί σέ ὀρισμένα μόνο σημεία. Τοῦτο, ἄλλωστε, εἶναι ἀναμενόμενο μετὰ τίς διαδοχικές ἀλλαγές πού ὑπέστη ὁ χῶρος στήν ἱστορική του διαδρομή.

Μελετώντας τά ἀρχαιολογικά δεδομένα, πού ἤλθαν στό φῶς χάρις τίς ἀνασκαφές τῆς Kathleen Kenyon στήν περιοχή τοῦ Μουριστάν κοντά στόν Ναό τῆς Ἀναστάσεως, τῆς Ute Wagner-Lux στήν ἐκκλησία τοῦ Λυτρωτῆ καί τοῦ φραγκισκανοῦ Ἱερέα καί ἀρχαιολόγου Virgilio Corbo στόν ἴδιο τόν Ναό τῆς Ἀναστάσεως, ἀποκτοῦμε μία σφαιρικότερη εἰκόνα. Τά ἀνασκαφικά δεδομένα παρουσιάζουν, ἀνάμεσα σέ ἄλλα εὐρήματα, ἐντυπωσιακά λαξευμένους ἤ ἀκατέργαστους ὀγκώδεις λίθους σέ διάφορα σημεία τῆς περιοχῆς, ἀπό τούς ὁποίους φαίνεται καθαρά, ὅτι σέ μία προγενέστερη φάση τῆς ὑπῆρξε λατομεῖο, χρονολογούμενο στήν Ἐποχή τοῦ Σιδήρου, δηλαδή στόν 7^ο αἰώνα.

Χωρίς ἄλλες πληροφορίες γιά τήν ἀρχαιολογία τῆς θέσης εἰκάζεται ὅτι τό λατομεῖο ἐξακολουθοῦσε νά ὑπάρχει ὡς τόν 1^ο αἰώνα π.Χ., σύμφωνα μέ τήν ἀπόψη τοῦ V. Corbo, ὅποτε μετατράπηκε σέ κῆπο μέ καλλιέργειες δημητριακῶν καί

ὄπωροφόρων δένδρων. Ἄλλες ὑποθέσεις θεωροῦν ὅτι ἡ περιοχή κατοικήθηκε ὡς τήν αἰχμαλωσία τῆς Βαβυλώνας καί τήν καταστροφή τῆς Ἱερουσαλήμ (586 π.Χ.), στηριζόμενες στό εὐρήματα τῆς κεραμικῆς αὐτῆς τῆς περιόδου. Στόν κρίσιμο, πάντως, χρόνο πού μᾶς ἐνδιαφέρει ἐδῶ γιά τήν ἱστορία τῶν χριστιανικῶν γεγονότων φαίνεται ὅτι ἡ περιοχή τοῦ Γολγοθᾶ ἦταν κῆπος καί ταυτόχρονα ταφική περιοχή, ὅπου εἶχαν λαξευτεῖ τάφοι, σύμφωνα μέ τήν ἐβραϊκή παράδοση, σέ διάφορα σημεία τοῦ ἐγκαταλελειμμένου πλέον λατομεῖου. Τέσσερις τάφοι τουλάχιστον ἔχουν ἐντοπισθεῖ, χρονολογούμενοι στήν ἐποχή τοῦ Χριστοῦ: ὁ ἓνας βρίσκεται στή δυτική πλευρά τῆς Ροτόντας καί θεωρεῖται ὅτι εἶναι ὁ τάφος τοῦ Ἰωσήφ ἀπό τήν Ἀριμαθαία. Ἐνας δεύτερος, μεγαλύτερος, ἀνακαλύφθηκε κάτω ἀπό τή σημερινή Ἱερά Αὐλή, ὁ ὁποῖος λαξεύτηκε ἀργότερα καί μετατράπηκε σέ κινστέρνα (τῆς Ἀγίας Ἐλένης) κατά τούς χρόνους τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου. Τέλος, ἓνας τρίτος εἶχε ἐντοπισθεῖ ἀπό τόν C. Schlick καί τόν D. Bahat, κάτω ἀπό τήν ἐκκλησία τῶν Κοπτῶν, ΒΑ τοῦ Ναοῦ τῆς Ἀναστάσεως.

Μποροῦμε, ἐπομένως, νά φαντασθοῦμε τήν τοποθεσία τοῦ Γολγοθᾶ καί τοῦ Τάφου ὡς ἓναν ἐκτεταμένο χῶρο μέ ἐξάρσεις καί βυθίσματα στό φυσικό πέτρωμα, διαφόρου σχήματος, βάθους καί ὕψους, πού προέκυψε ἀπό τήν ἐξόρυξη τοῦ λατομημένου λίθινου ὕλικου. Τό μεγαλύτερο διαπιστωμένο βάθος στήν περιοχή (στό σημείο εὕρεσης τοῦ Τιμίου Σταυροῦ - παρεκκλήσιο τῆς Ἀγίας Ἐλένης) εἶναι 9,52 μ. ἀπό τό σημερινό δάπεδο τοῦ Ναοῦ τῆς Ἀναστάσεως. Σέ

μερικά από αυτά τα βυθίσματα-εξάρσεις ή τα «μάγουλα» του φυσικού πετρώματος πρέπει να είχαν λαξευτεί τάφοι που έντοπίστηκαν με τις αρχαιολογικές έρευνες.

Αυτή ή διαμορφωμένη ανώμαλη επιφάνεια του λατομείου, τό όποιο έπρεπε να ήταν σέ χρήση μέχρι τον 1^ο αιώνα π.Χ. κατά τον Corbo, δέχθηκε στή συνέχεια, όπως ήδη σημειώθηκε, μία διττή λειτουργία: εκείνη του κήπου και του νεκροταφείου.

Σέ αυτό, λοιπόν, τό λατομείο - νεκροταφείο - κήπο έντοπίζονται ό Γολγοθάς, όπου θά πραγματοποιηθεί τό γεγονός της Σταυρώσεως, και ό υπάρχων τάφος του Ίωσήφ από τήν Άριμαθαία, στόν όποϊον θά έναποτεθεί τό απόγευμα της Μεγάλης Παρασκευής ό νεκρός του Θεανθρώπου. Τά δύο αυτά κορυφαία χωρικά σημεία του Θείου Πάθους δέν απέχουν περισσότερο από 40 μ. τό ένα από τό άλλο. Ό Τάφος βρίσκεται χαμηλότερα από τό σημείο της Σταυρώσεως κατά 4,50 μ. στή σημερινή τους θέση, όπως και όλόκληρος σχεδόν ό Ναός της Άναστάσεως σήμερα (έκτός από τον άκόμη χαμηλότερο χώρο της εύρεσης του Τιμίμου Σταυρού). Αυτό υποδεικνύει επίσης τή μορφή και τή συσχέτιση που πρέπει να είχαν τά δύο αυτά σημεία στόν κήπο-νεκροταφείο κατά τή στιγμή του μεγάλου γεγονότος της Σταυρώσεως. Στό επίπεδο του φυσικού πετρώματος και σέ μία άπ' αυτές τίς παρειές πρέπει να πραγματοποιήθηκε ή Σταύρωση. Η παρειά αυτή, πιθανώς από τή λάξευση, να είχε αποκτήσει ή να φαινόταν ως μορφή κρανίου (κρανιόμορφη), έξ ού και ή περιγραφή των Ευαγγελιστών για τον Γολγοθά ως «κρανίου τόπον». Αυτό τό

συναντούμε και σέ άλλα παρόμοια λαξευμένα σημεία της Παλαιστίνης και άλλων περιοχών.

Ό Γ. Π. Λάββας ως έμπειρογνώμων και επικεφαλής του Τεχνικού Γραφείου του Πατριαρχείου Ίεροσολύμων τό 1984 με Διευθυντή τον Δρα Θ. Μητρόπουλο, έκπόνησε έργα-μελέτες με άποτυπώσεις του Γολγοθά, της περιοχής της Άποκαθήλωσης, του Ίεροϋ Ναού της Άναστάσεως, της Ροτόντας και του Ίεροϋ Κουβουκλίου, άποκάλυψε και έξωράισε τον Φρικτό Γολγοθά και τό Ίερό Προσκύνημα, και επέβλεψε τίς έργασίες στερέωσης - συντήρησης του Ίεροϋ Ναού του Ίακώβου, του Παρεκκλησίου του Άδάμ και της Φυλακής του Χριστού στόν Ίερό Ναό της Άναστάσεως.

Έπιθυμία της Άγιοταφίτικης Άδελφότητας σ' ότι άφορα στό έργο ανάδειξης του Ίεροϋ Προσκυνηματος του Φρικτού Γολγοθά (1986-1988) ήταν ή θέαση των άγίων λειψάνων με τήν άπομάκρυνση των λίθινων πλακών που χωρίς καλλιτεχνική έπιμέλεια τοποθετήθηκαν μετά τήν πυρκαϊά του 1808 από τον πρωτομάστορα Κάλφα Κομνηνό για τήν προστασία του Ίεροϋ Βράχου. Η συστηματική άποτύπωση και μελέτη όλόκληρης της περιοχής του Γολγοθά έντόπισε προβλήματα ευστάθειας του όλου βραχώδους σώματος, τά όποια αντιμετώπιστηκαν από τήν άρμόδια τεχνική ύπηρεσία του Πατριαρχείου. Η μελέτη ανάδειξης περιλάμβανε τήν αντικατάσταση των πλακών από μεταλλικό πλαίσιο με ειδικές κρυστάλλινες επιφάνειες πάχους 33 χιλιοστών. Άφαιρέθηκαν μόνο τά στοιχεία εκείνα -πλάκες και λασποκτησίες- που έμπόδιζαν τήν ανάδειξη της πεμπτουσίας του λατρευτικού

χώρου και δέν θίχθηκε στο ελάχιστο ή υπόλοιπη ιστορική και καλλιτεχνική διαμόρφωση του ναού του Γολγοθά. Έτσι στο σεβάσμιο αυτό λατρευτικό περιβάλλον προβάλλει ανάγλυφος,

άπλος, υποβλητικά φωτισμένος και διακριτικά προστατευμένος ο βράχος του Θείου Πάθους και της Θυσίας, ο όρατος πλέον «Φρικτός Γολγοθάς» της χριστιανικής Ύμνολογίας και Πίστης.

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ:

1. ΛΑΒΒΑΣ Γ.Π., 'Ο Πανίερος Ναός της Άναστάσεως στά Ίεροσόλυμα στό Corpus, τεϋχ. 60, 2004, 30-47. LAVAS G. The Rock of Calvary: the uncovering of Christ's Crucifixion Site, The Real and Ideal Jerusalem in Jewish, Christian and Islamic Art, 5th International Seminar in Jewish Art 23/24, Jerusalem, 16-21/6/1996, pp. 147-150. WATSON C.M. (1906), Golgotha and the Holy Sepulchre, The Committee of the Palestine Exploration Fund, London. G. LAVAS-TH. ΜΙΤΡΟΠΟΥΛΟΣ: Golgothas Jerusalem. Die Aufdeckung der Kewzigungs stelle Christi, Πρακτικά του 12^{ου} Διεθνούς Συνεδρίου Χριστιανικής Άρχαιολογίας, Bonn 1991. Έκδ. Munster, 1995, τεϋχ. II, 964-8. E. JOAN TAYLOR: Golgotha: A reconsideration of the evidence for the sites of Jesus' Crucifixion and Burial, New Testament Studies 44, 1988, 180-203. KATSIMBINIS C. (1977), The Uncovering of the Eastern Side of the Hill of Calvary and its Base. New lay out of the area of the Canons Refectory by the Greek Orthodox Patriarchate, στό Liber Annus 27, 197-208. Bagatti, B. (1978), Il Golgota e la Croce: Ricerche storico-archeologiche, ed. Testa, E. (Studium Biblicum Franciscanum, Collectio Minor), Jerusalem. 2. ΕΥΣΕΒΙΟΥ, Όνομαστικόν, 365. 3. Ματθ. 27:33, Μάρκ. 15:22, Λουκ. 23:33, Ίωάν. 19:17. 4. Ίωάν. 19:20. 5. Ίωάν. 19:41. 6. Έβρ. 13:12. 7. WATSON C.M. (1906), *Golgotha and the Holy Sepulchre, The Committee of the Palestine Exploration Fund*, London, 2-13. 8. ΛΑΒΒΑΣ Γ.Π., 'Ο Πανίερος Ναός της Άναστάσεως στά Ίεροσόλυμα στό Corpus, τεϋχ. 60, Μάιος 2004, 35. 9. ΛΑΒΒΑΣ Γ.Π., 'Ο Πανίερος Ναός της Άναστάσεως στά Ίεροσόλυμα στό Corpus, τεϋχ. 60, Μάιος 2004, 40. 10. STEINER M.L. (2001), *Excavations by Kathleen M. Kenyon in Jerusalem, 1961-1967*, vol. III, The Settlement in the Bronze and Iron Ages, (Copenhagen International Series 9; London: Sheffield Academic Press. 11. WAGNER-LUX, UTE, *Vorläufiger Bericht über die Ausgrabung unter der Erlöserkirche im Muristan in der Altstadt von Jerusalem in den Jahren 1970 und 1971*. Zeitschrift des Deutschen Palastina-Vereins 88 (1972) 185-201. 12. CORBO VIRGILIO, (1981), *The Holy Sepulchre of Jerusalem*. 13. ΛΑΒΒΑΣ Γ.Π., 'Ο Πανίερος Ναός της Άναστάσεως στά Ίεροσόλυμα στό Corpus, τεϋχ. 60, Μάιος 2004, 36. 14. ΛΑΒΒΑΣ Γ.Π., 'Ο Πανίερος Ναός της Άναστάσεως στά Ίεροσόλυμα στό Corpus, τεϋχ. 60, Μάιος 2004, 38. 15. ΛΑΒΒΑΣ Γ.Π., 'Ο Πανίερος Ναός της Άναστάσεως στά Ίεροσόλυμα στό Corpus, τεϋχ. 60, Μάιος 2004, 39.

«Σέ Νυμφίε μου ποθῶ...» Ἐνας διάλογος μέ τόν Ἐσταυρωμένο στήν Κρητική Τέχνη

Ἰάσονος Κεσέν

Ἱεροδιακόνου Ἱερῶς Μητροπόλεως Κερκύρας,
Παξῶν καί Διαποντίων Νήσων

Στόν παπά Ρωμανό τόν Κανιτάκη

Η ΕΙΚΑΣΤΙΚΗ συνύπαρξη Βενετῶν καί Κρητῶν καλλιτεχνῶν, ὡς ἀπότοκη τῆς κατάκτησης τῆς Κρήτης ἀπό τοὺς πρώτους, ὁδήγησε στή δημιουργία ζωγραφικῆς σχολῆς, ἡ ὁποία κατέστη γνωστή ἀκαδημαϊκά ὡς Κρητική Σχολή καί ἔμελλε νά σηματοδοτήσῃ –χωρίς βέβαια νά ἀνανοηματοδοτήσῃ– τήν ἀγιογραφική ἔκφραση ἀπ' τόν 15^ο αἰῶνα κι ἔπειτα. Ἡ μετωπικότητα τῶν μορφῶν τῆς Μέσης βυζαντινῆς περιόδου καί ἡ ἀναζήτηση τῆς προοπτικῆς κατά τήν Ὑστερη, δίνουν θέση στήν ἴδια τήν κίνηση καί τήν κατάκτηση μίας προοπτικῆς, οἱ ὁποῖες ἀφήνουν ἀπρόσβλητη τή Θεολογία τῆς Εἰκόνας. Ὅντως, τό εἰκονιζόμενο πρόσωπο προβάλλεται ὡς κατεξοχήν, λούζεται στό Ἄκτιστον Φῶς, μένοντας «ὡς ἄγγελος φωτός» (πρβ. Ματθ. 22, 30) στόν αἰῶνα.

Οἱ λύσεις πού ἀφοροῦσαν σέ κίνηση καί προοπτική, ἔδωσαν τή δυνατότητα στοὺς κηῆτες ἀγιογράφους νά ἀποδώσουν τόν ἐνεστῶτα χρόνο τῆς Βασιλείας, ὅπως τοῦτος βιώνεται μέσα στό Μυστήριο τῆς Ἐκκλησίας. Σέ τοῦτο συναινοῦν οἱ ἱστορήσεις θεμάτων, συμπεριλαμβανομένων τῆς *Maestas* (Δόξα τοῦ Κυρίου) καί *Coena Domini* (ἱστορήσεις τῆς ὑπερουρανοῦ Θ. Λειτουργίας).

Ἡ δραματική ἔκφραση τῆς δυτικῆς τέχνης τοῦ 15^{ου} καί 16^{ου} αἰῶνα θά ἰδωθεῖ μέ ρωμαίικη ματιά καί θά λειτουργήσῃ καταλυτικά στή διαμόρφωση τῆς Σχολῆς. Ἡ χρήση νέων μέσων πού ταιριάζουν μέ τήν ἀπόδοση μίας δραματικότητας, ἡ ὁποία ὅμως δέν προσβάλλει ἀλλά συντείνει στόν κατηχητικό χαρακτήρα τῆς ἀνατολικῆς ζωγραφικῆς παράδοσης, θά ἀποτελέσουν τή γενικότερη «νόρμα» τῆς νέας τάσης. Ἀπ' αὐτές, μνημονεύουμε τήν ἐκφραστική μέθοδο τῶν «ἀναπαραστάσεων μέ τῖς ἀναπαραστάσεις», μέ ἀγίους πάνω στοὺς ἀγίους, μέ τή δημιουργία ἐν γένει ἐνός ταυτόχρονου διηγηματικοῦ χρόνου, ὁ ὁποῖος αἰτιολογεῖ καί ἐπιστέφει τή δόξα τοῦ εἰκονιζόμενου προσώπου. Ὁ Τίμιος Πρόδρομος κρατᾷ τήν κεφαλή πού ἀπεκόπη καί πίσω ἀπ' αὐτόν ἱστοροῦνται τά ὄργανα τοῦ μαρτυρίου ἢ ἀκόμα ἀκριβῶς τό ἴδιο τό γεγονός τῆς ἀποτομῆς τῆς κεφαλῆς του. Ὁ Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός φέρει εἰλητάριο πού κηρύττει τά πατρῶα δόγματα καί οἱ εἰκονιζόμενοι στό πετραχήλι του προφῆτες, στή διδασχὴ τοῦ εἰληταρίου συναινοῦν. Φυσιοκρατικά καί αἰσθητικά στοιχεῖα τῆς πραγματικότητας, καμώνονται μέ τέτοιο τρόπο ὥστε νά διδάσκουν τόν προσκυνητή. Ἡ ἴδια ἢ Αὐγούστα Θεοδώρα, βασίλισσα στά βενετσιάνικα ὑφάσματα τυλιγμένη, κρατεῖ

τήν Εικόνα τῆς Θεοτόκου, τή νίκη τῶν Ὁρθοδόξων, κατά τήν Ζ' Οἰκουμενική Σύνοδο.

Τό βενετικό παρόν ἐπηρεάζει ἀρκετά τόν κρήτα ζωγράφο. Πρίγκιπες καί πριγκίπισσες μέ ὠραίες βενετσιάνικες κομώσεις, περίτεχνα ὑφάσματα, δανείζουν τή μορφή τους σέ Μάρτυρες τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ εὐλογημένη συγκεκριμένη ἀοριστία τῶν προσώπων τῆς βυζαντινῆς περιόδου, μετατρέπεται σέ προσωπογραφία, ἡ ὁποία, ἐπ' οὐδενί, δέ χάνει σέ εὐλογία. Ἐλλωστε, τέτοια «ἀρχοντικά» θέματα ἦταν περισσότερο ἐπίκαιρα ἀπό ποτέ στίς ἐνετικές κτήσεις. Ἦδη, ἀπό τόν 16^ο αἰῶνα, στήν Κέρκυρα εἶχε ἀποθησαυριστεῖ τό λείψανο τῆς Ἀγίας Θεοδώρας τῆς Αὐγούστας. Ἡ εὐλάβεια πρὸς τό πρόσωπο, ὁδήγησε στήν ἐπεξεργασία τοῦ εἰκονογραφικοῦ τύπου τῆς «Ἐστεμμένης Βασίλισσας», ὁ ὁποῖος βρίσκεται σέ ἄμεση συνάρτηση μέ τά δυτικά βασιλικά εἰκονογραφικά πρότυπα τῆς ἐποχῆς. Στό πλαίσιο αὐτό πρέπει νά ἐξετασθεῖ ἡ ἀναπαράσταση τῆς Ἀγίας Αἰκατερίνης, βάσει τῶν παραδειγμάτων πού διαθέτουμε. Καθήμενη ἀρχόντισσα μέ τά σύμβολα τῆς Γνώσης καί τοῦ Μαρτυρίου, κρατεῖ Palma (κλαδί φοινίκια) καί Σταυρό, «φέρουσα τά τῆς νίκης σύμβολα». Ὁ συγκεκριμένος εἰκονογραφικός τύπος πρωτοσυναντᾶται σέ ὑστερογοτθική ἀναπαράσταση τοῦ 14^{ου} αἰῶνα. Πολυταξιιδεμένο θέμα στή Δύση, φθάνει στόν ἑλληνικό χῶρο καί «βαφτίζεται» ἀπό τή κρητική διάκριση στήν ἀνατολική παράδοση.

Τά παραδείγματα ἰσότητος τοῦ παρόντος θέματος εἶναι ἀρκετά. Ὁ κατηχητικός σκοπός τῆς παράστασης, προφανής: πλημμυρισμένη ἀπό τό Ἄκτιστο

Φῶς, ἡ χριστόστεπτη βασιλοπούλα, ἀναπαύεται στόν θρόνο, ἀναπτύσσοντας ἕνα διάλογο ἐσωτερικό μέ τόν ἐσταυρωμένο, ὁ ὁποῖος στίς περισσότερες ἀναπαραστάσεις, κρεμάται ἐπί τοῦ ξύλου τοῦ Σταυροῦ, τόν ὁποῖο ἡ Μάρτυς φέρει. Ἀκριβῶς, δηλαδή, μία ἀναπαράσταση μέ τήν ἀναπαράσταση. Ἀντιστοιχοῦς σταυρούς ὁ καλλιτέχνης ἔχει ἀπαντήσει στά εἰκονοστάσια τῶν ἀρχοντόσπιτων καί στίς cappelle, τόπους πού εὐλογοῦνται ἀπ' τήν ὑπαρξη ἑνός Ἐσταυρωμένου, μικροτέρων διαστάσεων, ἀπό αὐτόν πού ἀπαντᾶται στά ἱερά τῶν ναῶν. Ἀκριβῶς ἕναν τέτοιο Σταυρό φέρει ἡ νικήτρια Αἰκατερίνη ἐνῶ παρέκει στέκονται οἱ δρόμοι τῆς θεογνωσίας της: σύμβολα τῆς κοσμικῆς γνώσης καί ὁ τροχός τοῦ μαρτυρίου.

Σέ ἀρκετές ἱστορήσεις τοῦ θέματος, ἀναπτύσσεται ἐπιγραφή στή νοητή διαγώνιο πού διαγράφει τό βλέμμα τῆς Ἀγίας πρὸς τόν Ἐσταυρωμένο, ἡ ὁποία δηλοῖ ἀκριβῶς τόν διάλογο πού ἀναπτύσσεται, κάνοντας χρήση ἑνός ὑμολογικοῦ στίχου: «Σέ Νυμφίε μου ποθῶ καί Σέ ζητοῦσα ἀθλῶ καί συσταυροῦμαι καί συνθάπτομαι τῷ βαπτισμῷ Σου». Ἐν ὄσῳ ἡ Μάρτυς κοιτᾶ τόν Ἐσταυρωμένο καί μαζί Του μιλά, εἴτε ὁ διάλογος σημειώνεται, εἴτε ὄχι, ἡ δεξιὰ της στηρίζεται στόν τροχό τοῦ μαρτυρίου, ὄργανο θανάτου, αὐτό τό ὁποῖο τήν κατέστησε Νύμφη «τοῦ ἐν τῷ ξύλῳ παγέντος», συνάπτοντας μ' Αὐτόν μυστικό ἀρραβῶνα, ἐνῶ ἡ ἀριστερά της χεῖρ τείνει νά ἀκουμπᾶ τό σημεῖο τῆς καρδιάς, σημειώνοντας τήν «ἐσωτερικότητα» τοῦ διαλόγου. Στά δεξιὰ τῆς παράστασης κείται τό ἀνοιχτό βιβλίο τῆς κοσμικῆς γνώσης, τό ὁποῖο μέ τήν κίνησή της, ἡ ἀλεξανδρι-

νή Μάρτυς σάν νά παραμερίζει, σάν νά μή τή νοιάζει πιά. Οί δέ άχνοφαίνουσες μορφές, σύμβολα τής γνώσης, στό έρεισίνωτο επί τοῦ όποίου τό βιβλίο κείται, ώς άναπαράσταση στήν άναπαράσταση κι αὐτές, τήν κοσμική του διδαχή δεικνύουν.

‘Ο πόθος τής Μάρτυρος εἶν’ ό Έσταυρωμένος καί ό δρόμος τής κατάκτησης τοῦ πόθου τό Μαρτύριο. ‘Η ‘Αγία Αἰκατερίνη έμφανίζεται ώς νικήτρια τοῦ Σταυροῦ. ‘Η νίκη αὐτή κατά τῶν δυνάμεων τοῦ κοσμοκράτορα, ύποδηλώνεται από τό ἜΑκτιστο Φῶς τοῦ χρυσοῦ κάμπου καί τά σύμβολα τής Νίκης πού φέρει στήν άριστερή χεῖρα. Πλέον συνομιλεῖ μέ τόν ποθητό, μέ λόγο λειτουργημένο, λόγο έκκλησιαστικό. ‘Η Μάρτυς απολαμβάνει τό Φῶς τής Θεότητας: μιλά στό Χριστό, Πρόσωπο μέ Πρόσω-

πο: «βλέπομεν γάρ ἄρτι δι’ έσόπτρου έν αἰνίγματι, τότε δέ πρόσωπον πρός πρόσωπον» (1 Κορ. 13, 12). Αὐτό τό παύλειο «τότε» ιστορεῖ ό κρητικός δημιουργός: ή δόξα καί τό στέφος τής ‘Αγίας Αἰκατερίνης δέν εἶναι «έκ τοῦ κόσμου τούτου». Αὐτός πού στέφει τήν ‘Αγία εἶναι ό Έσταυρωμένος τοῦ Ξύλου, τοῦ όποίου ή Μάρτυς τόν δρόμο άκολούθησε, μέσα από τό Μαρτύριο, κατά τό λεγόμενον τῶν στίχων τοῦ τροπαρίου πού σημειώνεται. Τά στοιχεῖα τής δυτικῆς παράδοσης συμπολιάζονται μέ τήν Θεολογία περί Προσώπου τής ‘Αγίας Ἐνατολῆς. ‘Η άλεξανδρινή Μάρτυς τής Κρητικῆς Σχολῆς εἶναι άκριβῶς ή ‘Αγία Αἰκατερίνη, πού μέ τρόπο μυστικό κοινωνεῖ τόν Χριστό στή Δόξα τῶν Ἐσχάτων, Δόξα πού τόσον άγαπήθηκε από τήν Κρητική Τέχνη.

ΓΕΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΣΟΤΙΡΙΟΥ G.: Guide du Musee Byzantine d’ Athènes, 1955, 21.

ΚΑΤΣΕΛΑΚΗ ΑΝ.: Εικόνα τοῦ Έμμανουήλ Τζάνε στό Βυζαντινό Μουσείο, Δελτίον ΧΑΕ 18 (1995), Περίοδος Δ’, σελ. 129-138, Ἀθήνα 1995.

ΜΠΑΛΤΟΓΙΑΝΝΗ ΧΡ.: Εικόνα τοῦ Βυζαντινοῦ Μουσείου μέ σκηνές από τό Βίο τής ‘Αγίας Αἰκατερίνας. Ένα έργο τής πρώιμης κρητικῆς ζωγραφικῆς, Δελτίον ΧΑΕ 11 (1982-83), Περίοδος Δ’, Ἀθήνα 1983.

ΜΠΟΡΠΟΥΔΑΚΗΣ Μ.: Εἰκόνες από τό Μετόχι τής Μονῆς Σινᾶ στό Ἡράκλειο, Οἱ θησαυροί τής ‘Ι. Μ. ‘Αγίας Αἰκατερίνης, Ἀθήνα, 1990, 132-134.

ΞΥΓΓΟΠΟΥΛΟΣ Α.: Μουσείον Μπενάκη, Κατάλογος τῶν Εἰκόνων, Ἀθήναι, 1936, άρ. 14, σ. 30 κ.έξ., πίν. 13β.

ΧΑΤΖΗΔΑΚΗΣ Μ.: Έλληνες ζωγράφοι μετά τήν ἜΑλωση (1450-1830), Ἀθήνα 1987, 192-201.

Ἡ ὕψωση τοῦ Τιμίου Σταυροῦ

Παναγιώτη Μπούμη

Ὁμοτίμου Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

ΕΠΕΙΔΗ στό παρόν ἀφιέρωμα πρός τιμήν τοῦ πανσεβάσμιου καί ζωοποιοῦ Σταυροῦ θά ἀσχοληθοῦν ἄλλοι ἀξιόλογοι συνάδελφοι μέ τίς διάφορες πτυχές τῆς ἱστορίας, ἔννοιας, λειτουργίας, δυνάμεως καί εὐεργεσιῶν Αὐτοῦ, ἐμεῖς θά περιοριστοῦμε νά ἀναφέρουμε κυρίως ὀρισμένα στοιχεῖα ἀπό κανονικῆς καί κανονολογικῆς ἀπόψεως.

Ἀρχίζουμε μέ τόν οἶκον (73^ο) κανόνα τῆς Πενθέκτης Οἰκουμενικῆς Συνόδου, ὁ ὁποῖος ὀρίζει: «Τοῦ ζωοποιοῦ σταυροῦ δείξαντος ἡμῖν τό σωτήριον, πᾶσαν σπουδῆν ἡμᾶς τιθεῖναι χρή, τοῦ τιμῆν τήν ἀξίαν ἀποδιδόναι, τῷ δι' οὗ σεσώσμεθα τοῦ παλαιοῦ παραπτώματος. Ὅθεν καί νῶ καί λόγῳ, καί αἰσθήσει, τήν προσκύνησιν αὐτῷ ἀπονέμοντες, τοὺς ἐν τῷ ἐδάφει τοῦ σταυροῦ τύπους ὑπό τινων κατασκευαζομένους, ἐξαφανίζεσθαι παντοίως προστάσσομεν, ὡς ἂν μή τῆ τῶν βαδιζόντων καταπατήσῃ τό τῆς νίκης ἡμῖν (ἡμῶν) τρόπαιον ἐξυβρίζοιτο».

Ἀπό τόν κανόνα αὐτόν ὀρίζονται καί ἀπορρέουν τά ἑξῆς:

1) Ὅτι ὀφείλομε τιμή καί προσκύνηση στόν Τίμιο Σταυρό, καί ὄχι λατρεία, ἤτοι ὄχι τελεία ἀφοσίωση (ἀπόλυτη πίστη, ἐλπίδα, ἀγάπη). Ἀπονέμουμε «τήν πρέπουσαν τιμήν καί προσκύνησιν», ὅπως ἐρμηνεύει ὁ ἅγιος Νικόδημος ὁ Ἀγιορείτης, διότι «διά μέσου τοῦ ζωοποιοῦ Σταυροῦ ἐσώθημεν καί τῆς δου-

λείας τῆς ἁμαρτίας ἠλευθερώθημεν».

2) Καί αὐτή ἡ τιμή ὀφείλει νά πραγματοποιεῖται, ὅπως προσθέτει στήν ἐρμηνεία του ὁ ἴδιος «καί μέ τόν νοῦν, ἐνθυμούμενοι ὅσων ἀγαθῶν δι' αὐτοῦ ἐτύχομεν· καί μέ τόν λόγον, διηγούμενοι ταῦτα εἰς τοὺς ἄλλους, καί εὐχαριστοῦντες τῷ ἐν αὐτῷ σταυρωθέντι Χριστῷ, καί μέ τήν αἴσθησιν, ἀσπαζόμενοι καί τιμῶντες, ὅπου αὐτόν βλέπομεν».

3) Ἀντιθέτως δέν ἀπονέμουμε τιμή στόν Τίμιο Σταυρό μέ τό νά κατασκευάζουμε σταυρούς στό ἔδαφος, ὅπως καί κατά τόν ἅγιο Κάνον «μερικοί ἀπλοῦστεροι», ἀφελεῖς καί ἀπλοϊκοί, οἱ ὁποῖοι «σημαδεύουσι πανταχοῦ τόν τύπον τοῦ τιμίου τούτου Σταυροῦ, ἕως καί εἰς τό ἔδαφος τῆς γῆς, διά εὐλάβειαν τάχα, καί διά νά κάμουσι περισσοτέραν τιμήν εἰς αὐτόν».

4) Καί συμπληρώνει ὁ ἅγιος Νικόδημος: «Διά τοῦτο προστάζει ἡ Σύνοδος, ὅπου εὐρεθῇ τύπος Σταυροῦ κατά γῆς τυπωμένος, νά ἐξαλείφεται καί νά χαλάται, διά νά μή καταπατήται, καί ἀκολούθως ἀτιμάζεται ἀπό τοὺς περιπατοῦντας τό νικητικόν τῆς σωτηρίας μας τρόπαιον» («Πηδάλιον», ἐκδ. «Ἀστέρος», σελ. 283-284).

5) Καί γιά νά μή θεωρηθεῖ ὡς ὑπερβολική ἢ ἀντιμετωπισθεῖ ἐπιπολαίως καί παραθεωρηθεῖ ἀπό τοὺς πιστοὺς ἡ προσ-

ταγή αὐτή τοῦ κανόνα, θέλοντας ἡ Πενθέκτη Οἰκουμενική Σύνοδος νά τονίσει τή σοβαρότητα τοῦ θέματος ὑποδεικνύει στά ἀρμόδια ἐκκλησιαστικά ὄργανα τό ἐπιτίμιο τοῦ ἀφορισμοῦ γιά ὄλους ἐκείνους «τούς οὖν ἀπό τοῦ νῦν τοῦ Σταυροῦ τύπον ἐπί ἐδάφους κατασκευάζοντας».

6) Ἐφ' ὅσον θέλουμε νά τιμᾶμε τόν Σταυρό πραγματικῶς, μπορούμε νά τόν τοποθετοῦμε σέ τόπο ὑψηλό, σέ κορυφές βουνῶν, σέ τρούλλους ἐκκλησιῶν-ναῶν, σέ σημαῖες κρατῶν, γενικῶς σέ ὑψώματα, σέ περιβλεπτοὺς χώρους. Ἔτσι μιμούμαστε καί τήν ὑψωση τοῦ εὐρεθέντος ἀπό τήν Ἁγία Ἐλένη Τιμίου Σταυροῦ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, τήν ὁποία ἐορτάζουμε στίς 14 Σεπτεμβρίου κάθε χρόνο.

7) Ἐπίσης μπορούμε νά τόν κρεμᾶμε καί μέσα στήν οἰκία μας καί στό γραφεῖο μας καί στό αὐτοκίνητό μας, στό κρεβάτι μας καί στόν τράχηλό μας (λαιμό μας), ὡς φυλακτήριον κατά παντός κακοῦ «ἀντί διά κάθε ἄλλο ἄρμα φυλακτικόν», ὅπως ὑποσημειώνει στό «Πηδάλιον» ὁ ἅγιος Νικόδημος (σελ. 283, ὑπ. 2). Ἀξίζει νά ὑπογραμμίσουμε ἐδῶ τήν ἔκφραση «ἄρμα φυλακτικόν», τ.ἔ. φυλακτήριο, φυλακτό, ἀσπίδα κατά τῶν δυνάμεων τοῦ κακοῦ.

8) «Πρέπει δέ οἱ Χριστιανοί καθῶς τούς παραγγέλλει ὁ Ἱεροσολύμων Κύριλλος (κατήχ. ιγ') καμμίαν δουλείαν νά μὴ ἀρχίζουσιν, χωρὶς νά κάμουν πρῶτον τόν Σταυρόν τους, τόσον εἰς τόν οἶκον τους μέσα, ὅσον καί εἰς τόν δρόμον ἔξω, καί εἰς κάθε τόπον, καί νύκτα, καί ἡμέραν. Τά αὐτά λέγει καί ὁ θεῖος Χρυσόστομος...» («Πηδάλιον», σελ. 645, ὑπ. 2).

9) Ἐπίσης τόν τύπον τοῦ Σταυροῦ μπορούμε νά κάνουμε καί στό σῶμα μας

καί ὅπως πάλι γράφει ὁ ἅγιος Νικόδημος, «καί ἡμεῖς μέ μόνον τόν τύπον αὐτοῦ πιστεύομεν ὅτι λαμβάνομεν ἁγιασμόν, καί μέ τήν προσκύνησιν ὁποῦ κάμνομεν εἰς αὐτόν, καί τήν σημείωσίν του εἰς τό μέτωπόν μας, καί τήν ἐν τῷ ἀέρι μέ τό δάκτυλον γινομένην σφραγιδα του». Καί ἐπί πλέον μέ τόν τρόπο αὐτό «ἐλπίζομεν νά ἀποδιώκωμεν τούς δαίμονας» («Πηδάλιον», σελ. 319 ὑπ.).

10) Ἐδῶ δέν εἶναι ἴσως περιττό νά μεταφέρουμε καί τίς ἐξῆς πληροφορίες τοῦ ἁγίου: «Ὅτι ὄχι μέ τά τρία δάκτυλα (πού σημαίνουν τήν Ἁγία Τριάδα) τό πάλαι ἐγένετο τό σημεῖον τοῦ Σταυροῦ, ὡς τώρα, ἀλλά καί μέ τόν ἕνα δάκτυλον, ὅπερ λέγει καί ὁ Χρυσόστομος ἐν τινι λόγῳ αὐτοῦ» («Πηδάλιον», σελ. 319 ὑπ.). Καί ὅτι ἄλλοτε «τόν τύπον τοῦ τιμίου Σταυροῦ οἱ παλαιοὶ χριστιανοὶ κατ' ἄλλον σχηματισμόν τῆς χειρός ἔκαμαν, δηλ. μέ μόνον τά δύο δάκτυλα τῆς χειρός, τόν μέσον καί τόν λιχανόν (= δείκτην)», σημαίνοντα «τάς δύο φύσεις τοῦ Χριστοῦ» («Πηδάλιον», σελ. 645, ὑπ. 2).

11) Ὡς πρὸς τό ἐρώτημα, τί ἀσπαζόμαστε πρῶτα, τό Εὐαγγέλιο ἢ τό Σταυρό, στό «Πηδάλιον» (σελ. 318-319 ὑπ.) γράφεται ὅτι «κατά τήν τάξιν τῆς προσκυνήσεως, πρῶτον προσκυνεῖται τό ἅγιον Εὐαγγέλιον... διά τί καί τά λόγια τοῦ ἁγίου Εὐαγγελίου εἶναι εἰκόνες τῆς ψυχῆς καί καρδίας τοῦ Κυρίου· (δι' ὃ καί προτάσσονται)· εἶτα (= ἔπειτα) ὁ Σταυρός».

12) «Τόν Σταυρόν, ὅπου εἶναι τυπωμένος εἰς βιβλία, ἢ καί εἰς ἐπιστολάς καί γράμματα πρέπει νά τόν τιμῶμεν, ὁμοῦ καί τά θεῖα ὀνόματα τοῦ Χριστοῦ, καί τῆς Παναγίας, ἢ τῶν Ἁγίων, ὁποῦ εἶναι εἰς τάς ἐπιστολάς γεγραμμένα, μὴ μεταχειριζόμενοι τάς ἐπιστολάς ταύτας καί τά

γράμματα εἰς ἀτίμους ὑπηρεσίας, ἀλλά ἢ νά τά καίωμεν, ἢ νά τά ρίχνωμεν εἰς τόπον ἀπάτητον, σχίζοντες ἀπό αὐτά τά ἅγια ταῦτα ὀνόματα, διά νά μή ἀμαρτάνωμεν βαρέως βεβηλοῦντες τά ἅγια» («Πηδάλιον», σελ. 283-284, ὑπ. 2).

13) Τέλος, ὁ Ματθαῖος Βλάσταρης στό Σύνταγμα κατά στοιχεῖον Ε', Κεφ. ΣΤ', μᾶς ὑποδεικνύει τά ἐξῆς (σέ ἐλεύθερη ἀπόδοση): «Ὅταν ἔχουμε συνάψει τόν τύπο τοῦ Σταυροῦ ἀπό δύο ξύλα καί

κάποιος ἀπό τούς ἀπίστους τυχόν μᾶς κατηγορήσει ὅτι προσκυνοῦμε ξύλο «δυνάμεθα τά δύο ξύλα χωρίσαντες, καί τόν τύπον τοῦ σταυροῦ διαλύσαντες, ταῦτα νομίζειν ἀργά ξύλα», καί ἔτσι ἀποστομώνουμε τόν ἄπιστο, ὅτι ὄχι τό ξύλο, ἀλλά τόν τύπον τοῦ σταυροῦ σεβόμαστε» [Βλ. Γ. Ράλλη - Μ. Ποτλή, Σύνταγμα τῶν θείων καί ἱερῶν κανόνων, τόμ. ΣΤ', ἐν Ἀθήναις 1859 (φωτοτ. ἀνατ. Ἀθήναι 1966), σελ. 248].

«Σύ μου σκέπη κραταιά...» (Ίεροί στοχασμοί γύρω από τήν του Τιμίου Σταυροῦ θείαν Ὑψωσιν)

Πρωτ. Κωνσταντίνου Ν. Καλλιανού
Ἐφημ. Ἰ. Ν. Ἁγίου Παντελεήμονος Σκοπέλου, Ἰ. Μ. Χαλκίδος

ΜΕ ἀλάνθαστο τρόπο και ἐξάπαντος διδακτικό ἢ Ἐκκλησία προσφέρει τή Γιορτή τῆς Ὑψώσεως τοῦ Τιμίου Σταυροῦ, γιά νά κατανοήσουμε, κλῆρος και λαός, ἕνα πράγμα: ὅτι σκέπη μας κραταιά εἶναι και θά παραμένει ὁ τριμερής τοῦ Κυρίου Σταυρός. Ὅχι ὁ ὅποιοσδήποτε σταυρός, ἀκόμα και τοῦ λεγομένου εὐγνωμονος ληστοῦ, ἀλλά μονάχα ὁ Σταυρός τοῦ Κυρίου. Κι αὐτό, γιάτί ὁ Σταυρός αὐτός ἀποτελεῖ και εἶναι «ψυχῆς σωτηρία και σώματος, πάντων τῶν κακῶν ἀποτρόπαιον, πάντων ἀγαθῶν πρόξενος...φυτόν ἀναστάσεως, ξύλον ζωῆς αἰωνίου» (Ἁγ. Ἰω. Δαμασκηνός). Κι ἔτσι εἶναι, γιάτί ὅπως ἐξηγεῖ ὁ ἴδιος ὁ ὅσιος «τίμιον ξύλον [τυγχάνει ὁ Σταυρός ἀληθῶς και σεβάσιμον... ὡς ἀγιασθέν τῇ ἀφῆ τοῦ ἁγίου σώματος και αἵματος...» τοῦ Κυρίου.

«Σταυροῦ, λοιπόν, πανήγυριν ἄγομεν». Καί μέσα στό λαμπρό και ἱεροκατάλυκτο ναό τῆς Ὑψωσίν Του τελούμεν εὐπρεπῶς, θεοσεβάστως και πάνω ἀπ' ὄλα μέ βαθύτατη συγκίνηση, γιάτί οἱ στιγμές αὐτές εἶναι πέρα γιά πέρα κορυφαῖες και χρωματισμένες μέ βαθύτατους ἱερούς συμβολισμούς πού ἀποπνέουν πλούσια εὐλογία και ἀγιότητα. Γιάτί ἂν προσέξουμε και, μάλιστα πῶς πολύ ἐμεῖς οἱ ἱερεῖς, ἀλλά και οἱ ὅσοι πιστοί τό ἐπιθυμοῦμε, τί πραγματικά μᾶς διδάσκουν

οἱ πανίερές αὐτές στιγμές τῆς Ὑψώσεως τοῦ Τιμίου Σταυροῦ τότε θά κατανοήσουμε τήν ὄλη προσπάθεια τῆς Ἐκκλησίας «τοῦ θεῶσαι τόν ἄνθρωπον». Αὐτός δέν εἶναι, ἄλλωστε και ὁ σκοπός τῆς ὄλης ἀνθρώπινης βιοτῆς;

Μέ λιτές, λοιπόν, και προσεγμένες κινήσεις ὁ ἱερεύς, ἀφοῦ ἡ λιτανεία φθάσει στό κέντρο τοῦ ναοῦ –στό κέντρο τοῦ κόσμου δηλαδή–, και σύμφωνα μέ τίς ἀρχαῖες τυπικές διατάξεις «λαβὼν ἀνά χειρας τόν Τίμιον Σταυρόν μετά βασιλικῶν κλάδων, ἵσταται ἔμπροσθεν τοῦ Τετραποδίου [και δεόμενος]... κλίνει τήν κεφαλῆν, ὅσον σπιθαμῆν ἀπέχειν τῆς γῆς, και κατά μικρόν ἀνίσταται».

Αὐτές, λοιπόν, οἱ πέντε κινήσεις, μέ τίς ἀνάλογες αἰτήσεις πού τίς συνοδεύουν και τά πολλά «Κύριε, ἐλέησον», πού τίς «ντύνουν» χαρίζουν στή Γιορτή νόημα και ἱεροπρέπεια. Γιάτί νομίζεις πῶς ἐκείνη τή στιγμή πού κρατᾶ τόν Τίμιον Σταυρό ὁ ἱερέας και τελεῖ τήν Ὑψωσιν, ὅταν σκύβει «ὅσον σπιθαμῆν ἀπέχειν τῆς γῆς», θαρρεῖς πῶς ἀποσπᾶ ἀπό τή γῆ ἕνα κομμάτι χῶμα: Τό βασικό συστατικό τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος (βλ. Γέν. 2, 7 «και ἔπλασεν ὁ Θεός τόν ἄνθρωπον χοῦν ἀπό τῆς γῆς...») κι αὐτό ὑψώνει στά οὐράνια, στερεωμένο ὁμως πάνω στόν Τίμιον Σταυρό, ὄχι μόνο του. Τό ὑψώνει σιγά-σιγά, λές κι ἀνεβάζει

μία κλίμακα νοητή¹, πού τό κάθε της σκαλοπάτι εἶναι κι ἓνα «Κύριε ἐλέησον...». Τό ὑψώνει, λοιπόν καί τό ἀναφέρει, τό προσφέρει στόν Τριαδικό Θεό, τόν πλάστη του, γιά νά θεωθεῖ, ὅπως ἄλλωστε τοῦ ἀρμόζει. Κι ἂν τώρα ἀναρωτηθεῖ κάποιος, ποιόν ἀντιπροσωπεύει αὐτός ὁ σβῶλος ἀπό χῶμα, πρέπει νά καταλάβει ὅτι εἶναι ὁ ἴδιος κι ὅλοι οἱ «συσταυρωθέντες αὐτῷ, τῷ Χριστῷ» δηλαδή. Μαζί εἶναι κι ὁ συντετριμμένος ἱερέας, πού αὐτή τήν κορυφαία ὥρα τοῦ δόθηκε ἡ παμμεγίστη δωρεά νά τελέσει τό Μέγα Μυστήριό τῆς Ὑψώσεως.

Ἄλλωστε, «Σταυρός ὑψοῦται σήμερον καί κόσμος ἀγιάζεται». Κι ἀλήθεια, πῶς ἀγιάζεται ἂν δέν ἔχει συσταυρωθῆ Αὐτῷ, γιά νά κατορθώσῃ ὕστερα νά συνανυψωθῆ μέ Αὐτόν, ὥστε νά βρεθεῖ στήν Ἄνω Ἱερουσαλήμ, «ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν

Οὐρανῶν»; Μέ αὐτά τά χαρμολυπικά διδάγματα μᾶς νοθετεῖ ἡ Ἐκκλησία τήν ἡμέρα αὐτή πού ὑψώνεται «τό ἐπίσημον ξύλον» καί μᾶς ραντίζει μέ τό ροδόσταμο τῆς ἀνοιξιάτικης Μεγαλοβδομάδας, γιά νά ξαναζήσουμε τήν ἀγιοκατάλυξη καί χαρμολύπη τῆς Μεγάλης Παρασκευῆς.

Ὅταν κρατώντας τό εὐλογημένο κλωνάρι τοῦ βασιλικοῦ, πού μᾶς δόθηκε ὅταν ἀσπαζόμεσταν τά Τίμια Ξύλα, ἀναχωροῦμε, ἡ προσευχή μας κι ἡ ἰκεσία μας εἶναι ἀπόλυτα συντονισμένη μέ τό παρακάτω τροπάριο, πού γεμίζει τίς φλέβες τοῦ εἶναι μας μέ εὐωδία ἀγιοπνευματική:

«Σῶσον ἡμᾶς Σταυρέ τῇ δυνάμει σου· ἀγίασον ἡμᾶς τῇ λαμπρότητί σου, τίμιε Σταυρέ, καί κραταίωσον ἡμᾶς τῇ ὑψώσει σου· ὅτι φῶς ἡμῖν δεδώρησαι, καί σωτηρία τῶν ψυχῶν ἡμῶν». Ἀμήν.

ΥΠΟΣΗΜΕΙΩΣΗ

1. «Σταυρός κλίμαξ εἰς οὐρανόν ἄγουσα, ὁδός πρὸς ἀρετὴν ὀδηγοῦσα, ζωῆς πρόξενος, θανάτου λύσις, φθορᾶς ἀλλοτριώσις, πυρός σβεστήριον, πρὸς θεόν παρηρησία, κλεῖς οὐρανῶν βασιλείας» (Ἄγ. Ἀνδρέας Κρήτης).

*Τά ψέμματα για τὰ δῆθεν προνόμια τῆς Ἐκκλησίας
καί για τήν Ἐκκλησιαστική Περιουσία*

ΤΑ ΨΕΜΜΑΤΑ για τὰ δῆθεν προνόμια τῆς Ἐκκλησίας καί για τήν Ἐκκλησιαστική Περιουσία. Μέ τόν τίτλο αὐτόν δημοσιεύεται στό ἐπόμενο τεύχος τοῦ περιοδικοῦ «Ἐκκλησία» κείμενο τοῦ Θεοφιλεστάτου Ἐπισκόπου Σαλώνων κ. Ἀντωνίου, Γενικοῦ Διευθυντοῦ τῆς Ε.Κ.Υ.Ο. σέ ἀπάντηση τῶν ψευδῶν κατηγοριῶν καί τῆς παραπληροφόρησης σχετικά μέ τήν δῆθεν εὐνοϊκή μεταχείριση τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας ἀπό τό Κράτος καί ὅτι τάχα ἡ Ἐκκλησία δέν πληρώνει φόρους. Ὁ Θεοφιλέστατος ἀνατρέπει μία-μία τὰ ψεύδη για τίς σχέσεις Ἐκκλησίας, τήν κατά καιρούς ἀπομύζηση τῆς Ἐκκλησιαστικῆς περιουσίας, τίς προσφορές τῆς Ἐκκλησίας σέ κάθε περίπτωση πολέμου, σεισμῶν καί ἄλλων καταστροφῶν, Αὐτό ἦταν τραγικό λάθος, διότι ἐνῶ δώρησε τό 96% τῆς περιουσίας της κατά τὰ ἔτη 1835, 1929 καί 1952 κυρίως, καί διάσπαρτα ἐνδιάμεσα, ἰσχυρίζονται μερικοί ὅτι ἡ Ἐκκλησία κατέχει δῆθεν τό 15% τῆς ἑλληνικῆς γῆς. Σήμερα στήν Ἐκκλησία, μετά ἀπό ὅλες τίς ἀφαιμάξεις, ἀπέμεινε μόνο τό 4% τῆς ἀρχικῆς της περιουσίας. Καί ἀπό αὐτήν μόνο τό 1/4 εἶναι ἀξιοποιήσιμο, ἄν καί οἱ Δήμοι ἔχουν δεσμεύσει τό μεγαλύτερο μέρος του. Παραθεωρεῖται ἐπίσης, ὅτι ἡ Ἐκκλησία σήμερα ἔχει σέ ὅλη τήν Ἑλλάδα 2.070 εὐαγγῆ ἰδρύματα καί μοιράζει καθημερινά 500.000 μερίδες φαγητοῦ, πληρώνει ἐνοίκια καί λογαριασμούς κοινοχρήστων δαπανῶν καί ἐνισχύει μέ ὑποτροφίες πολλούς μαθητές καί σπουδαστές. Δυστυχῶς, καταλήγει ὁ Θεοφιλέστατος, ὁ κατά καιρούς θόρυβος καί τὰ πικρόχολα σχόλια κατά τῆς Ἐκκλησίας προέρχονται μόνον ἀπό ἐμπάθεια καί κακότητα, προκειμένου νά δημιουργηθεῖ ἐχθρικό κλίμα ἐναντίον της για σκοπούς ἀνομολόγητους.

Ἀξιότιμε κ. Διευθυντά,
Χαίρετε πάντοτε!

Μετά πολλῆς ἐκπλήξεως ἐδιάβασα στό ἔγκριτο Περιοδικό «ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ» (τεύχος Ἰουλίου-Αὐγούστου 2015) τίς κακοδοξίες τοῦ Ἀρχιμανδρίτου Χριστοδούλου Ταμπακοπούλου, για τήν ἀναίρεση τῶν ὁποίων ἀφιέρωσα ὀλόκληρη ὁμιλία στήν Πνευματική μας Ἑστία, τήν Κυριακή 9 Αὐγούστου 2015.

Ἡ ὁμιλία βιντεοσκοπήθηκε καί ἔχει ἀναρτηθεῖ στήν ἱστοσελίδα τοῦ Ἰ. Ν. Ἀγ. Νικολάου Πευκακίων ἀπό τίς 10

Αὐγούστου, ἔχοντας μέχρι σήμερα ὑπερβεῖ τίς 2300 ἐπισκέψεις.

Πολλοί ἀπό τοὺς ἐπισκέπτες τῆς ἱστοσελίδος μας –μεταξύ τῶν ὁποίων καί ἐπίσημα Ἐκκλησιαστικά πρόσωπα– μέ προέτρεψαν νά στείλω καί πρὸς τό Περιοδικό σας ἕνα μικρό σημείωμα ὡς περίληψη τῶν ὅσων ἀνέπτυξα στήν ὁμιλία μου, πρὸς ἐνημέρωση καί τῶν ἀναγνωστῶν σας ἀλλά καί τῶν μελῶν τῆς Διαρκοῦς Ἱεραῆς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας μας. Μέ αὐτή τήν προϋπόθεση σᾶς ἀποστέλλω τήν ἐπιστολή μου, ἀναφέροντας

ὅτι μέ τά γραφόμενά του ὁ π. Χριστόδουλος Ταμπακόπουλος δέν καταφέρεται μόνο κατά τοῦ Οἰκουμενικοῦ Διδασκάλου τῆς Ἐκκλησίας μας Ἀγίου Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ (σημειωτέον ὅτι τό Πρόσωπο καί ἡ Διδασκαλία του προβάλλονται Οἰκουμενικά κατά τήν Β' Κυριακή τῶν Νηστειῶν ὡς προέκταση τῆς Κυριακῆς τῆς Ὁρθοδοξίας), ὅπως τεχνηέντως ἔχει ὑποστηρίξει στήν ἀλληλογραφία του μέ τόν π. Ἀλέξανδρον Καρυώτογλου, ἀλλά ἀνατρέπει ὁλόκληρη τήν Χριστολογία καί τήν Σωτηριολογία τῆς Ἐκκλησίας μας, ἀφοῦ ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς δέν δημιούργησε δική του ιδιόρρυθμη θεολογία, ἀλλά μέ μοναδικό τρόπο ἀνακεφαλαίωσε τήν Σωτηριολογία τῆς Ἀγίας Γραφῆς (Παλαιᾶς καί Καινῆς Διαθήκης), ὅπως ἐρμηνεύθηκε καί διατυπώθηκε ἀπό τούς Θεοφόρους Ἀγίους Πατέρας μας.

Φαινομενικά, λοιπόν, κατά τόν μνημονευθέντα διάλογόν του ὁ π. Χριστόδουλος καταφέρεται κατά τῆς Ἡσυχαστικῆς Παραδόσεως, ὅμως ἡ Ἡσυχαστική μας Παράδοση δέν εἶναι νεωτερισμός τῆς ἐποχῆς τοῦ Ἀγίου Παλαμᾶ, ἀλλά εἶναι ἡ αἰείποτε ἐν τῇ πράξει ἀποδεικνυομένη Σωτηριολογία τῆς Ἐκκλησίας μας.

Εἶναι μάταιο νά ἐπιχειρήση κανεῖς νά ἀναιρέση μία πρός μία τίς φράσεις πού χρησιμοποίησε στήν ἐν λόγῳ ἀλληλογραφία του ὁ π. Χριστοδ. Ταμπακόπουλος.

Ὁ κύριος ἰσχυρισμός του εἶναι ὅτι ὁ ἄνθρωπος δέν μπορεῖ νά μετάσχη μέ κανένα τρόπο στίς Ἄκτιστες ἐνέργειες τοῦ Θεοῦ, χωρίς νά μάς διευκρινίξη τό πῶς συμβιβάζει τήν ἀναθεματισμένη ἀπό τήν Ἐκκλησία μας δοξασία του μέ τήν Ὁρθόδοξη Θεολογία μας περί τῆς ἐνώσεως τῶν δύο ἐν Χριστῷ Φύσεων ἐν

τῷ Προσώπῳ τοῦ Θεοῦ Λόγου, ἐφ' ὅσον ἀρνεῖται ἀκόμη καί τήν κατ' ἐνέργειαν ἔνωση τοῦ ἀνθρώπου μέ τόν Θεόν; Ἐνώθηκαν πραγματικά οἱ δύο Φύσεις τοῦ Χριστοῦ ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Θεοῦ Λόγου ἤ ὄχι; Εἶναι προφανές ὅτι ὁ π. Χριστόδ. Ταμπακόπουλος ἔχει ξεπεράσει καί αὐτόν τόν ἴδιο τόν Ἄρειο, δεδομένου ὅτι ὁ Ἄρειος ἐδέχτο τήν διάκριση Ἀκτίστων ἐνεργειῶν καί Θείας Οὐσίας καί δέν ἠρνεῖτο ὅτι ὁ ἄνθρωπος μπορεῖ νά μετάσχη τῶν Ἀκτίστων ἐνεργειῶν, δέν ἐδέχτο ὅμως τήν ἐξ ἄκρας συλλήψεως ὑποστατική ἔνωση τῶν δύο Φύσεων τοῦ Χριστοῦ (Θείας καί Ἀνθρωπίνης) καί γι' αὐτό ἀποκαλοῦσε τόν Χριστό Κτίσμα, ὅπως τόν ἀποκαλεῖ καί ὁ π. Χριστοδ. Ταμπακόπουλος, ξεπερνώντας καί τόν Ἄρειο, ἀφοῦ δέν δέχεται τήν μέθεξη τοῦ ἀνθρώπου στίς Ἄκτιστες Θεῖες Ἐνέργειες! Δέν θέλω νά καταχρασθῶ τόν χώρο τοῦ περιοδικοῦ, ἀναπτύσσοντας μυριάδες ἐπιχειρημάτων, γι' αὐτό θά περιορισθῶ νά τοῦ θέσω μερικά Λογικά/Θεολογικά ἐρωτήματα:

α. Τό Φῶς πού ἔλαμψε τό πρόσωπο τοῦ Μωυσέως σέ τέτοιο βαθμό ὥστε νά μήν μποροῦν νά τόν ἀτενίσουν οἱ Ἰσραηλίτες ἀλλά χρειάσθηκε νά σκεπασθῇ μέ κάλυμμα, τί ἦταν, κτιστό ἤ Ἄκτιστο; Ἐάν ἦταν κτιστό, πῶς ἐτύφλωνε τούς ἄλλους καί ὄχι τόν ἴδιο τόν φορέα του, τόν Μωυσῆ; Ἐάν ἦταν Ἄκτιστο, πῶς εὐσταθεῖ ἡ κακοδοξία τοῦ π. Χ.Τ. ὅτι ὁ κτιστός ἄνθρωπος δέν μετέχει στίς Ἄκτιστες ἐνέργειες τοῦ Θεοῦ;

β. Τό Φῶς τῆς Μεταμορφώσεως ἦταν κτιστό ἤ Ἄκτιστο; Δέν χρειάζεται, βεβαίως ἐπιχειρηματολογία γιά τό Ἄκτιστον τῆς τότε φωτοχυσίας, ἀφοῦ πολυμερῶς καί πολυτρόπως ψάλλει περί αὐτοῦ ἡ Ἐκκλησία μας καί θεολόγησαν

οί ἅγιοι Πατέρες μας. Κατά τήν ἀφευδῆ, μάλιστα, ἐπαγγελία τοῦ Χριστοῦ μας, αὐτό τό Ἔκτιστον Φῶς περιλαμβάνει τούς Ἁγίους μας ὁσάκις πάσχουν τήν Θέωση, ἔτι ζῶντες, πρό τῆς Κοιμήσεώς τους: «Εἰσί τινές τῶν ὧδε ἐστηκότων οἵτινες οὐ μή γεύσωνται θανάτου ἕως ἄν ἴδωσι τήν Βασιλείαν τοῦ Θεοῦ ἐληλυθυῖαν ἐν δυνάμει». Ἔς θυμηθοῦμε τόν Ἅγιο Σεραφεῖμ τοῦ Σαρῶφ καί τόσους ἄλλους πού ἔζησαν αὐτό ἐμπειρικά.

γ. Τό Φῶς πού «περιέλαμψε» τόν ἅγιο Ἀπόστολον Παῦλον «καί τούς σύν αὐτῷ πορευομένους» ὅταν ἀκόμη ἐλέγετο Σαοῦλ, «ἡμέρας μέσης, οὐρανόθεν ὑπέρ τήν λαμπρότητα τοῦ ἡλίου» ἦταν κτιστό ἢ Ἔκτιστο; Ἡ ἀπάντησις μᾶς δόθηκε ἀπό τόν ἴδιον τόν ἅγιον Ἀπόστολον ὅτι ἦταν Ἔκτιστο, ἀφοῦ ὁμιλεῖ περὶ Φωτός λάμποντος «ὑπέρ τήν λαμπρότητα τοῦ ἡλίου» καί περὶ τῆς ὑπακοῆς του «τῆ οὐρανίῳ ὀπτασίᾳ».

δ. Τό Φῶς πού περιέβαλε τόν Σταυρό στον οὐρανό ἐνώπιον τοῦ Ἁγίου Μεγάλου Κωνσταντίνου καί τῶν στρατιωτῶν του ἦταν κτιστό ἢ Ἔκτιστο; Τό κτιστό ἀστράφτει τό καταμεσήμερο περισσότερο ἀπό τόν ἥλιο;

ε. Στό Σύμβολο τῆς Πίστεως ὁμολογοῦμε ὅτι ὁ Χριστός συνελήφθη «ἐκ Πνεύματος Ἁγίου» ἐνῶ κατά τήν γνώμη τοῦ π. Χ.Τ. αὐτό εἶναι ἀδύνατον γιά τήν ἀνθρώπινη φύση, διότι ὅπως γράφει, ἐάν ἢ κτιστή φύση μας ἐνωθῆ μέ τό Ἔκτιστο, μετατρέπεται σέ ἐκεῖνο πού ἐνώνεται. Ἔχει χαθεῖ, ἄραγε, μετά τήν ἐνωσῆ Τῆς ἢ Ἀνθρώπινης Φύσεως τοῦ Χριστοῦ καί ἔχουν δίκιο οἱ Μονοφυσῖτες πού ὑποστηρίζουν ὅτι ἢ Ἀνθρώπινη Φύσις τοῦ Χριστοῦ ἀπορροφήθηκε ἀπό τήν Θεία;

στ. «Τό Πνεῦμα τό Ἅγιον τό λαλήσαν διά τῶν Προφητῶν» ἦταν κτιστό; Πῶς οἱ

Προφῆτες δέν ἔγιναν Ἅγιο Πνεῦμα, ἀφοῦ κατά τήν θεωρία τοῦ π. Χ.Τ. γίνεται κανεῖς αὐτό τό ἴδιο μέ τό ὅποιο ἐνώνεται; Καί ἐφ' ὅσον, βεβαίως, δέν ἔγιναν Ἅγιο Πνεῦμα, πῶς δέχθηκαν τίς Ἔκτιστες Ἐνέργειες τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καί προεφήτευσαν, ἀφοῦ ὁ π. Χριστόδουλος θεωρεῖ ἀδύνατον αὐτό γιά τόν ἄνθρωπο;

ζ. Οἱ ἅγιοι Πατέρες μας κακῶς ἀποκαλοῦνται Θεοφόροι; Εἶναι Θεοφόροι ἢ ὄχι; Καί ἐάν εἶναι, πῶς φέρουν μέσα τους τόν Θεό ἐνῶ κατά τό σκεπτικό τοῦ π. Χ.Τ. αὐτό εἶναι ἀδύνατον;

η. Τά Ἱερά Μυστήρια τελοῦνται μέ Κτιστή ἐνέργεια ἢ μέ τήν Ἔκτιστη Χάρη τοῦ Ἁγίου Πνεύματος; Ὁ Ἄρτος καί ὁ Οἶνος κατά τήν Θεία Εὐχαριστία μεταβάλλονται μέ κτιστή ἐνέργεια σέ Σῶμα καί Αἷμα Χριστοῦ καί κοινωνοῦμε κτίσμα; Τότε θά ἦταν ἄσκοπη ἢ κοινωνία μας, ἀφοῦ δέν θά ἐπρόκειτο γιά «Θεία Κοινωνία», καθότι ἀπό τό κτιστόν δέν μποροῦμε νά περιμένουμε τίποτε περισσότερο ἀπό αὐτό πού ἔχουμε. Ἡ, μήπως, δέν μεταβάλλονται τά Τίμια Δῶρα καί παίζουμε ἀπλῶς θέατρο, κοροϊδεύοντας τούς ἀνθρώπους;

θ. Καί κάτι τελευταῖο: Ὁ π. Χριστόδουλος Ταμπακόπουλος ἔχει χειροτονηθεῖ ἢ ὄχι; Διότι κατά τήν χειροτονία του ὁ Ἀρχιερεὺς ἐβόησε λέγων: «Ἡ Θεία Χάρις ἢ πάντοτε τά ἀσθενῆ θεραπεύουσα καί τά ἐλλείποντα ἀναπληροῦσα προχειρίζεται Χριστόδουλον τόν εὐλαβέστατον Διάκονον εἰς Πρεσβύτερον. Εὐξώμεθα οὖν ὑπέρ αὐτοῦ ἵνα ἔλθῃ ἐπ' αὐτόν ἢ Χάρις τοῦ Παναγίου Πνεύματος». Κτιστή Χάρη ἔλαβε τότε; Ἡ δέν ἔλαβε τίποτα; Κτιστή Χάρη μεταδίδει στούς πιστούς; Κτιστή εἶναι ἢ Ἱερωσύνη;

Πάμπολλα ἐρωτήματα μποροῦν νά προστεθοῦν, ἀρκέσθηκα ὅμως σέ αὐτά τά λίγα, τά ὅποια εἶναι, νομιζῶ ἀρκού- ντως ἐνδεικτικά.

Μετά πολλῶν εὐχαριστιῶν καί τιμῆς
π. Βασίλειος Ε. Βολουδάκης
Πρωτοπρεσβύτερος

Ἀγαπητέ κ. Διευθυντά,
Χαίρετε ἐν Κυρίῳ

Παρακαλῶ τούς ἀναγνῶστες νά μοῦ ἐπιτρέψουν νά ἐμπλακῶ κι ἐγώ στή συ- ζήτηση περί τῆς Θεολογίας τοῦ Ἀγίου Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ καί νά ἐκφράσω σύντομα τήν ταπεινή μου γνώμη ὡς ἐξῆς: Φρονῶ ὅτι ὁ σεβαστός Ἀρχιμ. Χριστόδουλος Ταμπακόπουλος ἀδυνα- τεῖ νά ἐννοήσει τά ἐξῆς, μέ ἀποτέλεσμα οἱ ἐσφαλμένοι συλλογισμοί του, νά τόν ὀδηγοῦν σέ ἐπίσης ἐσφαλμένα συμπε- ράσματα:

1) Ὑποστηρίζει ὅτι «ὁ ἄνθρωπος δέν ἔχει ἄκτιστες δυνατότητες, ὅπως δέχεται ὁ Γρηγόριος Παλαμᾶς (σημ. δική μου: γιατί ὄχι Ἅγιος;) καί οἱ ἡσυχαστές. Για- τί ἐφ' ὅσον δέχονται μετοχή στό Ἄκτι- στο, ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἔχει Ἄκτιστες δυ- νατότητες». Αὐτό νομιζῶ ὅτι εἶναι ἐσφαλμένο καί αὐθαίρετο, ἐπειδή τό λε- πτό σημεῖο ἐδῶ, εἶναι, ὅτι ὁ Θεός, διά τοῦ Ἀκτίστου Ἀγίου Πνεύματος, εἰσέρ- χεται στόν πάντοτε κτιστό ἄνθρωπο, τόν φωτίζει καί τόν καθιστᾶ δοχεῖο καί φο- ρέα τοῦ Ἀγίου Πνεύματος. Γι' αὐτό καί ὁ Ἅγιος Σεραφεῖμ τοῦ Σάραφ δίδασκε ὅτι σκοπός τῆς ζωῆς τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ἡ ἀπόκτηση τοῦ Ἀγίου Πνεύματος. Ἄν ἀναλύσουμε τό: «Βασιλεῦ οὐράνιε», θά ἀντιληφθοῦμε ὅτι ἡ ἐνοίκηση τοῦ Ἀγίου Πνεύματος στόν κτιστό ἄνθρωπο (π.χ. στούς Ἀποστόλους τήν ἡμέρα τῆς Πε-

νηκοστῆς), εἶναι ἄκτιστη ἐνέργεια, στήν ὁποία μετέχει ὁ ἄνθρωπος, χωρίς νά πά- ρφει νά εἶναι μόνο κτιστός.

2) Ὑποστηρίζει ὅτι «ἡ θέση τοῦ Γρη- γορίου Παλαμᾶ, ὅτι ὁ ἄνθρωπος μπορεῖ νά μετέχει τῶν Ἀκτίστων ἐνεργειῶν τοῦ Θεοῦ, ὀδηγεῖ στό τελικό συμπέρασμα ὅτι ὁ ἄνθρωπος γίνεται φύσει-Θεός καί ὄχι ἀπλῶς κατά χάριν. Μετοχή στό Ἄκτιστο σημαίνει ὅτι γίνομαι Ἄκτι- στος, φύσει Θεός». Καί αὐτά εἶναι ἐσφαλμένα καί αὐθαίρετα, ἐπειδή κα- νεῖς δέν ὑποστήριξε, ὅτι ἡ κατά χάριν θέωση τοῦ ἀνθρώπου ταυτίζεται μέ τήν φυσική του θέωση. Ὁ Πνευματοφόρος ἄνθρωπος, θά ἐξακολουθεῖ πάντοτε νά εἶναι μόνο κτιστός, πλασμένος κατ' εἰ- κόνα καί ὁμοίωσιν Θεοῦ.

3) Ὑποστηρίζει ἐπίσης ἐρωτηματικά, ὅτι «γινόμαστε αὐτό στό ὁποῖο μετέ- χουμε», γιά νά στηρίξει τό προηγούμενο ἐπιχειρημά του. Καί αὐτό ὅμως εἶναι αὐθαίρετο καί ἐσφαλμένο (καί μάλιστα ἴσως μέχρι βλασφημίας), ἂν ὑποστηρί- ξουμε ὅτι ὁ Υἱός, ἐπειδή μετέχει στά τοῦ Πατρός, γίνεται καί ὁ Ἴδιος Πατήρ!

Ἐπομένως, μέ τά ὅσα ἐκτέθηκαν σύν- τομα, ἀποδεικνύεται ὅτι ἡ διδασκαλία τοῦ Ἀγίου Γρηγορίου Παλαμᾶ, περί τῆς δυνατότητας μετοχῆς τοῦ πάντοτε κτι- στοῦ ἀνθρώπου (πλασμένου κατ' εἰκόνα καί ὁμοίωσιν Θεοῦ), στήν Ἄκτιστη χάρη καί ἐνέργεια τοῦ Θεοῦ, ἡ ὁποία γίνεται διά τῆς ἐνοικήσεως τοῦ Ἀγίου Πνεύμα- τος «ἐν ἡμῖν», εἶναι Ὁρθόδοξη.

Εὐχαριστώντας γιά τή φιλοξενία διατελῶ
μέ ἐκτίμηση,

Ἱερ. Στυλιανός Βότσης

Ἐφημέριος Ἱ.Ν. Ἀγ. Χαραλάμπους Συκεῶν
Ἱ. Μητροπ. Νεαπόλεως καί Σταυρουπόλεως
Πτ. Νομικῆς καί Θεολογικῆς Σχολῆς Α.Π.Θ.

- Χριστοδούλου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καί πάσης Ἑλλάδος τοῦ ἀπό Δημητριάδος: Ἔργα τ. Ε΄. Ἀρθρογραφία Β΄. Ί. Μ. Δημητριάδος, Ἀκρίτας 2015.

Ἀποτέλεσμα ἔρευνας, συλλογῆς καί ἐπιμελείας τοῦ Πανος. Ἀρχιμ. Ἐπιφανίου καί ὁ πέμπτος τόμος στή σειρά τῆς ἐκδόσεως τῶν κειμένων τοῦ μακαριστοῦ Ἀρχιεπισκόπου Χριστοδούλου. Περιλαμβάνει ἄρθρα του σέ ἐκκλησιαστικά ἀλλά καί κοσμικά περιοδικά καί ἐφημερίδες, ὅπου ἀναδεικνύεται ἡ πολυμέρεια τῶν ἐνδιαφερόντων, ἡ γλαφυρή γραφή, ἡ ἐπιστημονική δεινότητα, ἡ μεστή κηρυκτική του ἰκανότητα. Ἀσφαλῶς δέν εἴμαστε ἐμεῖς πού θά κρίνουμε τό περιεχόμενο τῶν κειμένων. Ἡ συγκέντρωση σέ ἕνα τόμο ἑκατόν ὀγδόντα ὀκτώ κειμένων ἀπό ἕξι διαφορετικές πηγές, τά ὁποῖα χρονολογοῦνται ἀπό τό 1964 ἕως τό 2005, δηλαδή ἀπό τήν ἐποχή πού ἦταν διάκονος ἕως σχεδόν τό τέλος τῆς ζωῆς του, χωρίς νά εἶναι δεδομένα ἡ ὑπαρξή τους σέ συγκεκριμένες σελίδες, τεύχη καί ἔτη, καί ἀπαιτοῦσε ἀνυπολόγιστου χρόνου ἀναδίφηση σέ ἀρχεῖα μισοῦ αἰῶνα. Ἡ ταξινομήση μέ τήν ἀκριβή χρονολογική σειρά σέ κάθε ἐνότητα, ἡ ἐπιμέλεια καί ἡ διόρθωση τῶν δοκιμῶν κειμένων, πού ἀντιγράφηκαν ἀπό τήν ἀρχή, ἀπαιτοῦν γνώση, ἐμπειρία, κόπο, ἐπιμονή καί κέφι, γιά τόν λόγο αὐτό ἀξίζει στόν π. Ἐπιφάνιο Οἰκονόμου ὁ ἔπαινος. Ἡ ἔκδοση περιλαμβάνει ἐπίσης πρόλογο τοῦ Σεβ. Κερκύρας κ. Νεκταρίου καί εἰσαγωγή τοῦ δημοσιογράφου Γ. Παπαθανασοπούλου καθῶς καί εἰσαγωγικό σημείωμα τοῦ ἐπιμελητοῦ, ὁ ὁποῖος ἔχει συντάξει ἐπίσης πολύτιμο εὔρετήριο ἀγιογραφικῶν χωρίων, κυρίων ὀνομάτων, τοπωνυμίων ἐνοιῶν, καί πίνακα ἀναλυτικῶν περιεχομένων κατά περιοδικά. Πολλαπλῶς ἐπαινετός τόμος, τόσο ἀπό ἄποψη περιεχομένου ὅσο καί ἀπό ἐκδοτική παρουσίαση.

- Πρωτ. Βασιλείου Α. Γεωργοπούλου: Ἡ Προτεσταντική κριτική κατά τῶν Ἀγίων στά χρόνια τῆς Μεταρρύθμισης. Θεσσαλονίκη 2015.

Τήν ἐξέλιξη ἐνός πολύ σημαντικοῦ θέματος, αὐτοῦ τῶν Ἀγίων, τό ὁποῖο ἔχει ἀναχθεῖ σέ μία ἀπό τίς πλέον δύσκολες, ἀκανθώδεις δογματικές διαφορές τοῦ Προτεσταντισμοῦ καί τοῦ ὑπόλοιπου Χριστιανικοῦ κόσμου, τῶν Ὁρθοδόξων καί τῶν Καθολικῶν, ἀνά τούς αἰῶνες, παρακολουθοῦμε στό βιβλίο αὐτό. Λιτός καί σαφῆς ὁ λόγος γιά θέματα πού φοβοῦμαι ὅτι πολύ λίγοι, πλὴν τῶν εἰδικῶν, γνωρίζουν κα-

τά βάθος, ώστε νά εἶναι κατανοητός ἀπό τόν καθένα, μέ σχόλια καί παραπομπές στίς ὑποσημειώσεις πού ταυτόχρονα τό καθιστοῦν ἐπιστημονικό ὑπόδειγμα. Λόγος πανεπιστημιακοῦ διδασκάλου (ό π. Βασίλειος εἶναι ἐπίκ. καθηγητής στό Α.Π.Θ.) ὑπεύθυνος καί προσιτός, δηλαδή πρόκειται περί χρηστικοῦ ἐγχειριδίου γιά κληρικούς καί λαϊκούς, εἰδικούς καί μή. Στό α΄ κεφάλαιο καταγράφονται τά γενεσιουργά αἷτια τῆς προτεσταντικῆς κριτικῆς κατά τῶν Ἁγίων, στά ὁποῖα περιλαμβάνεται ἡ κριτική τοῦ νοσηροῦ φαινομένου τῆς συλλογῆς καί τοῦ ἐμπορίου διαφόρων ὑποτιθεμένων «ἱερῶν λειψάνων» καί «ἱερῶν ἀντικειμένων». Στό ἴδιο κεφάλαιο γίνεται ἀναφορά στόν Ζβίγγλιο καί τή σύνοψη τῶν «67 μεταρρυθμιστικῶν θέσεών του», πού διατυπώθηκαν τό 1532, περιλαμβάνονται ἡ θέση τῆς Αὐγουσταιας ὁμολογίας γιά τοὺς Ἁγίους καί ἡ «ἀνασκευή» τους ἀπό ὁμάδα ρωμαιοκαθολικῶν θεολόγων. Στό β΄ κεφάλαιο περιλαμβάνεται ἡ Ἀπολογία τῆς Αὐγουσταιας Ὁμολογίας, τήν ὁποῖα συνέταξε ὁ Μελάγχθων, ἀπαντώντας διεξοδικά ἀλλά καί εἰρωνικά, ἐπισημαίνοντας ὅτι ἡ Αὐγουσταια Ὁμολογία δέν ἀπορρίπτει τήν τιμή πρὸς τοὺς Ἁγίους ἀλλά τήν ἐπίκληση τῶν πρεσβειῶν τους. Σέ ὑποκεφάλαιο ἀναπτύσσεται καί ἡ ἄποψη τοῦ Καλβίνου, πού χαρακτηρίζει τήν τιμή τῶν ἁγίων «ντροπιαστική ἄγνοια». Ἀκολούθως ὁ συγγραφεύς ἀναφέρεται στήν ἐξάπλωση τῆς κριτικῆς κατά τῶν ἁγίων στόν προτεσταντικό κόσμο, στήν ρωμαιοκαθολική ἀπάντηση πρὸς τοὺς Διαμαρτυρομένους στήν Σύνοδο τοῦ Τριδέντου, καί ὀλοκληρώνει τήν ἀναφορά του στό θέμα μέ τίς θέσεις κατά τῶν ἁγίων στό πλαίσιο τοῦ διαλόγου τῶν προτεσταντῶν θεολόγων τῆς Τυβίγγης καί τοῦ Οἴκ. Πατριάρχου Ἱερεμία Β΄, ὁ ὁποῖος στίς ἀπαντήσεις του ἀπέριψε τήν προτεσταντική τοποθέτηση περί ἁγίων ὡς ἀπόκληση ἀπό τήν πίστη τῆς ἀρχαίας καί ἀδιαιρέτου Ἐκκλησίας. Ἡ ἐντύπωση πού προκαλεῖται στόν ὑποψιασμένο ἀναγνώστη εἶναι, ὅτι τοῦ παρέχεται σημαντικό ὕλικό γιά διερεύνηση ἑνός ἀπό τά προβλήματα πού δημιούργησε ἡ προσπάθεια διεισδύσεως στίς Ἐκκλησίες τῆς Ἀνατολῆς τόσο ἡ ρωμαιοκαθολική ὅσο καί προτεσταντική ὁμολογία.

Πρωτοπρ. Γεωργίου Βαμβακίδη
Γενικοῦ Ἀρχιερατικοῦ Ἐπιτρόπου Ἱ.Μ. Ζιχῶν καί Νευροκοπίου

Ὑπενθυμίζουμε στούς ἀγαπητούς ἀδελφούς μας ὅτι ἀπό 1.11.2011 ἰσχύει τό νέο μισθολόγιο, τό ὁποῖο ὁμως διαφέρει ἀπό ὅλα τά προηγούμενα πού κατά καιρούς εἶχαν νομοθετηθεῖ καί οἱ διαφορές ἀφοροῦν στήν μισθολογική ἐξέλιξη καί στίς λεγόμενες μισθολογικές προαγωγές. Γεγονός τό ὁποῖο εἴτε λησμονεῖται εἴτε ἀπό μή σωστή ἐνημέρωση παραβλέπεται ἀπό πολλούς Κληρικούς οἱ ὁποῖοι καί διαμαρτύρονται συχνά γιά τήν μισθολογική τους ἐξέλιξη.

Σύμφωνα λοιπόν μέ τό Νόμο 4024/2011 πού εἶναι ὁ ἰσχύων μέχρι σήμερα, καί τό τονίζουμε αὐτό, διότι σύμφωνα μέ τίς πολιτικές ἐξαγγελίες καί πάλι τό μισθολόγιο τῶν Δημοσίων Ὑπαλλήλων καί Δημοσίων Λειτουργῶν, συνεπῶς καί τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Λειτουργῶν, θά ἀλλάξει ἰσχύουν τά ἐξῆς:

Στόν εἰσαγωγικό βαθμό ἐντάσσονται ὅλοι οἱ Ὑπάλληλοι καί Κληρικοί ἄρθ. 13.

Γιά τήν προαγωγή τῶν Ὑπαλλήλων καί Κληρικῶν στούς ἀνωτέρω μισθολογικούς βαθμούς μετά τόν εἰσαγωγικό βαθμό χρειάζεται πέραν ἀπό τά χρόνια ὑπηρεσίας καί ἡ σχετική ἀπόφαση τοῦ Ὑπηρεσιακοῦ Συμβουλίου τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως ὅπου ἀνήκει ὁ Κληρικός, βάσει τῆς ἀπόδοσής του στόν τομέα ἐργασίας του καί ἀνάλογα μέ τόν βαθμό ἀξιολογήσεως πού ἔλαβε ἀπό τούς

ἀξιολογητές του. Μέχρι σήμερα δέν ἔχουμε προαγωγή οὐδενός Κληρικοῦ σέ ἀνώτερο βαθμό ἀπό αὐτόν πού ἐντάχθηκε τόν Νοέμβριο τοῦ 2011 στό Ἐνιαῖο Μισθολόγιο, γιατί πολύ ἀπλά, ὅπως εἶχαμε δημοσιεύσει σέ προηγούμενα φύλλα τοῦ «Ἐφημερίου» ἔχει «παγώσει» ἡ διαδικασία τῆς ἀξιολογήσεως καί συνεπῶς δέν εἶναι ἐφικτή, βάσει τῶν ὡς ἄνω δεδομένων, ἡ προαγωγή σέ ἀνώτερο βαθμό. Γίνονται ὁμως κανονικότητα οἱ ἀλλαγές στά Μισθολογικά Κλιμάκια σύμφωνα μέ τόν Νόμο 4024/2011. Γιά τό συγκεκριμένο θέμα ἔχουμε ἀσχοληθεῖ μέ ἐκτενεῖς ἀναφορές σέ προηγούμενα ἄρθρα μας. Κάθε Κληρικός πρέπει νά ρωτᾶ γιά τίς μισθολογικές ἐξελίξεις του τό ἀρμόδιο γραφεῖο τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεώς του, τό ὁποῖο καί ἔχει ἐπιφορτιστεῖ μέ τήν μισθοδοσία τῶν Κληρικῶν καί Ὑπαλλήλων. Ἐπίσης πρέπει ὅλοι οἱ Κληρικοί νά γνωρίζουν ποιός ἦταν ὁ μισθός πού ἐλάμβαναν τόν Ὀκτώβριο τοῦ 2011. Αὐτό εἶναι πολύ βασικό, διότι χρειάζεται γιά τήν ὑποβολή δικαιολογητικῶν συνταξιοδοτήσεως αὐτῶν πού πληροῦν τίς προϋποθέσεις. Τό Γενικό Λογιστήριο τοῦ Κράτους καί σέ ἠλεκτρονική μορφή (Δ.Α.Υ.Κ.) καί σέ ἔντυπη, ζητεῖ ἀπαραιτήτως πέραν τῶν ἄλλων δικαιολογητικῶν καί τήν μισθοδοσία τοῦ μηνός Ὀκτωβρίου τοῦ 2011.

Προτείνουμε :

Τήν Δευτέρα:

20.00 ΤΟ ΑΛΑΤΙ ΤΗΣ ΓΗΣ

Παραδοσιακή μουσική με τον Λάμπρο Λιάβα.

00.00 ΜΕ ΛΟΓΙΑ ΑΚΡΙΒΑ ΚΑΙ ΟΜΟΡΦΕΣ ΜΟΥΣΙΚΕΣ

Άποσπάσματα από κείμενα Πατέρων με μουσικές γέφυρες. Με την Κυριακή Αϊλιανού.

Τήν Τρίτη:

16.01 Η ΜΟΥΣΙΚΗ ΤΩΝ ΑΓΓΕΛΩΝ

Μορφές από την ιστορία της Ψαλτικής.

Με τον Δημήτρη Μπαλαγεώργο

καί τον Γρηγόρη Αναστασίου.

Τό Σάββατο:

21.30 ΤΟ ΜΥΣΤΗΡΙΟ ΤΗΣ ΟΓΔΟΗΣ ΗΜΕΡΑΣ

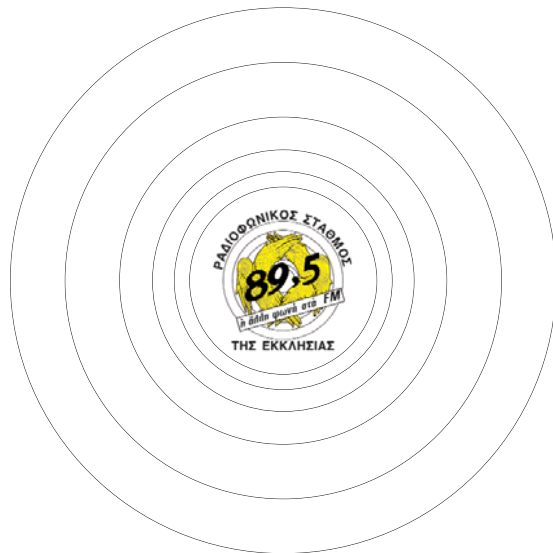
Σχόλιο στα Άναγνώσματα του Άποστόλου

καί του Εὐαγγελίου. Με τον Στέλιο Άραβαντινό.

Τήν Κυριακή:

14.30 ΓΝΗΣΙΑ ΡΩΜΑΙΚΗ ΜΟΥΣΙΚΗ

Με τον Γιάννη Τσιαμούλη καί τον Στέλιο Κατσιάνη.

ΠΛΗΡΩΜΕΝΟ
ΤΕΛΟΣ
Ταχ. Γραφείο
Κ.Ε.Μ.Π. ΚΡ
Αριθμός Άδειας
10

ΕΝΤΥΠΟ ΚΛΕΙΣΤΟ ΑΡ. ΑΔΕΙΑΣ 1856/2004 Κ.Ε.Μ.Π. ΚΡ
ΚΩΔΙΚΟΣ ΕΛΤΑ 01 2355

ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ
ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ (Ε.Μ.Υ.Ε.Ε.)
Ίω. Γενναδίου 14 115-21 Άθήναι
Τηλ. 210-72.72.253. Fax: 210-72.72.251
ISSN 1105-7203